

Programmabegroting 2019-2022

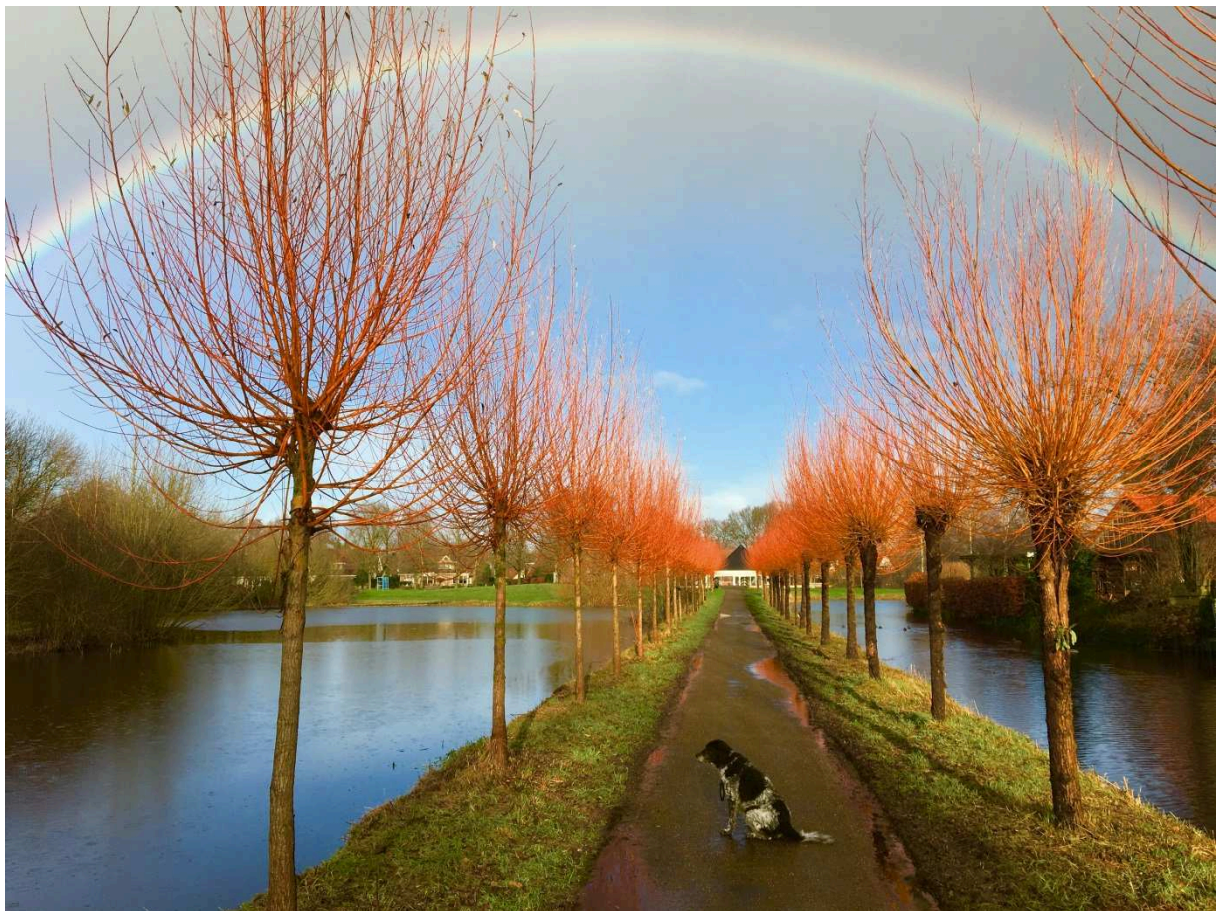

Foto voorkant:
Regenboog over het wijkpark Prandinga te Oosterwolde.

Colofon

UITGAVE - Gemeente Ooststellingwerf

FOTO VOORKANT – Anita van der Werf – de Kruijff

SAMENSTELLING EN INFORMATIE - Afdeling Klant en Organisatie, team Bedrijfsvoering, P&C

ONLINE PUBLICATIE – <https://ooststellingwerf.begrotingonline.nl/programmabegroting-2019---2022>

Oosterwolde, september 2018

Contact

Als u vragen of opmerkingen heeft over deze Programmabegroting kunt u mailen naar gemeente@ooststellingwerf.nl

't Oost 11

Postbus 38

8430 AA Oosterwolde

Telefoon: 14 0516

Copyright 2018 Gemeente Ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Leeswijzer	5
Aanbieding.....	6
Programma 1 Sociaal domein.....	8
Thema 1.1 Jeugd	8
Thema 1.2 WMO.....	11
Thema 1.3 Uitvoering Participatiewet	12
Thema 1.4 Inkomensverstrekking, armoedebelid, schuldhulpverlening.....	15
Begroting Programma 1.....	16
Programma 2 Welzijn en educatie.....	17
Thema 2.1.1 Kunst en cultuur	17
Thema 2.1.2 Maatschappelijke activering.....	18
Thema 2.1.3 Dorpsbudgetten	19
Thema 2.2 Onderwijs.....	19
Thema 2.3 Sport.....	21
Thema 2.4 Volksgezondheid.....	23
Begroting Programma 2.....	25
Programma 3 Ruimtelijke en economische ontwikkeling.....	26
Thema 3.1.1 Recreatie en Toerisme	26
Thema 3.1.2 BioBased Economy.....	27
Thema 3.1.3 Werkgelegenheid	28
Thema 3.2 Verkeer, wegen en groen	29
Thema 3.3.1 Milieu 2030 CO2 neutraal, zonneweides	31
Thema 3.3.2 Afval.....	33
Thema 3.4 Bouwen en wonen (inclusief volkshuisvesting).....	34
Begroting Programma 3.....	36
Programma 4 Strategische projecten en ontwikkelingen.....	37
Thema 4.1 Venekoten Centrum Oosterwolde.....	37
Thema 4.2 Masterplan regio Appelscha.....	37
Thema 4.3 Biosintrum	38
Thema 4.4 Participatie	39
Thema 4.5 Het Fonds 2018-2021	40
Thema 4.6 Visie sociaal domein (inclusief adviesraad).....	40
Thema 4.7 Visie op demografische ontwikkelingen	42
Thema 4.8 Glasvezel	43
Thema 4.9 Omgevingswet, bestemmingsplannen	43
Programma 5 Openbare orde en veiligheid	45

Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid	45
Begroting Programma 5.....	47
Programma 6 Bestuur en dienstverlening.....	48
Thema 6.1 Bestuur	48
Thema 6.2 Dienstverlening.....	50
Thema 6.3 Financiën.....	50
Begroting Programma 6.....	53
Paragrafen.....	54
Paragraaf 1 Lokale Heffingen.....	54
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	62
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	71
Paragraaf 4 Financiering	75
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering.....	78
Paragraaf 6 Verbonden partijen	81
Paragraaf 7 Grondbeleid	91
Paragraaf 8 Gebiedsuitwerking.....	94
Paragraaf 9 Duurzaamheid	97
Begrotingspositie 2019-2022.....	99
Vertrekpunten programmabegroting 2019-2022	99
Uitgangspunten op basis van bestaand beleid	99
Begrotingsresultaat bestaand en nieuw beleid	101
Uitwerking nieuw beleid Uitvoeringsprogramma	102
Uitwerking overig nieuw beleid.....	107
Financieel meerjarenperspectief.....	110
Budgetten per programma	110
Financiële positie	112
Bijlagen	117
A. Kernegevens.....	117
B. Reserves en voorzieningen 2017-2022.....	120
C. Overzicht incidentele lasten en baten.....	122
D. Overzicht Amendementen en moties Uitvoeringsprogramma 2018-2022	124
E. Overzicht Taakvelden.....	126
F. Beleidsindicatoren	128

Leeswijzer

In deze leeswijzer beschrijven we de opbouw van de Programmabegroting 2019 (inclusief de meerjarenramingen 2020-2022). De Programmabegroting bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting

Aanbieding

In de aanbieding gaan we op hoofdlijnen in op een aantal onderwerpen. Onder andere het begrotingsperspectief en ambities vanuit het uitvoeringsprogramma.

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan (de programma's) en de paragrafen. Per programma beantwoorden we 4 vragen:

- 1e W: Wat willen we bereiken?
- 2e W: Wat gaan we ervoor doen?
- 3e W: Wat merkt de inwoner ervan?
- 4e W: Wat mag het kosten?

Een aantal financiële aspecten in de begroting gaat over de programma's heen. Deze beschrijven we in negen paragrafen die een dwarsdoorsnede van de programma's geven.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit de begrotingspositie 2019-2022 en het financieel meerjarenperspectief 2019-2022. In de financiële begroting is opgenomen: de financiële vertaling van de 6 programma's, de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, de lokale heffingen, de deelnemingen en de post onvoorzien van het lopende begrotingsjaar.

Bijlagen

Er is een aantal (vooral cijfermatige) bijlagen opgenomen, namelijk:

- de kerngegevens
- een overzicht van de reserves en voorzieningen 2017-2022
- een overzicht van de incidentele lasten en baten 2019-2022
- een overzicht amendementen en moties naar aanleiding van het Uitvoeringsprogramma 2018-2022
- een overzicht van taakvelden
- een lijst van beleidsindicatoren. Meer informatie over beleidsindicatoren vindt u op waarstaatjegemeente.nl.

Aanbieding

Ooststellingwerf 2019, werken aan uitdagende ambities en een beheersbare toekomst.

U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2019-2022. In deze programmabegroting vertalen we nieuwe beleidswensen en doelstellingen uit het Uitvoeringsprogramma 2018-2022.

In de raadsperiode 2018-2022 blijven we ons inzetten voor duurzame ontwikkelingen, een krachtige samenleving die we betrekken bij onze planvorming en uitvoering en consistent financieel beleid. De lasten van het nieuwe beleid zijn financieel ingepast binnen de beschikbare budgetten en/of gedekt uit de vrije ruimte van de reserves.

Ambities Uitvoeringsprogramma

Het college wil zoveel mogelijk ambities uit het Uitvoeringsprogramma realiseren in de komende vier jaar. We investeren in de openbare ruimte zoals de wijkvernieuwing Haerenkwartier, de fiets- en voetgangersbrug Groote Singel – Molenweg en de aanpak van de berm. We zetten in op het behoud en de versterking van recreatie en toerisme. Hierbij past ook het versterken van het toeristische fietspadennetwerk. Daarnaast wordt verder geïnvesteerd in duurzame ontwikkelingen, zoals Biobased Economy en de Versnellingsagenda. Met Het Fonds worden maatschappelijke initiatieven vanuit de dorpen ondersteund en gerealiseerd door inwoners. Het jaar 2019 zal verder in het teken staan van de voorbereiding van de implementatie van de Omgevingswet.

Tevens ronden we in 2019 de visie op het Sociaal Domein af. Hierin zal (opgavegestuurd) aandacht zijn voor de transformatie; een beweging naar een samenleving waarin de zelfredzaamheid wordt gestimuleerd en passende zorg wordt geboden. Binnen de verdere uitwerking richten we ons op de monitoring van zorg en ondersteuning en de bijbehorende kosten.

Begrotingsperspectief 2019-2022

Het bestaande en breed gedragen behoedzame financiële beleid blijft ook de komende jaren ons uitgangspunt. Het begrotingsperspectief is voor de komende vier jaar budgettair in evenwicht. Het perspectief is echter nog niet structureel in evenwicht. Dit komt door beperkt beïnvloedbare overschrijdingen en de gevraagde budgetuitzettingen binnen het Sociaal Domein. Hiervoor wordt de Algemene Reserve ingezet. Voor de andere ambities zetten we de reserve Sociaal Domein en de reserve Strategische projecten in.

We gebruiken de komende twee jaar als voorbereiding om te zorgen voor een robuust begrotingsevenwicht met structurele meerjarige dekking. We gaan onderzoeken hoe we de kosten, met name binnen het Sociaal Domein, beheersbaar krijgen, mogelijk met aanvullende maatregelen buiten het Sociaal Domein in de overige programma's. De woonlastendruk blijft de komende jaren gelijk door de meerjarige lokale lastenverlichting van de tarieven rioolheffing en afvalstoffenheffing. Daarnaast heeft u bij de behandeling van het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 besloten voor het jaar 2019 wederom de 'nullijn' te hanteren voor de opbrengst van de OZB. Dit is in de primitieve begroting zo verwerkt.

U heeft bij de behandeling van het uitvoeringsprogramma op 17 juli 2018 diverse moties en amendementen ingediend. In de bijlage 'Overzicht amendementen en moties Uitvoeringsprogramma 2018-2022' kunt u nalezen op welke wijze de aangenomen amendementen en moties verwerkt zijn in de begroting.

bedragen x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Begrotingsresultaat				
Saldo bestaand beleid	359	671	659	714
Saldo nieuw beleid	-347	-469	-466	-732
Totaal begrotingsperspectief	12	202	193	-18

Begrotingsperspectief

Het begrotingsperspectief 2019-2022 op basis van bestaand beleid wijkt af van de uitkomsten van de Meicirculaire 2018. De daling van begrotingsresultaten wordt vooral veroorzaakt door autonome invloeden, zoals salarissen en invoering abonnementstarief WMO.

De uitkomsten van de Septembercirculaire 2018 zijn nog niet verwerkt in deze programmabegroting. Voor de begrotingsbehandeling zullen wij u hierover separaat informeren.

Met deze Programmabegroting 2019-2022 is ons inziens uw Raadsprogramma verwerkt en een goed evenwicht gevonden tussen enerzijds het realiseren van de ambities in het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 en anderzijds het beheersbaar maken van de lasten die daarmee samenhangen.

Oosterwolde, 18 september 2018.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders

Sander Kastelein
secretaris

Harry Oosterman
burgemeester

Programma 1 | Sociaal domein

Om de transformatie binnen het sociaal domein verder vorm te geven is een brede en integrale visie op het sociaal domein nodig. Gericht op het stimuleren van de burgerkracht in wijken en dorpen, dichtbij de inwoners, zorg en ondersteuning organiseren door middel van keukentafel gesprekken en zichtbaar zijn in het veld. Daarnaast zijn we ervan overtuigd dat preventieve maatregelen gericht op gezondheid en leefbaarheid op lokaal niveau op termijn winst gaan opleveren. De doorontwikkeling van het monitoren van de programma's binnen het sociaal domein geeft mogelijkheden om te sturen op doeltreffendheid en doelmatigheid.

Het Gebiedsteam is er voor iedereen en is laagdrempelig bereikbaar. Inwoners kunnen er terecht met vragen. Het Gebiedsteam helpt de situatie helder te krijgen en samen met de inwoner te kijken wat nodig is om de situatie zelf het hoofd te bieden. Kan de inwoner dit niet op eigen kracht of met hulp van het netwerk? Dan kan het Gebiedsteam zelf lichte vormen van hulp en ondersteuning bieden. Is er meer nodig, dan zorgt het Gebiedsteam voor een passende oplossing in de vorm van geïndiceerde zorg.

We stimuleren de inzet van vrijwilligers en mantelzorgers door hen te ondersteunen en te waarderen. We stimuleren mensen mee te doen aan de samenleving door hen te helpen met het vinden van werk, scholing, vrijwilligerswerk of dagbesteding. Hierbij werken we intensief samen met maatschappelijke partners.

Thema 1.1 Jeugd

Wat willen we bereiken

- Kinderen en jongeren groeien op in een veilige en gezonde omgeving en krijgen de kans om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen tot zelfredzame en zelfbewuste (jong)volwassenen.
- We willen ervoor zorgen dat Ooststellingswerfse jongeren weerbaar worden gemaakt op het gebied van voeding, alcohol, drugs, roken, gokken, budgettering en social-media. Preventie begint bij de (aanstaande) ouders.
- We staan open voor overleg met jongeren om te kijken naar meer ontmoetingsplekken voor jongeren in de gemeente.
- We willen graag dat er binnen het team communicatie een specifieke medewerker beschikbaar is die zich richt op jongeren.
- We willen dat bij de indicatiestelling voor zorg geen rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van jongeren tot 18 jaar als mantelzorger.
- We willen dat er vanuit het Gebiedsteam wordt gewerkt met één aanspreekpunt per gezin (zie Visie Sociaal Domein).
- We willen de monitor sociaal domein handhaven.
- Goede zorg voor de jeugd is leidend. Elke jongere krijgt de hulp die nodig is. Dat blijft ook de komende jaren het uitgangspunt.

Wat gaan we ervoor doen

Veilige en gezonde omgeving

- Met alle Friese gemeenten geven we sinds 2018 uitvoering aan onze verantwoordelijkheid voor (de inkoop van) jeugdhulp. Het Gebiedsteam biedt zelf lichte vormen van ondersteuning en regelt zo nodig dat de jeugdige en/of gezinsleden elders passende (zwaardere vormen van) ondersteuning krijgen.
- We zetten lokaal in op preventie. Bijvoorbeeld door prenatale voorlichting en preventielessen in het onderwijs.
- We geven actief vorm aan jongerenparticipatie door middel van Chats & Quests.
- We stimuleren korte lijnen en samenwerking tussen de gemeenschap en de algemene jeugdvoorzieningen, zoals basisscholen en sportverenigingen.
- Met het onderwijsveld hebben we afspraken over het Passend Onderwijs en de samenwerking tussen het Gebiedsteam en de scholen.
- Daar waar veiligheid een rol speelt, zijn veiligheidspartners zoals Veilig Thuis betrokken.

- Het Gebiedsteam onderhoudt goede contacten met eerstelijns (zorg)voorzieningen, zoals de huisartsen.
- Evaluatie effectiviteit bestuurlijke inkoop jeugd.
- Een pilot met een outreachend medewerker verslavingszorg in het veld.
- Preventie is een belangrijk middel om zorgkosten te beperken. De pilot met Praktijkondersteuner jeugd bij de huisarts geeft goede resultaten omdat vroegtijdige interventie wordt aangeboden aan jongeren en het gezin wat het aantal verwijzingen van de huisarts naar 'dure' zorg kan beperken.

Weerbaarheid jongeren

Preventie begint bij (aanstaande) ouders en jonge kinderen. Er is in de gemeente Ooststellingwerf een sluitend palet van zorg en ondersteuning voor de eerste 1.000 dagen van het kind ontwikkeld. Dit bestaat uit de cursus Prenatale Voorlichting, Voorzorg, Vroegsignalering en HomeStart.

Met de uitkomsten van de Chats&Quests stellen we een breed en samenhangend programma op om een gezonde leefstijl onder jongeren te stimuleren. In gesprek met jongeren, ouders en experts verkennen we waar hun behoeften liggen, waar hun 'drive' zit om gezond te leven en wat hen zou helpen. Uit de laatste Gezondheidsmonitor van de GGD (2016) blijkt dat 10% van de jongeren last heeft van overgewicht. In de zomer van 2018 wordt samen met de GGD een analyse gemaakt op basis van de Gezondheidsmonitor 2016. Op de basisscholen (groep 7 en 8) geven we preventielessen. We besteden aandacht aan roken en alcoholgebruik. Ook is op de basisschool in Haulerwijk een pilot gestart met een les over budgettering. Als deze succesvol is, bieden we de les op alle basisscholen aan.

Op het voortgezet onderwijs verzorgt Stichting Voorkom! de preventielessen. Daar is ook een ervaringsdeskundige bij. Via huiswerkopdrachten in de vorm van lesbrieven worden ook de ouders betrokken bij onderwerpen als roken, alcohol- en drugsgebruik, gameverslaving en groepsdruk. In samenspraak met het onderwijs gaan we onderzoeken of intensivering van de preventielessen, door deze in twee schooljaren aan te bieden, wenselijk is. Ook bekijken we de mogelijkheid om het "Jongerevent over preventieonderwerpen" te herhalen.

Uit de laatste Gezondheidsmonitor van de GGD (2016) blijkt dat 6% van de jongeren in Ooststellingwerf tussen 12 en 18 jaar ooit harddrugs heeft gebruikt (Friesland 4%). Vanuit integraal veiligheidsbeleid wordt uitvoering gegeven aan de aanpak rondom drugs. Deze aanpak wordt verwoord in het Uitvoeringsplan dat in de loop van 2018 wordt vastgesteld. In dit plan wordt aandacht geschonken aan zowel de preventieve kant als de repressieve kant.

Vanuit de aanpak rondom drugs is samen met Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) een project gestart om het jongerenwerk, het Gebiedsteam en andere partners de tools te geven om beter te signaleren en door te verwijzen. Aan het eind van het project worden de uitkomsten gedeeld.

Ontmoetingsplekken

Uit de Quest&Chats blijkt dat jongeren elkaar vooral willen ontmoeten tijdens activiteiten. We vragen Stichting Scala (Jongerenwerk, buurtcoaches) in kaart te brengen aan welke activiteiten precies behoefte is. Vervolgens kunnen we samen met de jongeren én hun ouders initiatieven en ideeën verder uitwerken en mogelijk maken.

Communicatie jongeren

Dit is meegenomen onder het kopje 'Visie Sociaal Domein' (Communicatiestrategie). Sinds 2013 communiceren wij met jongeren via de door +Participatie ontwikkelde Quests&Chats en hun online vragenlijsten. Met moderne tools weten zij jongeren structureel te betrekken bij beleidsontwikkeling.

Indicatiestelling voor zorg

In de huidige WMO- en Jeugdverordeningen is dit al geregeld.

Monitor Sociaal Domein handhaven

Dit is meegenomen onder het kopje 'Visie Sociaal Domein'.

Verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Fryslân (SDF)

Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is om waar nodig specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.

Verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.

Wat merkt de inwoner ervan

Veilige en gezonde omgeving

We regelen lokaal wat lokaal kan en regionaal/provinciaal wat moet. Bijvoorbeeld de inkoop van specialistische jeugdhulp en het Advies en Meldpunt Kindermishandeling. Hulp en ondersteuning zijn dicht bij de inwoners georganiseerd. Inwoners weten dat zij bij het Gebiedsteam terecht kunnen. Het Gebiedsteam helpt inwoners snel verder door vragen te beantwoorden. En zo nodig lichte vormen van ondersteuning te bieden. Waar nodig regelt het Gebiedsteam zwaardere vormen van jeugdhulp. De zorg wordt goed gecoördineerd. En het aantal hulpverleners in een gezin wordt beperkt.

Weerbaarheid

Jongeren en hun ouders worden op een positieve manier 'verleid' om gezond(er) te leven. Jongeren met een gezonde leefstijl ontwikkelen zich beter en hebben minder ondersteuning en zorg nodig.

Ontmoetingsplekken

Jongeren ontwikkelen, samen met Stichting Scala, zelf hun activiteiten. Zo hebben zij meer te doen in hun dorp. Hierdoor is er ook geen overlast door hangjongeren.

Communicatie

Enkele malen per jaar bezoekt +Participatie de scholen voor voortgezet onderwijs om jongeren te vragen mee te denken over beleid.

Wat mag het kosten

Jeugd algemeen

Op basis van huidige gegevens over de zorgkosten binnen Jeugd constateren wij dat de kosten (conform de landelijke trend) stijgen, terwijl de bijdragen vanuit het rijk niet stijgen. Om deze stijging op te vangen is het budget verhoogd met € 750.000 in 2019 en vanaf 2020 met € 400.000. De stijging van de budgetten in 2019 en in 2020 komen ten laste van de Algemene reserve. In 2021 verwachten we dat we de uitgaven kunnen dekken vanuit eigen middelen.

Weerbaarheid en Ontmoetingsplekken

We stellen voor in 2019 en 2020 extra capaciteit in te zetten voor jongerenwerk (€ 50.000) gericht op weerbaarheid van jongeren en jongerenplekken.

Beleidskaders

- Het visiedocument Zorg voor de Jeugd Fryslân (april 2013)
- Het Regionaal Transitiearrangement (RTA) Fryslân (november 2013)
- Toekomstvisie van het basisonderwijs in Ooststellingwerf (december 2013)
- Omvormingsplan Transitie Jeugdzorg Fryslân (februari 2014)
- Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 (mei 2014)
- 3 D's – Contouren notitie gebiedsteams (juli 2014)
- Beleidsplan 'Hart voor de jeugd' 2015-2018 (augustus 2014)
- Preventieplan Jeugd 2016, Samen bouwen aan een sterke toekomst! (januari 2016)

Thema 1.2 WMO

Wat willen we bereiken

- Onze inwoners zijn zelfredzaam en samenredzaam. Ze doen mee aan de (lokale) samenleving. Voor mensen die het niet op eigen kracht redden, bieden we een vangnet. Mensen blijven zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Indien nodig krijgen zij zorg dicht bij huis.
- We willen dat onze inwoners zo lang mogelijk op de door hen zelf gewenste plek kunnen wonen en hier zelf regie over hebben. Wij vinden dat kangoeroewoningen mogelijk moeten blijven.
- We willen mantelzorgers ondersteunen door te zorgen voor heldere informatievoorziening.
- We willen dat de gemeente een vangnet biedt voor mensen die niet de benodigde ondersteuning kunnen ontvangen.
- We willen onze zorg economie behouden en waar mogelijk versterken.

Wat gaan we ervoor doen

We geven uitvoering aan de Wmo en de huishoudelijke hulp blijft toegankelijk en betaalbaar.

Lang(er) thuis blijven wonen

Naast kangoeroewoningen zetten we ons in voor mantelzorgwoningen en andere vormen van langer zelfstandig thuis wonen. Daarnaast blijven we inwoners bewust maken van wat er (vanuit eigen kracht en met ondersteuning van het Gebiedsteam) nodig en mogelijk is om lang(er) thuis te blijven wonen. Bijvoorbeeld door projecten als 'Mijn huis op maat' en 'preventief huisbezoek ouderen'.

We bieden inwoners de mogelijkheid om bij aanpassingen aan hun huis gebruik te maken van de Blijverslening en de Verzilverlening (zie 'Milieu 2030 CO2 neutraal' - Programma 3). De blijverslening valt onder WMO, hier is de verzilverlening aan gekoppeld.

Heldere informatievoorziening

Dit nemen we mee in de te ontwikkelen communicatiestrategie (zie 'Visie Sociaal Domein'), zodat we op alle onderdelen transparant communiceren.

Vangnet

Wij willen inwoners in staat stellen zelfstandig hun leven te leiden. Voor wie hier moeite mee heeft, bieden we, via het Gebiedsteam, een vangnet en hulp. Hierbij gaan we uit van eigen kracht en zelfregie. Dit betekent dat we oplossingen zo veel mogelijk in de directe omgeving en het netwerk van mensen zoeken. Dit vergroot de eigenwaarde en leidt tot duurzame oplossingen. Wanneer iemand zorg nodig heeft, moet diegene meteen gebruik kunnen maken van algemene voorzieningen, als het eigen netwerk niet (direct) beschikbaar is. Mantelzorg moet altijd veilig aanvoelen voor de zorgvrager en de mantelzorger. Als dat uiteindelijk niet het gewenste effect heeft dan is er voor iedereen die het echt nodig heeft een stevig vangnet.

Dorpsgesprekken

Voor alle onderdelen geldt dat we dorpsgesprekken voeren om onze Visie Sociaal Domein te ontwikkelen. Input daaruit nemen we weer mee in beleidsvorming.

Zorg economie

Binnen de zorg economie zetten we in op een nieuwe samenwerking. Doelstelling is: projecten te initiëren tussen onderwijs, zorg en bedrijfsleven, innovatie te brengen in de sector en werkgelegenheid creëren.

Verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweezorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.

Wat merkt de inwoner ervan

Door alle maatregelen hebben inwoners meer regie over onderwerpen als langer thuis wonen en mantelzorg. De inwoner die de benodigde ondersteuning niet kan ontvangen vanuit het eigen netwerk, lokale netwerk of via de algemene voorzieningen kan dan een beroep doen op een stevig vangnet. Bij het beoordelen of huishoudelijke hulp nodig is, laten we de eventuele aanwezige inzet van mantelzorgers onder de 18 jaar buiten beschouwing.

Wat mag het kosten

WMO Hulp in de huishouding

Het budget voor de hulp in de huishouding verhogen we van € 1,4 miljoen naar € 1,9 miljoen. De stijging wordt veroorzaakt doordat de alfa hulpen in dienst komen bij de instellingen, waardoor de kosten stijgen.

Eigen bijdrage WMO

De eigen bijdrage die mensen moeten betalen voor gebruik van voorzieningen uit de Wet maatschappelijke ondersteuning is straks voor iedereen gelijk (abonnementstarief). Het bedrag gaat per 1 januari 2019 naar € 17,50 euro per vier weken, ongeacht het inkomen of de draagkracht. De maatregel komt voort uit het regeerakkoord van het huidige Kabinet. Hierdoor verwachten wij een daling van de inkomsten van € 200.000.

Lang(er) thuis blijven wonen

We stellen u voor een kapitaal van € 300.000 beschikbaar te stellen voor de Verzilverlening. In samenwerking met het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) bieden we dan laagrentende leningen aan om inwoners in staat te stellen langer thuis te wonen. De kapitaalslasten begroten we op € 25.000.

Beleidskaders

- Nota mantelzorgondersteuning 2013-2016 (verlengd 2017-2020)
- Beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning Oost- en Weststellingwerf 2015

Thema 1.3 Uitvoering Participatiewet

Wat willen we bereiken

- We willen mensen stimuleren om mee te doen aan de samenleving, door werk, scholing, vrijwilligerswerk of een dagbesteding.
- We komen met een plan van aanpak waarmee ondernemers in Ooststellingwerf worden gestimuleerd om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt zicht te geven op werk.
- We willen dat een onderzoek / monitor inzichtelijk maakt hoeveel inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt daadwerkelijk voor langere tijd aan het werk komen.

Wat gaan we ervoor doen

Het Gebiedsteam zet zich in om uitkeringsgerechtigden met arbeidsperspectief of een arbeidsbeperking aan het werk te helpen. Mensen met beperkte mogelijkheden om direct aan het werk te gaan, kunnen gebruik maken van zinvolle (arbeidsmatige) dagbesteding, beschut werk of vrijwilligerswerk. Ook worden zij gestimuleerd in het kader van de tegenprestatie. We stimuleren jongeren om hun opleiding voort te zetten of weer naar school te gaan om een startkwalificatie te halen.

Vergroten arbeidsparticipatie

De afstand van de uitkeringsgerechtigde tot de arbeidsmarkt is bepalend voor de keuze van het re-integratie- of participatietraject. Mensen met een kleine afstand tot de arbeidsmarkt worden direct bemiddeld door het Gebiedsteam. Hierbij maken zij gebruik van een integrale privaat-publieke samenwerking via Baanbrekend Fryslân, Flexensie en de eigen accountmanager. Uitkeringsgerechtigden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt worden door het Gebiedsteam voorbereid op de arbeidsmarkt door (maatwerk) re-integratietrajecten in te zetten. Denk hierbij aan leerwerkplekken, stages en vakgerichte opleidingen zoals het Groen traject i.s.m. Terra Next en OlmenEs. Mensen met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt betrekken we bij de samenleving door participatietrajecten (zoals Wijknet), vrijwilligerswerk, (arbeidsmatige) dagbesteding en beschut werk. Voor diegenen waarvoor dat mogelijk lijkt, blijven we ons inzetten op uitstroom uit de uitkering. Hen bieden we leerwerkplekken en scholing aan, waarin zij werknemers- en vakvaardigheden aanleren. In samenwerking met de buitendienst bieden we trajecten aan in het onderhoud van de openbare ruimte. Zo investeren we niet alleen in de ontwikkeling van mensen, maar ook in de leefbaarheid van onze gemeente.

Ontwikkeling nieuw beleid 2019 - 2021

In 2018 werken we aan het vormgeven van nieuw beleid Arbeidsparticipatie. Door de casemanagers werk is een bestandsanalyse gedaan. Hieruit blijkt dat de doelgroepen zoals benoemd in huidig beleid (2015 - 2018) niet meer aansluiten bij het huidige bestand. De groep 'kansrijken' is gedaald, de groep 'doorstromers' is gelijk gebleven, maar de aandachtsgroep is met 200 gestegen. Op deze groep zal in nieuw beleid dan ook de nadruk liggen. We willen als gemeente een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen. Dit vraagt, in samenwerking met de doelgroep(en) zelf, werkgevers, onderwijs en aanbieders, om intensieve begeleiding. De uitvoering van dit beleid zal vanaf 2019 plaatsvinden. Daarnaast willen we het succes van onze trajecten, voorlichtingen en begeleiding van kansrijken en doorstromers voorzetten. Voor dit alles is passende capaciteit nodig.

Ondernemers stimuleren

In het najaar van 2018 maken we een plan van aanpak, met daarin aandacht voor de volgende punten:

- Naast de al bestaande goede relaties, het netwerk uitbreiden en ondernemers informeren/stimuleren;
- Zorgen voor een goede opvolging en verbinding naar/met account- en casemanagers;
- Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt met elkaar afstemmen;
- Mensen met een uitkering begeleiden in het klaarstomen voor werk, met basis- en werknemersvaardigheden als startpunt;
- Rol van en verbinding met andere partners verhelderen, zoals het UWV en Caparis;
- Verbinding maken op de vlakken Onderwijs – Ondernemers – Overheid;
- Tegenprestatie uitvoeren op basis van maatwerk, in een breed maatschappelijk perspectief (zie ook 'Inkomensverstrekking').

Inzicht in aantal inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt

Met een monitor wordt inzichtelijk hoeveel inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt daadwerkelijk voor langere tijd aan het werk komen. De monitor biedt informatie over in- en uitstroom. Nadruk ligt niet alleen op aantallen, maar ook op (deeltijd)plaatsing in alle mogelijke constructies (dus bijvoorbeeld ook loonkostensubsidie, waarbij iemand niet uit de uitkering gaat).

OWO Participatie beweging

Een 3-jarige pilot in OWO verband focust zich op de doorontwikkeling van mensen van dagbesteding naar werk. Er wordt gezocht naar nieuwe en experimentele vormen van beschut werk en (arbeidsmatige) dagbesteding. Hierin wordt samengewerkt door lokale partijen zoals werkgevers, het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt, zorgaanbieders en de gebiedsteams. Binnen onze eigen gemeente werken met de kopgroep 'doorontwikkelen'. Hierbij kijken casemanagers werk en gebiedsteammedewerkers (Brink) samen naar de behoeften en ontwikkelpotentie van onze inwoners. De 3-jarige pilot wordt begeleid door Movisie. Dit is een landelijk kennisinstituut en adviesbureau voor de aanpak van sociale vraagstukken. We krijgen voor het begeleiden van de pilot extra geld van de provincie Fryslân.

Verbonden Partij: GR SW Fryslân / Caparis N.V

GR SW Fryslân / Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening voor onze inwoners. Sinds 2015 is er geen instroom meer, door de invoering van de Participatiewet. Daarom heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen. In december 2018 wordt het voorstel voor de nieuwe governance structuur verwacht. Ondertussen is de eerste groep (Fase 1) WSW-medewerkers overgenomen door onze Stichting Werk Ooststellingwerf. Deze mensen werken nu bij de buitendienst. Op dit moment wordt verkend of in Fase 2 meer mensen kunnen worden overgenomen.

We willen uiteindelijk zoveel mogelijk WSW-medewerkers in regulier arbeid plaatsen, waar mogelijk en passend. Dit doen we dicht bij huis en in onze lokale samenleving. De WSW-medewerkers die aangewezen zijn op een beschutte werkomgeving, blijven aan het werk bij Caparis. We maken de uitgaven voor de WSW beheersbaar door een versnelde en verantwoorde afbouw van Caparis. We doen dit samen met Caparis en de 7 andere gemeenten binnen de Gemeenschappelijke Regeling (GR). Bij de uitvoering hebben we oog voor de individuele sw-medewerker.

Regionale werkbedrijf 'Fryslân Werkt!'

Binnen het regionale werkbedrijf 'Fryslân Werkt!' werken we samen aan een inclusieve arbeidsmarkt, waarin mensen zo veel mogelijk en duurzaam meedoen. We doen dit met de andere Friese gemeenten, het UWV en de sociale partners in onze regio. Binnen het werkbedrijf werken we samen om baanafsprakenbanen (voor mensen met een arbeidsbeperking) in te vullen. We kijken hierbij niet naar beperkingen, maar naar de mogelijkheden van de uitkeringsgerechtigde. We faciliteren werkgevers door een regionaal afgestemd aanbod voor werkgeversdienstverlening en re-integratieinstrumenten. Daarnaast geven we uitvoering aan ons eigen beleid. We blijven lokaal doen wat lokaal kan en gaan kijken waar de koppeling met Fryslân Werkt een meerwaarde kan leveren.

Wat merkt de inwoner ervan

- Uitkeringsgerechtigden hebben meer perspectief op werk en kunnen meedoen. Meer inwoners doen weer mee in de samenleving door (vrijwilligers)werk. Indien mogelijk worden zij (weer) financieel onafhankelijk. Inwoners die nog niet klaar zijn voor de (reguliere) arbeidsmarkt, doen actief mee aan de samenleving door scholing, re-integratietrajecten, beschut werk, (arbeidsmatige) dagbesteding, vrijwilligerswerk en/of het leveren van een tegenprestatie.
- Ondernemers kunnen hun toenemende vraag naar arbeid beter invullen en zijn tevreden over de (werkgevers) dienstverlening van de gemeente.

Wat mag het kosten

We maken gebruik van het bestaande Participatiebudget.

In 2017 en 2018 is het re-integratiebudget met € 200.000 per jaar verhoogd (dekking reserve Sociaal Domein) om de uitstroom te vergroten. In het voorjaar van 2019 staat de evaluatie van dit ingezette beleid gepland. In afwachting van de evaluatie stellen wij u voor om in 2019 incidenteel € 100.000 beschikbaar te stellen, dekking reserve Sociaal Domein.

Beleidskaders

- Verfijning beleidsnota Re-integratie en Participatie Oost- en Weststellingwerf 2015-2018 (juni 2015)
- Beleidsnota Re-integratie en Participatie Ooststellingwerf en Weststellingwerf 2015-2018 (december 2014)
- Visienota Vrijwilligerswerk en Tegenprestatie "Iedereen heeft iets te geven" (september 2014)
- Beleidsnotitie en marktwerkingsplan Werkgeversdienstverlening Ooststellingwerf en Weststellingwerf 2015-2018 (oktober 2014)
- Herstructureringsplan (december 2015)
- Nota Beschut Werk Nieuw Ooststellingwerf 2017 - 2018 (juni 2017)

Thema 1.4 Inkomensverstrekking, armoedebeleid, schuldhulpverlening

Wat willen we bereiken

- We willen aandacht voor armoedebestrijding en vinden het belangrijk dat alle inwoners die hier recht op hebben op de hoogte zijn van de regelingen.
- We willen het huidige kwijtscheldingsbeleid handhaven.
- We verlangen een tegenprestatie van mensen in de bijstand op basis van maatwerk.
- We zetten op het gebied van armoedebestrijding in op het zo effectief en volledig mogelijk besteden van de budgetten die daarvoor beschikbaar zijn.
- We betrekken mensen bij de samenleving, voorkomen verdere achterstand tot de maatschappij en bevorderen een goede gezondheid.
- We onderzoeken of er meer of andere regelingen zijn die kunnen worden ingezet om inwoners met een schuld ruimte te geven hun schuld af te betalen.

Wat gaan we ervoor doen

Aandacht voor armoedebestrijding

We doen extra ons best om mensen te bereiken. Daarvoor onderzoeken we de verschillende doelgroepen en hun behoeften. Waar mogelijk benutten we de bandbreedte van de regelgeving.

Effectieve en volledige besteding budgetten

- We onderzoeken of de administratieve lasten omlaag kunnen en het aanvraagproces eenvoudiger (zie ook Programma 6, 'Regelgeving kritisch tegen het licht houden').
- We kijken hoe we meer maatwerk kunnen bieden bij de tegenprestatie (zie ook 'Uitvoering Participatiewet - plan van aanpak met ondernemers').
- We stellen kinderen en hun ouders in staat om mee te doen, zodat ze (later) meer kansen krijgen.

Begin 2019 komen we met de resultaten van ons beleid.

Schuldhulpverlening

Het onderzoek uitvoeren. Daarbij betrekken we ook onze eigen positie als schuldeiser. Zoals onze beperkingen vanuit wet- en regelgeving.

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners zijn goed geïnformeerd. Zij weten wat de mogelijkheden zijn en waar zij terecht kunnen voor ondersteuning bij een laag inkomen.

De inwoner ontvangt maatwerk (onder andere in natura). Bij belemmeringen in de zelfredzaamheid of participatie is ondersteuning vanuit het Gebiedsteam beschikbaar. Op die manier bieden we niet alleen compensatie, maar stellen we de inwoner ook in staat om te participeren.

De inwoner heeft meer mogelijkheden om van zijn schulden af te komen.

Wat mag het kosten

In de begroting is € 650.000 beschikbaar voor bijzondere bijstand (inclusief € 350.000 voor bewindvoering). Het budget voor de schuldhulpverlening bedraagt € 142.000 jaarlijks. Voor minimale regelingen is € 599.000 beschikbaar. In 2019 en 2020 is het budget met € 39.000 verhoogd doordat we middelen ontvangen via de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds (Meicirculaire 2018).

Beleidskaders

- Participatiewet en daarop te baseren richtlijnen, onder andere Studietoelage en Individuele inkomensvoorschot
- Nota Armoedebeleid Oost- en Weststellingwerf (september 2014)
- Actieplan Armoedebeleid 2016-2019

Begroting Programma 1

bedragen x € 1.000

1. Sociaal Domein	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
1.1 Thema Jeugd	-8.246	-6.057	-7.020	-6.536	-6.502	-6.487
1.2 Thema WMO (incl. AWBZ)	-6.623	-6.298	-6.848	-6.835	-6.798	-6.823
1.3 Thema Participatie	-4.782	-4.854	-4.157	-4.067	-3.947	-3.768
1.4 Thema Inkomensverstrekking	-10.179	-10.773	-10.192	-10.260	-10.355	-10.557
Totaal Lasten	-29.829	-27.982	-28.217	-27.697	-27.602	-27.635
Baten						
1.1 Thema Jeugd	24	-	-	-	-	-
1.2 Thema WMO (incl. AWBZ)	418	437	225	225	225	225
1.3 Thema Participatie	76	2	2	2	2	2
1.4 Thema Inkomensverstrekking	8.937	8.974	8.563	8.628	8.759	8.955
Totaal Baten	9.454	9.413	8.790	8.856	8.986	9.182
Resultaat voor bestemming	-20.374	-18.569	-19.427	-18.842	-18.616	-18.453
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-337	175	-	-	-	-
Onttrekkingen	3.720	940	1.094	719	269	-
Mutatie reserves	3.384	1.115	1.094	719	269	-
Resultaat na bestemming	-16.991	-17.454	-18.333	-18.123	-18.347	-18.453

Programma 2 | Welzijn en educatie

Welzijn staat voor goed voelen en welbevinden. Hoe meer welzijn, hoe minder zorgbehoeften. Het beleid richt zich onder andere op het versterken van de gezondheid en de sociale context zoals kwalitatieve contacten en maatschappelijke participatie. We willen bereiken dat alle jongeren zich ontwikkelen tot zelfstandige, actieve en betrokken inwoners. Inwoners die op een eigen manier een bijdrage leveren aan de maatschappij. Het doel is dat jongeren het onderwijs met een startkwalificatie verlaten, zodat zij een sterke positie op de arbeidsmarkt hebben. Jongeren die zonder startkwalificatie de school verlaten, bieden we een passend traject aan. Daarnaast richten we ons op kunst en cultuur. Dit is voor alle lagen van de bevolking toegankelijk. Het levert een belangrijke bijdrage aan een aantrekkelijk woon- en verblijfsklimaat in Ooststellingwerf.

Thema 2.1.1 Kunst en cultuur

Wat willen we bereiken

- We willen dat kunst en cultuur een bijdrage levert aan een aantrekkelijk woon- en verblijfsklimaat in Ooststellingwerf.
- We willen kunst en cultuur bekend en toegankelijk maken voor met name kinderen en jongeren.
- We willen het cultureel erfgoed, inclusief de streektaal, beschermen en uitdragen.
- We willen dat kunst en cultuur een bindmiddel is voor de samenleving in Ooststellingwerf.
- We willen een faciliterende rol op het terrein van kunst en cultuur en ondersteunen initiatieven van inwoners op dit vlak.
- We willen bestaande kunstwerken blijven onderhouden en de huidige regelingen continueren.
- We willen de huidige bibliotheekvoorzieningen behouden.

Wat gaan we ervoor doen

- Iedereen krijgt de kans en gelegenheid te participeren. Hierbij speelt het Kindpakket (Leergeld, Jeugdcultuurfonds en Jeugdsportfonds) een belangrijke rol, om de toegang voor elk kind financieel mogelijk te maken.
- Om het Stellingwerfs te stimuleren verwachten we initiatieven vanuit het veld, toegespitst op de vraag vanuit onze inwoners en organisaties, zoals het onderwijs.
- We organiseren zelf geen culturele activiteiten, maar faciliteren en stimuleren activiteiten en initiatieven op het gebied van kunst en cultuur, inclusief cultuureducatie. Van het veld vragen we cultureel ondernemerschap. Het is aan onderwijs en culturele instellingen om het aanbod te promoten.
- Het bestand van rijks- en gemeentelijke monumenten dragen we een warm hart toe. Dit willen we uitdragen door de Open Monumenten Dag jaarlijks mogelijk te maken in samenwerking met monumenteigenaren en vrijwilligers. Hiermee trekken we ook toeristen naar onze gemeente.
- Bestaande kunstwerken, bijvoorbeeld Hein Mader route en kunstwerken langs de weg, en (oorlogs)monumenten blijven we onderhouden, volgens de huidige regelingen.
- We behouden de huidige bibliotheekvoorziening.
- Culturele dooradering: realisatie van het Mader Beelden-project en programmering Leeuwarden-Fryslân 2018. Deze agenda is in 2017 al gestart met financiering uit bestaande middelen en zetten we voort.

Wat merkt de inwoner ervan

Kunst & cultuur is voor alle lagen van de bevolking toegankelijk. Een veelzijdig aanbod is ook een stimulans voor de economie. De toeristische sector heeft hier baat bij.

Wat mag het kosten

Het huidige financieel kader voor Kunst & Cultuur is bepalend. Voor structurele subsidies is circa € 1.000.000 beschikbaar. We stellen u voor vanaf 2019 € 10.000 structureel beschikbaar te stellen voor extra ambtelijke capaciteit. En vanaf 2020 een structureel budget van € 30.000 voor incidentele initiatieven, monumentendag en groot onderhoud en restauratie van kunstwerken en monumenten.

Beleidskaders

- Het kunst- en cultuurbeleid gemeente Ooststellingwerf 2017-2019.

Thema 2.1.2 Maatschappelijke activering

Wat willen we bereiken

- We willen brede aandacht voor eenzaamheid.
- We willen ruimte geven aan maatschappelijke welzijnsinitiatieven, zoals bijvoorbeeld welzijn dorpschaal Oldeberkoop. We willen dit faciliteren en actief zoeken naar (professionele) verbinding.
- We willen dat inwoners goed op de hoogte zijn van de initiatieven die er zijn. We willen dat hulpverleners actief worden geïnformeerd over initiatieven opdat zij de mensen aan wie zij zorg verlenen goed kunnen informeren. We willen dat de gemeente actief over initiatieven communiceert via haar online- en offline kanalen.

Wat gaan we ervoor doen

Eenzaamheid

We gaan met inwoners in gesprek over thema's die leven in de dorpen. Zelf snijden we het onderwerp 'eenzaamheid' aan. Ook betrekken we de resultaten van de hackathon over eenzaamheid in Appelscha bij beleidsvorming en breiden mogelijk uit naar andere dorpen.

We doen ons best eenzame mensen te bereiken, met behulp van partners. Daarbij besteden we specifiek aandacht aan jongeren. Mogelijk krijgt het Gebiedsteam hierin ook meer taken.

Maatschappelijke welzijnsinitiatieven

We ondersteunen initiatieven en zoeken naar (professionele) verbinding. Te denken valt aan aanvullende financiering (tot een bepaalde grens) als andere mogelijkheden uitgenut zijn, maar ook door als netwerkpartner partijen met elkaar te verbinden daar waar dat zelf nog niet is gelukt. Ook kijken we waar de samenhang is met bestaande initiatieven. Als maatschappelijke initiatieven 'vastlopen' kunnen we meedenken over mogelijke oplossingen.

Communicatie over initiatieven

We zorgen dat hulpverleners geïnformeerd worden over initiatieven. Zo kunnen zij dit weer doorgeven aan hun cliënten. Hiervoor zetten we onze on- en offline kanalen in. Dit nemen we mee in onze communicatiestrategie (zie 'Visie Sociaal Domein').

Wat merkt de inwoner ervan

Eenzaamheid

De problematiek rondom eenzaamheid wordt bespreekbaar en meer mensen zijn zich ervan bewust dat eenzaamheid in onze gemeente speelt. Er worden initiatieven opgestart waar inwoners gebruik van kunnen maken, met aandacht voor zingeving. De inwoner zal merken dat we samen met partners zichtbaar zijn in het veld, om eenzame mensen actief op te sporen.

Maatschappelijke welzijnsinitiatieven

Meer mogelijkheden voor de inwoner om mee te doen.

Communicatie over initiatieven

Inwoners zijn beter geïnformeerd over initiatieven.

Wat mag het kosten

Eenzaamheid

Afhankelijk van de dorpsgesprekken en de visieontwikkeling kijken we wat nodig en mogelijk is. Ook onderzoeken we hoe o.a. het Gebiedsteam zichtbaar is in wijken en dorpen. Aan de hand daarvan doen we een voorstel.

Maatschappelijke welzijnsinitiatieven

Dit kan vooralsnog binnen bestaande budgetten. Wanneer we dit verder uitbreiden komt er een voorstel.

Communicatie over initiatieven

Bij de strategie komt een apart voorstel.

Thema 2.1.3 Dorpsbudgetten

Wat willen we bereiken

- We willen ideeën vanuit dorpen over leefbaarheid (in de breedste zin van het woord) stimuleren.
- We willen de dorpsbudgetten voor alle inwoners in stand houden en indien gewenst uitbreiden.

Wat gaan we ervoor doen

Initiatieven en ideeën vanuit de dorpen over leefbaarheid maken we mogelijk. Hiervoor werken de beleidsafdeling, de buitendienst en het Gebiedsteam samen met plaatselijke belangen en bewonerscommissies om sterkere en krachtiger sociale netwerken te stimuleren.

De dorpen krijgen dorpsbudgetten. Zij mogen het bedrag vrij besteden. Bijvoorbeeld voor bankjes, extra activiteiten van plaatselijke verenigingen of initiatieven van bewoners. Lekker snel, zonder ingewikkelde aanvraagprocedures. Desgewenst kunnen ze het bedrag ook reserveren voor een grotere uitgave in een volgend jaar. Daarnaast kunnen ze het structurele budget gebruiken om andere fondsen aan te vragen, waarvoor cofinanciering nodig is.

Al met al geeft het budget de dorpen de kans om kleinere wensen snel te realiseren, zonder ingewikkelde aanvraagprocedures. Dat stimuleert initiatief

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners kunnen door het vrij te besteden budget (is in 2018 structureel verhoogd met € 25.000) eigen initiatieven bedenken en uitvoeren.

Wat mag het kosten

Er is in totaal € 65.000 beschikbaar. Ieder dorp krijgt € 2.500 en € 1 per inwoner.

Beleidskaders

- Notitie “Voortgang pilot dorpsagenda’s/gebiedsagenda’s” (voorjaar 2012)

Thema 2.2 Onderwijs

Wat willen we bereiken

- We willen vroegtijdig schoolverlaten voorkomen. We willen eraan bijdragen dat kinderen minimaal hun startkwalificatie behalen.
- We willen de samenwerking tussen instellingen binnen brede kindcentra stimuleren.
- We willen de huidige voorzieningen voor laaggeletterden behouden en activiteiten, zoals het DigiTaalhuis, voortzetten.
- Handhaven van de kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs. Dit binnen de (financiële) kaders van het Rijk.

Wat gaan we ervoor doen

Voorkomen vroegtijdige schoolverlaters

Het huidige beleid heeft deze inzet. We bieden optimale ontwikkelingskansen door een doorgaande leerlijn. Iedere jongere haalt een startkwalificatie. Is dit niet haalbaar, dan bieden we een passend traject aan om het hoogst haalbare niveau te bereiken. Met hulpverlening of begeleiding richting de arbeidsmarkt, inclusief opleiding.

Samenwerking tussen instellingen

Het huidige beleid stimuleert deze samenwerking. Zoals in de Brede School, een netwerk tussen partijen in en om de school. Zij hebben aandacht voor cognitief én sociaal-emotioneel leren. Daarnaast verzorgt het netwerk naschoolse activiteiten op het gebied van kunst, cultuur en bewegen. Dit is belangrijk voor de binding en sociale samenhang met het dorp of de wijk.

Brede School en Integraal Kindcentrum (IKC)

De basis voor de Brede School is een netwerk tussen partijen in en om de school. Dit netwerk is gebaseerd op samenwerking. Alle betrokkenen in het netwerk besteden aandacht aan het cognitief leren. En zeker ook aan het sociaal-emotioneel leren van het kind. Daarnaast verzorgt de Brede School naschoolse activiteiten. Die zijn belangrijk voor de binding van de Brede School met het dorp of de wijk

In Oosterwolde is sinds maart 2016 een IKC. Dit is een voorziening waar kinderen komen om te leren, spelen, ontwikkelen en ontmoeten. Vertrekpunt is de behoefte van het kind. Binnen het IKC werken onder andere het basisonderwijs, kinderopvang en de peuterspeelgroep (Scala) nauw samen.

Voorzieningen laaggeletterdheid

Laaggeletterdheid belemmert veel inwoners om mee te doen. We werken eraan deze mensen te vinden.

Vervolgens ondersteunen we hen om te leren lezen, schrijven en rekenen. Dit doen we via de 3 lokale Digi-Taalhuizen, door deskundigheidsontwikkeling bij professionals en vrijwilligers en het Taalnetwerk.

We nemen verschillende maatregelen om taalachterstanden bij kinderen te voorkomen:

- we bieden Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) aan alle kinderen die dat nodig hebben;
- vanuit VVE-Thuis ondersteunen we ouders van wie de kinderen een taalachterstand dreigen op te lopen;
- op alle peuterspeelgroepen en in de kinderopvang staan ten minste 2 gekwalificeerde pedagogische medewerkers, geschoold op taalniveau 3F;
- de peuterspeelgroepen, de kinderopvang en het basisonderwijs werken nauw samen. Zo is er een doorgaande lijn van de peutergroepen naar groep 1 en 2.

De scholen van (over)morgen

We blijven werken aan de bewustwording van alle betrokkenen over het kleiner worden van het aantal scholen en proberen tegenstellingen te overbruggen. Conform de notitie 'Toekomstvisie van het basisonderwijs Ooststellingwerf' zijn de schoolbesturen, op basis van demografische ontwikkelingen, leidend met betrekking tot de toekomstige scholenverdeling in de gemeente.

In 2017 hebben Stichting Comprix en Stichting De Tjongerwerven CPO een spreidingsplan voor hun scholen in Ooststellingwerf vastgesteld. Als gevolg daarvan fuseren in 2018 de twee scholen voor primair onderwijs in Haulerwijk tot een identiteitsrijke samenwerkingsschool onder bestuur van Stichting De Tjongerwerven CPO. De twee scholen in Donkerbroek zijn op 1 augustus 2018 ook tot een identiteitsrijke samenwerkingsschool gefuseerd onder bestuur van Stichting Comprix. Het schoolgebouw van o.b.s. 't Startblok wordt hiervoor uitgebreid met nieuwbouw.

Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed

De stichting beheert en exploiteert de Kampus voor de huidige gebruikers (het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek) en ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf.

Wat merkt de inwoner ervan

- Jongeren verlaten het onderwijs met een startkwalificatie. Daardoor hebben zij een sterke positie op de arbeidsmarkt. Jongeren die zonder startkwalificatie de school verlaten, bieden we een passend traject aan.
- Laaggeletterden voelen zich gesteund en krijgen kansen hun situatie te veranderen.
- De kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs in de gemeente blijft op peil.

Wat mag het kosten

Uit de evaluatie blijkt dat de pilot VVE Thuis succesvol is verlopen. Wij stellen u voor om de pilot om te zetten in een structurele werkwijze gemeentebreed. De kosten hiervan (in 2019 € 20.000 en vanaf 2020 € 40.000) kunnen we dekken uit een hogere rijksbijdrage.

Het stimuleren van samenwerken tussen gemeente, schoolbesturen en ouders betalen we uit de reguliere budgetten.

Beleidskaders

- Beleidsnota peuterspeelzaalwerk 'Een goed begin is het halve werk' (augustus 2010)
- Toekomstvisie van het Basisonderwijs in Ooststellingwerf (december 2013)
- Omvormingsplan peuterspeelzaalwerk Ooststellingwerf (juni 2016)

Thema 2.3 Sport

Wat willen we bereiken

- We willen gezondere inwoners en bevorderen van onderlinge contacten door sport.
- We willen bestaande sportaccommodaties behouden en zoveel mogelijk verduurzamen. We doen onderzoek naar mogelijkheden om in deze verduurzaming te investeren. En eventueel een terugbetalingsregeling mogelijk te maken uit een deel van de opbrengst.
- We gaan in samenspraak met de dorpen, bewegen in de openbare ruimte stimuleren, bijvoorbeeld door 'ommetjes' en het multifunctioneel inzetten van bestaande sportvelden.
- We gaan onderzoeken wat maairobots kunnen betekenen voor de exploitatie en kwaliteit van de huidige sportvelden.
- We willen de huidige sportstimuleringsregelingen voor iedereen tot 18 jaar, tot een bepaalde inkomensgrens, behouden.
- We gaan verkennen wat de mogelijkheden zijn om iedereen vanaf 18 jaar, tot een bepaalde inkomensgrens, gratis te laten sporten. In ruil voor vrijwilligerswerk voor de sportvereniging.
- We willen dat elk kind wordt gestimuleerd om een zwemdiploma te behalen. Waar nodig faciliteren we dat tot een bepaalde inkomensgrens.
- We willen, in samenwerking met scholen en sportverenigingen, bewegen door kinderen stimuleren. Eventueel met inzet van buurtsportcoaches.
- Uitvoeren van de Visie Sportaccommodaties 2015-2030. In juni 2015 is de Visie Sportaccommodaties 2015-2030 vastgesteld. Deze visie voeren we in 2016 en volgende jaren uit.

Wat gaan we ervoor doen

Gezondere inwoners en onderlinge contacten

We blijven investeren in de kwaliteit van bewegingslessen op basisscholen. We zorgen voor een breed aanbod van tussen- en naschoolse sport- en beweegactiviteiten en de verenigingen hebben voldoende geschoolde vrijwilligers. Sport maakt onderdeel uit van een integrale benadering op het gebied van onder andere gezondheid en armoedebestrijding. Deze zaken realiseren we door inzet van de buurtsportcoaches, die in dienst zijn bij Stichting Scala. Zij werken samen met sportverenigingen, scholen, bewonerscommissies en plaatselijke belangen. De inzet van de buurtsportcoaches breiden we in 2019 uit ten opzichte van 2018. Het sportgala vindt in 2019 niet plaats.

Bestaande sportaccommodaties behouden en zoveel mogelijk verduurzamen in 2019 ev.

We houden de gemeentelijke accommodaties in stand. We laten het sportcomplex Waskemeer uitbreiden met een wetreveld.

We onderzoeken in 2019 welke mogelijkheden er zijn om in verduurzaming te investeren. Bijvoorbeeld een deel van de opbrengst te gebruiken voor de terugbetalingsregeling.

Bewegen in openbare ruimtes stimuleren

We gaan in gesprek met de dorpen: welke behoeften zijn er en welke mogelijkheden ziet men om bewegen in de openbare ruimte te stimuleren? Hierbij maken we zoveel mogelijk gebruik van dat wat er al is (faciliteiten, verenigingen, activiteiten, buurtsportcoaches). Het onderwerp kan aan de orde komen in de wijk- en dorpsgesprekken (Visie Sociaal Domein).

Maairobots

Het lopende contract voor het onderhoud van de sportvelden loopt nog een aantal jaren. Vóór het einde van deze contractperiode doen we een pilot met maairobots. Dan weten we welke voordelen dit kan bieden.

Sportstimulering tot 18 jaar

De huidige sportstimuleringsregelingen blijven bestaan.

Sportstimulering vanaf 18 jaar

We overleggen met de sportverenigingen over de kansen en (on)mogelijkheden voor vrijwilligerswerk binnen hun vereniging in ruil voor gratis sporten. Als die er zijn, onderzoeken we hoe we hen daarbij kunnen ondersteunen.

Ieder kind een zwemdiploma

Ouders met een laag inkomen kunnen al aanspraak maken op de Stichting Leergeld voor zwemlesvergoeding. Daarnaast kunnen sommige kinderen niet naar zwemles door bijvoorbeeld tijdgebrek of geen vervoer. Daarom overleggen we met naschoolse opvang over mogelijkheden om zwemles op te nemen in hun programma.

Bewegen door kinderen

We zetten buurtsportcoaches in. Deze willen we behouden. Daarnaast ontwikkelen we een breed programma om een gezonde leefstijl te stimuleren (zie 'Volksgezondheid').

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners kunnen op aanvaardbare afstand gebruikmaken van toekomstbestendige sportvoorzieningen in de buurt.
- Inwoners worden actief benaderd en gestimuleerd om (meer) te bewegen en te sporten. Zij hebben keuze uit een divers aanbod aan sport- en beweegactiviteiten.
- Er zijn veel mogelijkheden om te bewegen in de openbare ruimte.
- Bij een laag inkomen zijn er financiële regelingen om kinderen en jongeren onder de 18 jaar toch te laten sporten.
- Sportstimulering door onder andere de buurtsportcoaches.

Wat mag het kosten

- Voor veel maatregelen zijn te zijner tijd waarschijnlijk aparte budgetten nodig. Deze bedragen kunnen pas worden ingeschat als hierover met de betrokken partners is overlegd en de plannen zijn geconcretiseerd.
- Voor het inzetten van de buurtsportcoaches is vanaf 2019 een extra gemeentelijke bijdrage van € 60.000 nodig. Voor 2019-2021 wordt dit gedekt uit de GIDS-gelden (Gezond in de Stad).
- Het sportgala vindt pas weer in 2020 plaats.
- U heeft op 21 juni 2016 eenmalig € 180.000 beschikbaar gesteld voor de aanleg van een wetruimte op het sportcomplex te Waskemeer.

Beleidskaders

- Visienota Sport en Bewegen "zuidoost Friesland in Beweging" 2016-2021
- Beleidsuitgangspunten nota sport en bewegen in ZO Friesland
- Uitvoeringsnota sport en bewegen 2017-2018 (inclusief uitvoeringsnota Buurtsport 2017-2018)
- Gemeentelijk gezondheidsbeleid 2013-2016 (december 2013)
- Lokaal jeugdbeleid 2014-2017
- Analyse Sportaccommodaties in Ooststellingwerf (november 2014)
- Visie Sportaccommodaties in Ooststellingwerf 2015-2030 (juni 2015)

Thema 2.4 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken

- We willen goede en veilige zorg voor al onze inwoners.
- We onderzoeken, in samenspraak met alle betrokken partijen, hoe we kunnen komen tot een integrale aanpak voor de verbetering van de leefstijl en het beschermen, behouden en bevorderen van de mentale en fysieke gezondheid in het algemeen.
- We willen de huidige vervoersvoorzieningen voor ouderen en gehandicapten behouden.

Wat gaan we ervoor doen

Goede en veilige zorg

We zetten in op een aantal onderwerpen:

- In het project de Vitale Regio werken we samen met De Friesland Zorgverzekeraar, de GGD, partners uit het gezondheidscentrum en de doelgroep zelf aan een contextuele aanpak van laaggeletterdheid.
- In 2018 kijken we met de OWO-gemeenten hoe we het contractmanagement voor de lokaal ingekochte zorg kunnen verbeteren. De kwaliteitsborging Sociaal Domein wordt herijkt.
- Binnen het Escalatieplatform werken we met verschillende organisaties samen om inwoners met zeer complexe problematiek te ondersteunen.

Verbetering leefstijl en bevorderen gezondheid

We gaan door met de versterking van de vaardigheden voor het ouderschap, opvoedondersteuning en toeleiding naar de Voor- en Vroegschoolse educatie. De leerlingen in groep 7 en 8 van de basisscholen en leerlingen op middelbare scholen krijgen preventielessen over leefstijl en gezondheid. Hierbij worden ervaringsdeskundigen ingezet. In de zomer van 2018 maken wij samen met de GGD een analyse op basis van de Gezondheidsmonitor 2016. We kijken naar de gezondheidsverschillen per leeftijdsgroep en regio (overgewicht, laaggeletterdheid, alcohol & drugs, etc.). Ook onderzoeken we waar op lange termijn de meeste gezondheidswinst te behalen valt. Op basis van deze analyse bepalen we waar we op in gaan zetten (doelen) en maken we een goede aanpak, in overleg met de dorpen en onze stakeholders. We zetten in op gezonde generaties. Via dorps- en wijkgesprekken gaan we de burgerkracht aanjagen. We stimuleren sociale cohesie en maatschappelijke participatie. We ontwikkelen een aanpak voor mensen met psychosociale problemen. Zij hebben extra ondersteuning nodig bij het versterken van hun gezondheid en welzijn.

Vervoersvoorzieningen

Goede vervoersvoorzieningen is een voorwaarde om mee te kunnen doen in onze samenleving.

- De openbaar vervoersvoorzieningen blijven minimaal op het huidige niveau. In 2018 inventariseren we de haltevoorzieningen van het openbaar vervoer. Op basis hiervan stellen we een uitvoeringsplan op. Waar mogelijk verbeteren we de haltevoorzieningen van het openbaar vervoer.
- De pilot Drive (vervoer dagbesteding door vrijwilligers op taxi's) evalueren we en breiden we mogelijk uit.
- Het huidige WMO-vervoer loopt naar tevredenheid en behouden we.

Verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.

Wat merkt de inwoner ervan

Goede en veilige zorg

- Het gezondheidscentrum is voor iedereen begrijpelijk en toegankelijk. Ook voor mensen die minder goed kunnen lezen en schrijven.
- Inwoners krijgen betere zorg, omdat de gemeente aan de achterkant meekijkt/stuurt op de kwaliteit.
- Escalerende situaties zijn sneller onder controle. Hervatting van reguliere zorg vindt gecoördineerd plaats door de samenwerkende partners in het Escalatieplatform.

Verbetering leefstijl en bevorderen gezondheid

Naar aanleiding van de analyse van de GGD op basis van de gezondheidsmonitor en de dorpsgesprekken (Visie Sociaal Domein) merkt de inwoner dat verschillende acties in de gemeente plaatsvinden om de fysieke en mentale gezondheid van inwoners te bevorderen.

Vervoersvoorzieningen

- Vernieuwde en waar mogelijk verbeterde en veilige bushaltevoorzieningen.
- Drive biedt inwoners meer mogelijkheden voor vervoer naar dagbesteding. En op termijn mogelijk naar meer voorzieningen.
- Ondanks beperkingen kunnen inwoners op een goede manier reizen. Wmo vervoer blijft qua actie radius hetzelfde.

Wat mag het kosten

Goede en veilige zorg

- Voor het project de Vitale Regio krijgen we subsidie vanuit De Friesland Zorgverzekering. Dit co-financieren we met GIDS-gelden.
- Contractmanagement verbeteren en kwaliteitsborging Sociaal Domein dekken we binnen de huidige begroting.
- Het Escalatieplatform wordt gedekt uit de lopende budgetten van het Gebiedsteam.

Verbeteren leefstijl

Na de analyse stellen we een integraal plan op. Dan kijken we hoeveel geld we nodig hebben. De verwachting is dat we de kosten kunnen dekken door de GIDS-gelden en het gezondheidsbudget. We nemen deel aan de GR VeiligheidsRegio Fryslan (VRF) voor de onderdelen Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en GGD.

Vervoersvoorzieningen

Aan de hand van de uitkomsten van de inventarisatie berekenen we hoeveel geld we nodig hebben. Voor de pilot Drive geldt dat na de evaluatie bekend wordt wat de kansen zijn voor uitbreiding. Dan volgt ook een berekening van de kosten. Het WMO-vervoer voeren we uit binnen de lopende begroting. De vervoerskosten voor de Wmo worden wel jaarlijks geïndexeerd.

Beleidskaders

- Gemeentelijk Gezondheidsbeleid 2013-2016 (december 2013)

Begroting Programma 2

bedragen x € 1.000

2. Welzijn & educatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
2.1 Thema Kunst en cultuur	-2.286	-2.668	-2.755	-2.655	-2.655	-1.880
2.2 Thema Onderwijs	-3.647	-2.884	-2.722	-2.745	-2.717	-2.730
2.3 Thema Sport	-1.444	-1.567	-1.310	-1.314	-1.309	-1.290
2.4 Thema Volksgezondheid	-177	-306	-331	-332	-334	-242
Totaal Lasten	-7.554	-7.425	-7.117	-7.046	-7.015	-6.142
Baten						
2.1 Thema Kunst en cultuur	70	113	121	21	21	21
2.2 Thema Onderwijs	190	169	137	137	137	137
2.3 Thema Sport	365	342	345	345	345	345
Totaal Baten	625	623	603	503	503	503
Resultaat voor bestemming	-6.929	-6.801	-6.515	-6.544	-6.512	-5.640
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-58	58	-	-	-	-
Onttrekkingen	466	461	-	-	-	-
Mutatie reserves	408	519	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	-6.521	-6.282	-6.515	-6.544	-6.512	-5.640

Programma 3 | Ruimtelijke en economische ontwikkeling

We gaan een visie formuleren over de wijze waarop de gemeente kan anticiperen op de demografische ontwikkelingen. Daarnaast willen we inzetten op het behoud en versterken van recreatie en toerisme waarbij we aandacht hebben voor regionale samenwerking. Ook blijven we zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen en hebben aandacht voor groen in de dorpen.

De mogelijke ingangsdatum van de nieuwe Omgevingswet is 2021. De Omgevingswet biedt kansen om op een vernieuwende wijze een omgevingsvisie voor de gemeente op te stellen, ter vervanging van de huidige structuurvisie. De Omgevingswet biedt ook meer mogelijkheden voor gemeenten om op een praktische en flexibele manier oplossingen te vinden voor maatschappelijk opgaven (demografische ontwikkelingen, voldoende woningaanbod, leegstand winkels).

Thema 3.1.1 Recreatie en Toerisme

Wat willen we bereiken

- We willen de promotie en marketing van Regio Appelscha 3.0 voortzetten.
- We willen inzetten op het ontwikkelen van werkgelegenheid in de recreatieve sector.
- We willen inzetten op het behoud en de versterking van recreatie en toerisme, passend bij de aard en schaal van de gemeente en de ruimtelijke kwaliteit.
- We willen inzetten op regionale samenwerking. We willen over grenzen heen kijken.

Wat gaan we ervoor doen

We gaan door met de promotie en marketing van Appelscha Regio 3.0. Daarnaast doen we het volgende:

- We vergroten de aantrekkingskracht van het gebied onder meer door kwaliteitsverbeteringen door te voeren. Zo wordt de vraag naar toeristische voorzieningen - en daarmee de werkgelegenheid - groter;
- We zorgen voor meer samenwerking tussen onderwijs en toerisme/recreatie;
- We benutten bestaande natuur voor de beleving. Daarnaast zorgt wilde natuur voor aantrekking van andere doelgroepen.
- We versterken het toeristische fietspadennetwerk.
- We werken meer samen met onze regionale partners.
- We helpen inwoners en ondernemers om initiatieven te starten.
- We maken initiatieven mogelijk die beleving van het gebied versterken.

Realisatie projecten in samenwerking

Het betreft hier de realisatie van ontbrekende schakels in MTB-routes, het project Vitale vakantieparken, de economische upgradering van de Turfroute en het fietsroutenetwerk in de provincie Fryslân.

Ontbrekende schakels MTB

Het betreft hier de aanleg van drie verbindingen vanuit Appelscha naar respectievelijk Veenhuizen, Hoogersmilde en Wateren/Noordwolde.

Bedrijfsbezoeken

Jaarlijks doen wij 10-15 bedrijfsbezoeken, waarvan het merendeel bestuurlijk.

Verbonden partij: Recreatieschap Drenthe

Het Recreatieschap Drenthe is een gemeentelijk samenwerkingsverband op het gebied van recreatie & toerisme in de provincie Drenthe en de gemeente Ooststellingwerf. We ondernemen gezamenlijke acties op het gebied van recreatie en toerisme, we stemmen beleidszaken af en kunnen gemeentegrens overschrijdende zaken oppakken.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners mogen meedenken over en dragen bij aan toeristische ontwikkelingen.
- Het aantal toeristen neemt toe.
- Er komen meer banen in de recreatieve en toeristische sector.
- Inwoners profiteren van de goede recreatieve voorzieningen.

Wat mag het kosten

Jaarlijks is € 50.000 beschikbaar voor de uitvoering van de Streekagenda. Daarnaast is € 25.000 beschikbaar voor de Vereniging voor Toeristisch en Recreatief Belang Ooststellingwerf (VTRBO) en de regiomarketingorganisatie, € 57.000 voor toeristisch beleid (waaronder bijdrage aan het Recreatieschap Drenthe) en € 43.000 voor de Turfroute (instandhouding, brugbediening en afvalcontainers).

We stellen u voor om een aantal halfverharde recreatieve (fiets)paden te verbeteren en te vervangen door betonverharding. Het betreffen de volgende fietspaden: in 2020 Fp Schansmeerweg Donkerbroek € 161.000, in 2021 Fp Linde traject (Bovenweg - Linde) € 185.000 en in 2022 Fp Linde traject (Linde - Bekhof) € 170.000. De voorgestelde dekking is de reserve Strategische projecten.

Beleidskaders

- Masterplan Regio Appelscha (2017)
- Structuurvisie Ooststellingwerf 2010-2020-2030 (2009)

Thema 3.1.2 BioBased Economy

Wat willen we bereiken

- We willen de ingezette koers van BioBased Economy (BBE) en de stimulerende rol van de gemeente voortzetten.
- We zetten in op het binnenhalen van bedrijven die passen binnen BioBased Economy en te stimuleren dat reeds hier gevestigde bedrijven zich hierin ontwikkelen.

Wat gaan we ervoor doen

Ingezette koers voortzetten en ondersteunen

Hiervoor hebben we ons BBE programma. Gezamenlijk met ondernemers, onderwijs en overheid pakken we projecten uit het programma op. Ook starten we nieuwe projecten.

Bedrijven binnenhalen en bestaande helpen te ontwikkelen in BBE

Bedrijven halen we binnen als we ze iets te bieden hebben. Daarvoor ontwikkelen we het Biosintrum, dat in 2019 gereed voor gebruik is. Dit is ons *unique selling point*. Natuurlijk kunnen ook bestaande bedrijven hiervan gebruikmaken.

Het BBE programma is in september 2018 door u geëvalueerd.

Wat merkt de inwoner ervan

- Op de lange termijn zorgt BBE voor meer banen. Zowel voor praktijkgericht- als hoger opgeleiden.
- Als gemeente dragen we zichtbaar de BBE-ambities en -identiteit uit.
- Er ontstaan nieuwe samenwerkingsverbanden en netwerken.

Wat mag het kosten

Voor alle ambities is structureel tijd, mankracht en projectbudget nodig.

Voor het uitvoeringsprogramma BBE (2017-2020) is € 600.000 beschikbaar voor de eerste 2 jaar (2017-2018), inclusief de kosten voor een coördinator. Op basis van de evaluatie stellen we u voor in totaal € 300.000 voor de periode 2019-2021 beschikbaar te stellen ter initiatie en stimulatie van al gedefinieerde en nieuwe biobased projecten. Dit bedrag vangen we op binnen de beschikbare middelen eenmalige begrotingsruimte 2017-2020 van € 5,7 miljoen.

Beleidskaders

- Roadmap NOM: De biobased economy in Noord – Nederland (2011)
- Innovatiecontract BBE, topsectorenbeleid (2011)
- Innovating for sustainable growth a bioeconomy for Europe (2012)
- Structuurvisie Ecommunitypark 2012 - 2022 (2012)
- The Biobased economy in the Northeast – Netherlands (2013)
- Beleidsvisie biobased economy Ooststellingwerf (2016)
- Uitvoeringsprogramma BBE Ooststellingwerf 2016-2020 (sept 2016)

Thema 3.1.3 Werkgelegenheid

Wat willen we bereiken

- We willen onze energie richten op hier reeds gevestigde bedrijven. Als bedrijven zich in onze gemeente willen vestigen, moeten we ervoor zorgen kwaliteit te leveren. We besteden aandacht aan de kwaliteit van bedrijventerreinen.
- We willen dat er aandacht is voor de (her)ontwikkeling van alle bedrijventerreinen in onze gemeente.
- We willen een gunstig vestigingsklimaat bevorderen.
- We willen een visie formuleren om reeds gevestigde bedrijven te behouden en nieuwe bedrijven aan te trekken.
- We willen blijven investeren in de rol van de bedrijvencontactfunctionaris.
- We willen startende ondernemers en zzp'ers stimuleren en de weg wijzen.
- We willen het lokale inkoop- en aanbestedingsbeleid continueren.
- We willen leer-werktrajecten stimuleren.

Wat gaan we ervoor doen

Bedrijventerreinen

- We eisen veel kwaliteit op het Ecommunitypark; de acquisitie is niet een zaak van de gemeente maar van de ontwikkelaar, daar waar mogelijk ondersteunen we de ontwikkelaar.
- We investeerden de afgelopen jaren al veel in de kwaliteit van bedrijventerreinen. Dit houden we op peil.
- We zetten ons in om leegstand te voorkomen. Bijvoorbeeld door terughoudend te zijn bij de uitgifte van nieuwe kavels. Eerst wordt het aanbod van bestaande panden onder de aandacht gebracht.

Gunstig vestigingsklimaat

We bevorderen het vestigingsklimaat door aandacht en klantvriendelijkheid. Aan dit laatste aspect besteden we de komende 4 jaar extra aandacht:

- We bezoeken veel bedrijven.
- We organiseren jaarlijks 1 of 2 ondernemersbijeenkomsten.
- We blijven lid van diverse ondernemersverenigingen en bezoeken hun activiteiten zoveel mogelijk.
- We bezoeken ook andere netwerkbijeenkomsten.
- We blijven lid van de businessclub van SC Heerenveen.
- We willen de detailhandelstructuur verbeteren in Oosterwolde (De Nieuwe Winkel Straat - DNWS)

Bedrijfscontactfunctionaris en ondernemers voorlichten

De bedrijvencontactfunctionaris blijft de komende jaren de spil tussen de ondernemers en de gemeente. Deze functionaris blijft ook startende ondernemers/zzp'ers voorlichten.

Inkoop- en aanbestedingsbeleid

We controleren of het beleid ook correct wordt uitgevoerd.

Leer-werktrajecten

We stimuleren leer-werktrajecten, zowel in de eigen organisatie als daarbuiten. Hierbij krijgen we hulp van het bedrijfsleven.

We zetten ons in om samen met het bedrijfsleven de werkzoekenden uit de eigen gemeente weer in te zetten in het arbeidsproces. Daarbij besteden we meer aandacht aan de speciale doelgroepen met een achterstand op de arbeidsmarkt. We willen een bemiddelende en stimulerende rol spelen in de samenwerking tussen bedrijven onderling en onderwijsinstellingen. Bijvoorbeeld bij de vestiging van een lokaliteit voor onderwijs, startende ondernemers en zzp'ers.

Wat merkt de inwoner ervan

Hetzelfde aantal óf meer banen, en dus meer besteedbaar inkomen voor meer mensen. Mensen geven meer uit, waar ondernemers weer van profiteren. Voorzieningen blijven of er komen er meer bij. Zo ontstaat een domino-effect, dat leidt tot grotere tevredenheid bij inwoners en ondernemers.

Wat mag het kosten

De lasten dekken we uit de bestaande budgetten. Wij stellen u voor om € 40.000 eenmalig beschikbaar te stellen voor de coöperatie Centrum Oosterwolde UA. Dit bedrag kunnen we dekken uit het budget Participatie. Op welke wijze we willen participeren in de coöperatie is nog niet duidelijk. Hierover volgt begin 2019 een nader voorstel.

Beleidskaders

- Visie Economie Ooststellingwerf 2008 (maart 2008)

Thema 3.2 Verkeer, wegen en groen

Wat willen we bereiken

- We willen de extra investeringen op onderhoud wegen, zoals in de Meerjaren Onderhouds Planning wegen is vastgesteld, structureel doorzetten en uitvoeren.
- We zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen.

Wat gaan we ervoor doen

Wegen & Verkeersveiligheid

- We blijven wegen onderhouden. De structurele extra investeringen worden daarbij betrokken.
- Vervolgens maken we een plan om ze veiliger te maken.
- We maken de resultaten van de bermeninventarisatie kenbaar en stellen een uitvoeringsprogramma op.
- We vervangen bruggen en oevervoorzieningen die de komende 4 jaar aan het einde van hun levensduur zijn.
- Als het nodig is, ontmoedigen we verkeer om het onderliggend wegennet van de N381 te gebruiken.
- We maken een plan om de verkeersveiligheid van onder meer de fietsroutes Oldeberkoop-Makkinga en Appelscha-Ravenswoud te verbeteren.
- Op 20 februari 2018 heeft u ingestemd met de voorgestelde ontwikkelrichting Wijkvernieuwing Haerenkwartier te Oosterwolde en de verdere uitwerking van het voorgestelde scenario en uitwerkingsopgaven.

Openbaar Groen

- We voorkomen onveilige situaties met bomen zoveel mogelijk. Hiervoor doen we eerst een 0-meting. Op basis daarvan maken we een MeerjarenOnderhoudsPlanning voor bomen (MOP-bomen).
- De eikenprocessierups is sterk in opkomst. We houden dit in de gaten en blijven bestrijden om de overlast te beperken. Daarvoor doen we in 2019 een proef door middel van het ophangen van koolmezenkastjes langs wegen en fietspaden die veel worden gebruikt door schoolgaande kinderen. Hierbij betrekken we in het kader van burgerparticipatie de leerlingen van deze scholen zoveel mogelijk. Indien deze proef succesvol blijkt, breiden we deze methode uit.

Riolering & Water

- We geven doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop we dat doen is omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Vanaf 2019 wordt een nieuw GRP 2020-2024 opgesteld.

Wat merkt de inwoner ervan

Wegen & Verkeersveiligheid

- De gebruikers merken en zien dat de kwaliteit verbetert.
- De verkeersdeelnemers merken en zien dat de verkeersonveilige situaties aangepakt en verkeersveiliger worden.
- De weggebruikers merken en zien dat de berm in goede staat zijn.
- De gebruikers merken en zien dat verouderde bruggen en oevervoorzieningen vervangen worden.
- De gebruikers en bewoners merken dat het verkeer, indien nodig, ontmoedigd wordt om het onderliggend weggennet te gebruiken.
- De weggebruikers merken en zien dat de fietsroutes veiliger worden.

Openbaar Groen

- De gebruikers van de openbare ruimte maken gebruik van fietspaden en wegen waarlangs veilige bomen staan.
- De gebruikers van de openbare ruimte worden gewaarschuwd voor de aanwezigheid van de eikenprocessierups.

Riolering & Water

- Inwoners maken gebruik van een veilig, functioneel, heel en schoon afvalwaterafvoersysteem.
- Inwoners ervaren zo weinig mogelijk overlast en schade door extreme neerslag en/of de grondwaterstand.

Wat mag het kosten

Wegen & Verkeersveiligheid

- Voor de periode 2017-2020 is jaarlijks € 250.000 toegevoegd aan het budget onderhoud wegen. De actualisatie van de meerjarenonderhoudsplan (MOP) wegen start in 2019. Op basis van de geactualiseerde MOP komen we in 2019/2020 met voorstellen.
- Op basis van de inventarisatie bermshades stellen we u voor om de prioriteit 1 maatregelen uit te voeren. Met de aanleg van graskeien starten we in 2020 (de uitvoering vindt plaats in drie jaar) en de totale kosten komen uit op € 978.000.
- Voor vervanging van de fiets- en voetgangersbrug Grootte Singel-Molenweg te Oosterwolde stellen we u voor € 250.000 in 2020 beschikbaar te stellen.
- Voor vervanging de houten walbeschoeiing in de Opsterlandse Compagnonsvaart ter hoogte van de Quadoelenweg te Oosterwolde stellen we u voor € 125.000 in 2021 beschikbaar te stellen.
- We stellen u voor € 200.000 in 2019 beschikbaar te stellen voor de verbetering van de verkeersveiligheid van de fietsroute Oldeberkoop - Makkinga (motie 20 juni 2017). Hiervoor wordt over de gehele lengte een tweekleurige slijtlaag aangebracht. Daarnaast nemen op een aantal locaties snelheidsremmende maatregelen. Op een aantal kruispunten brengen we plateaus in een afwijkende rode kleur aan. Daarnaast leggen we op een aantal locaties (in overleg met de bewoners) drempels aan. De gehele route wordt onderdeel van een verblijfsgebied met een maximale snelheid van 60 km/uur.
- Voor de Wijkvernieuwing Haerenkwartier is een voorbereidingskrediet van € 200.000 beschikbaar gesteld (dekking reserve Strategische projecten). Bij de besluitvorming (20-2-2018) is aangegeven dat het restant van het benodigde budget van € 1.800.000 mee wordt genomen bij de Programmabegroting 2019-2022. Wij stellen u dan ook voor om in 2020 € 1.800.000 beschikbaar te stellen voor de Wijkvernieuwing Haerenkwartier. Dit bedrag kan gedekt worden uit de reserve Strategische projecten. De financieringslasten van deze investering bedragen vanaf 2021 € 138.000 per jaar.

Openbaar Groen

- Voor de 0-meting van het huidige bomenbestand stellen we u voor € 15.000 in 2019 beschikbaar te stellen.
- In de op te stellen MOP-bomen staan de kosten voor de uitvoering van het onderhoud.
- Voor de proef om de problematiek van de eikenprocessierups beheersbaar te houden, door middel van het ophangen van koolmezenkastjes, stellen we u voor in 2019 € 3.000 beschikbaar te stellen.

Riolering & Water

- De bekostiging van de watertaken worden bepaald in het GRP.

Beleidskaders

- Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan 2013-2018
- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)

Thema 3.3.1 Milieu 2030 CO2 neutraal, zonneweides

Wat willen we bereiken

- We zijn in 2030 een duurzame CO2-neutrale gemeente.
- We willen organisaties zoals bijvoorbeeld De Eendracht en DO! ondersteunen en betrekken bij het behalen van de milieudoelstellingen.
- We willen duurzaamheid bevorderen en faciliteren.
- We willen de bewustwording over duurzaamheid bevorderen.
- We willen het beleid rondom zonneparken herzien, als de provincie meer ruimte geeft in het buitengebied. Voorwaarde is dat zonneparken goed worden ingepast in de omgeving, dat inwoners goed worden geïnformeerd en dat er wordt gestreefd naar draagvlak.
- We willen aandacht voor groen in de dorpen. In de komende periode stellen we een biodiversiteitsplan vast.

Wat gaan we ervoor doen

- We faciliteren, stemmen af en werken samen met externe partijen zoals de stichting DO! en de energiecoöperatie 'de Eendracht' bij uitvoering van projecten op het terrein van duurzame energie.
- In samenwerking met SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland) bieden we laagrentende leningen aan voor duurzame initiatieven, zoals de duurzaamheidslening, de blijverslening, de verzilverlening en een algemene stimuleringsregeling voor duurzame initiatieven zoals de postcoderoosregeling.
- Nieuwe projecten uitvoeren en bestaande projecten continueren voor inwoners ter verbetering van bewustwording en vergroting van inzicht op het terrein van verduurzaming.
- We bevorderen, faciliteren en doen onderzoek naar (nieuwe) mogelijkheden voor duurzame opwekking van energie in Ooststellingwerf.
- Pilots voorstellen zoals introductie kleine windmolens, lokale opslag van duurzaam opgewekte energie los van het netwerk en met studenten en ondernemers onderzoek doen naar de mogelijkheden van waterstof.
- Mocht de provincie haar beleid ten aanzien van zonneparken wijzigen, zullen we ons lokaal beleid hierop aanpassen, waarbij draagvlak in de buurt en de landschappelijke inpassing in de omgeving voorop staat.
- De opgave van het energieverbruik in Ooststellingwerf toegankelijk, inzichtelijk en raadpleegbaar maken voor inwoners en ondernemers.
- In de tweede helft van 2018 starten we een breed participatief traject op om te komen tot een biodiversiteitsplan.
- Samen met het basisonderwijs en diverse lokale partijen zetten we een meerjarig schoolbreed programma op voor duurzaamheidseducatie. We maken afspraken over verdeling van de uitvoeringskosten.

Circulair inkopen

We hebben onlangs het manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) ondertekend. Het hieruit voortvloeiende plan van aanpak stellen we in 2018 op. Hierbij bezien we mede in welke mate circulair inkopen vorm kan krijgen en onderdeel kan worden van ons inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Het milieubeleidsplan voeren we uit

Om in 2030 een energie neutrale gemeente te zijn vergt veel inspanning. Projecten als goed voorbeeld doet goed volgen en het koplopersproject met bedrijven zijn pas een begin. Voor de deelnemers wordt het inzichtelijk tegen welke kosten hun woning of bedrijf energie neutraal kan worden gemaakt en hoe dat eventueel kan worden gefinancierd. Samen met de deelnemers moet een lokaal energienetwerk worden opgebouwd. In een dergelijk netwerk voorzien de deelnemers elkaar van energie. Ook de gemeentelijke gebouwen moeten energie neutraal worden. Hiervoor zal een analyse worden opgesteld met bijbehorende investeringen. Ter vervanging van het huidige milieubeleidsplan zal een uitvoeringsagenda Milieu worden opgesteld in afstemming met de uitvoeringsagenda Wonen en duurzaamheid (zie woonvisie).

In september 2017 is door u de Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030 vastgesteld. Voor de thema's in deze versnellingsagenda wordt gewerkt met een uitvoeringsagenda. Het betreft de thema's: Duurzame Energie, Afval, Biodiversiteit en Biobased Economy. Voor Biobased Economy is al een uitvoeringsagenda opgesteld. Voor de overige thema's komen de uitvoeringsagenda's gereed in 2019/2020.

Zonneweides

Om de ambitie van een energieneutraal Ooststellingwerf in 2030 te kunnen realiseren stimuleren we onder randvoorwaarden de aanleg van zonnepanelen op zowel gemeentelijk als particulier bezit. Het toetsingskader "beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf" is in september 2017 door u vastgesteld.

Wat merkt de inwoner ervan

- Meer (financiële) mogelijkheden om aan de slag te gaan met duurzaamheid.
- Steeds meer mensen treffen (zichtbaar) duurzame maatregelen. Zoals isolatie van de woning of de aanleg van zonnepanelen.
- Inwoners worden betrokken bij het maken van het biodiversiteitsplan.
- Basisschoolkinderen krijgen structureel les over duurzaamheid.
- Alle basisschoolkinderen in de gemeente doen ieder jaar mee aan een leuk project over duurzaamheid. Familie en burens worden betrokken bij huiswerk of presentaties.
- Onze inwoners merken dat de leefomgeving steeds schoner wordt. Daarnaast wordt het aanbod van milieuprojecten steeds breder en laagdrempeliger. Zo krijgen de inwoners meer mogelijkheden om hun bijdrage aan een schonere leefomgeving te leveren. Ook is samen met alle Friese gemeenten een digitaal duurzaam bouwloket ingericht. Hier kunnen bedrijven en inwoners terecht met al hun vragen op het gebied van energiebesparing en duurzame energie. Sinds 2016 communiceren we hier veelvuldig over.

Wat mag het kosten

- Jaarlijks is een bedrag van € 100.000 opgenomen voor de uitvoering van milieu-/duurzaamheidsbeleid. We stellen u voor om € 30.000 voor de financieringslasten van de duurzaamheidsleningen en stimuleringsregeling (zie hieronder) ten laste te brengen van het oorspronkelijke budget van € 100.000 voor de uitvoering milieu-/duurzaamheidsbeleid. Hierna resteert € 70.000.
- In het fonds Duurzaamheidslening zit momenteel € 500.000. Vanwege het succes van de Duurzaamheidslening is het startbudget van € 300.000 in 2018 aangevuld met € 200.000. Dit bedrag is overgeheveld uit het fonds Blijverslening. Wij stellen voor in 2019 wederom het budget te verhogen met € 200.000. De financieringslasten begroten we op € 17.000.
- In 2018 is € 40.000 beschikbaar gesteld voor de Stimuleringsregeling duurzame initiatieven (postcoderoosregeling). Dit is gebeurd door overheveling van middelen van de Blijverslening. Wij stellen voor in 2019 € 160.000 extra beschikbaar te stellen voor deze stimuleringsregeling. De financieringslasten begroten we op € 13.000.
- We willen vanaf 2019 meer en structureel aandacht besteden aan duurzame ontwikkelingen (biobased economy, versnellingsagenda, klimaatakkoord). We stellen voor de formatie met 1 fte uit te breiden (€ 78.000).
- In 2018 is eenmalig € 30.000 beschikbaar om een biodiversiteitsplan op te stellen.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Infographic Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Beleid zonnepaneelevelden gemeente Ooststellingwerf

Thema 3.3.2 Afval

Wat willen we bereiken

- Uiterlijk in 2020 hergebruiken we 75% van ons afval. We hebben ons aangesloten bij de VANG-doelstellingen van het Rijk (VANG = Van Afval Naar Grondstof). In 2020 moet worden voldaan aan de landelijke richtlijnen om 75% van het huishoudelijk afval te scheiden en maximaal 100 kg per inwoner per jaar aan te verbranden restafval te hebben.
- We onderzoeken wat de gevolgen en mogelijkheden zijn van het heroverwegen van het besluit Diftar+.
- We willen op zaterdag ruimere openingstijden van de milieustraat.
- We informeren u over de mogelijkheid om het slagboomtarief te verlagen en maken de financiële consequenties daarvan voor ons inzichtelijk te maken.
- We gaan onderzoeken wat de mogelijkheden voor luierinzameling zijn.
- We willen een bewustwordingscampagne organiseren om samen met onze inwoners zwerfafval terug te dringen en onze afvalstromen beter te scheiden.

Wat gaan we ervoor doen

- Scenario's voor heroverweging Diftar+ onderzoeken en beschrijven. Deze zijn in het najaar van 2018 aan u aangeboden.
- In het voorjaar 2019 starten we met een onderzoek naar mogelijkheden van verruiming van de openingstijden op de milieustraat.
- We onderzoeken de mogelijkheden om het slagboomtarief te verlagen. De uitkomsten hiervan ontvangt u in het najaar van 2018. Op basis hiervan zullen de tarieven voor 2019 ter vaststelling aan u worden voorgelegd.
- De ontwikkelingen in de gescheiden inzameling van luiers volgen we op de voet. Op dit moment zijn er nog geen verwerkingsmogelijkheden.
- Voor het verbeteren van afval scheiden loopt de Friese communicatie campagne 'Sortibak, samen halen we alles eruit'. Daarnaast hebben we een 'eigen' campagne 'Afval scheiden, dat loont'. Deze is in maart 2018 gestart. Beide campagnes hebben niet een einddatum.
- We gaan de bestaande projecten uit het beleids- en uitvoeringsprogramma aanpak zwerfafval 2014-2022 continueren.

Zwerfafval

Voor de aanpak zwerfafval is een beleids- en uitvoeringsplan 2014-2022 opgesteld. Met dit plan zetten we vooral in op gedragsbeïnvloeding en participatie. Jaarlijks voeren we een aantal projecten met onder andere deze thema's uit. Voor buitenschoolse opvang, basisscholen en voortgezet onderwijs is een educatief lesprogramma zwerfafval ontwikkeld.

Verbonden partij: Omrin (Afvalsturing Friesland NV en NV Fryslân Miljeu)

Omrin is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Afvalsturing verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Fryslân Miljeu zamelt afval in en doet reinigingstaken.

Wat merkt de inwoner ervan

- Diftar+: wel of geen wijziging in de Diftar+-afrekensystematiek.
- Milieustraat: meer service door passende openingstijden.
- Slagboomtarief: verlaging van de slagboomtarieven betekent een verschuiving in de verrekening van kosten afvalinzameling naar het vaste tarief afvalstoffenheffing.

- Afval scheiden: de milieustraat aan de Nanningaweg richten we optimaal in voor het scheiden van afvalstromen.
- Zwerfafval: inwoners roepen we regelmatig op mee te doen aan inzamelacties. We stellen vrijwilligers aan die zwerfafval opruimen. Met basisscholen houden we jaarlijks de Himmelmike. Met het voorgezet onderwijs doen we zwerfafvalprojecten.
- Van Afval Naar Grondstof: de genoemde communicatieprojecten moeten leiden tot minder afval en betere afvalscheiding.

Wat mag het kosten

- Alle kosten van afvalinzameling verrekenen we met onze inwoners via de afvalstoffenheffing (100% kostendekkend).
- Voor de aanpak van zwerfafval ontvangen we jaarlijks (tot 2022) € 1,19 per inwoner. Dit budget besteden we aan diverse projecten.

Beleidskaders

- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030

Thema 3.4 Bouwen en wonen (inclusief volkshuisvesting)

Wat willen we bereiken

- We willen een aantrekkelijke woongemeente zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners.
- De leefbaarheid in de dorpen behouden en ontwikkelen.
- Onze inwoners wonen in een passende huur- of koopwoning.
- Onze inwoners wonen in een huur- of koopwoning die past bij hun financiële situatie, gezinssamenstelling of zorgbehoefte. Daarnaast een woning die energieneutraal en digitaal ontsloten is.
- We blijven inzetten op inbreiding vóór uitbreiding. We kiezen daarbij voor het behoud van ruimtelijke kwaliteit.
- We willen aandacht voor sociale woningbouw zoals benoemd in de Woonvisie.
- We willen dat de uitvoeringsprogramma's van de Woonvisie voortvarend worden ontwikkeld en aan de raad worden voorgelegd ter vaststelling.

Wat gaan we ervoor doen

Ruimtelijke kwaliteit behouden

We wegen nieuwe woningbouw zorgvuldig af. Hiervoor is een Afwegingskader woningbouw Ooststellingwerf opgesteld. Binnen het Afwegingskader woningbouw Ooststellingwerf willen we ruimte bieden aan experimentele woningbouw om duurzaamheid te bevorderen.

Sociale woningbouw

- We maken jaarlijks prestatieafspraken met de corporaties.
- We ondersteunen particuliere initiatieven om vrijvallende sociale woningbouw beschikbaar te houden voor de doelgroep.
- We staan open voor alternatieve vormen van sociale huur, zoals wooncoöperaties.

Uitvoeringsprogramma's

Samen met de betrokken partijen voeren we de programma's van de Woonvisie uit. Focus ligt daarbij op nieuwbouw, duurzaamheid, wonen/welzijn/zorg, betaalbaarheid & beschikbaarheid en leefbaarheid.

Het platteland is aan zet

De gevolgen van de demografische ontwikkelingen in onze gemeente heeft onze speciale aandacht. We kiezen voor een goede verdeling van de maatschappelijke voorzieningen in onze gemeente, anticiperend op de demografische ontwikkelingen en de behoefte in de 4 regio's. Daarnaast versterken we de verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid vanuit de lokale gemeenschappen.

Wonen in Ooststellingwerf

In mei 2017 is de nieuwe woonvisie vastgesteld. Op basis daarvan stellen we uitvoeringsagenda's vast en actualiseren we jaarlijks de prestatieovereenkomsten met Actium en WoonFriesland. We leggen afspraken vast, onder andere over: betaalbaarheid en beschikbaarheid, verkoop sociale huurwoningen, zorg, leefbaarheid, energie en duurzaamheid. Samen met betrokkenen gaan we de verschillende vraagstukken oppakken en tot uitvoering brengen. Hierbij gaat het niet alleen over de huurwoningen van de woningbouwcorporaties, maar ook over verduurzaming van particuliere woningen. Evenals de vraag wat er allemaal moet gebeuren om het mogelijk te maken dat onze inwoners zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.

De prestatieafspraken met de corporaties voor 2019 zijn opgesteld, vastgesteld en doorgestuurd naar de Autoriteit Wonen. In 2018 zijn met de provincie Fryslân afspraken gemaakt over het woningbouwvolume tot en met 2025. Het plan van aanpak woningbouw Ooststellingwerf met afwegingskader is in 2018 vastgesteld en is in uitvoering. De verduurzaming van bestaande particuliere woningen gaat stapsgewijs; nieuwe woningen zijn aardgasvrij. De verzilveringslening wordt ingezet om inwoners langer thuis te laten wonen.

Hûs en Hiem

De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandsadviesing en monumentenzorg, behartigt de belangen op het gebied van bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners zien dat er een vastgesteld afwegingskader is voor nieuwbouw (initiatieven).
- Inwoners zien dat er ruimte is voor particuliere initiatieven voor de instandhouding van de sociale woningbouw.
- We spannen ons maximaal in zodat de inwoner snel een sociale woning kan vinden.
- Inwoners zien dat er kavels in de verkoop staan.
- Inwoners zien dat we Ooststellingwerf promoten als woonregio.
- Het voorzieningsniveau en de leefbaarheid in de gebieden blijft ook in de toekomst in stand.

Wat mag het kosten

- In totaal is een budget van € 250.000 beschikbaar voor de uitvoeringsagenda's van de Woonvisie (in 2017 € 50.000, in 2018 € 60.000, in 2019 € 70.000 en in 2020 € 70.000).
- Voor het opstellen van het Plan van Aanpak woningbouw Ooststellingwerf stellen we u voor eenmalig in 2019 € 50.000 beschikbaar te stellen voor extra capaciteit en deskundigheid. We stellen voor € 25.000 te dekken uit het beschikbare budget uitvoeringsagenda woonvisie. € 25.000 kunnen we dekken binnen de begrotingsruimte voor 2019.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Notitie "Platteland aan zet" (kaders gebiedsuitwerkingen) (januari 2012)
- Notitie "Voortgang pilot dorpsagenda's/gebiedsagenda's" (voorjaar 2012)
- Woonplan gemeente Ooststellingwerf 2011-2020
- Woonvisie Ooststellingwerf 2017-2022 (mei 2017)
- Nota bouwleges gemeente Ooststellingwerf 2016-2019 (jan 2016)

Begroting Programma 3

bedragen x € 1.000

3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
3.1 Thema Economische ontwikk.	-660	-1.875	-528	-278	-278	-278
3.2 Thema Verkeer, wegen en groen	-2.946	-2.939	-2.517	-2.516	-2.278	-2.273
3.3 Thema Milieu	-4.322	-4.363	-4.412	-4.429	-4.428	-4.426
3.4 Thema Bouwen en wonen	-2.500	-1.596	-508	-354	-442	-385
Totaal Lasten	-10.428	-10.772	-7.965	-7.577	-7.426	-7.363
Baten						
3.1 Thema Economische ontwikk.	590	572	322	322	322	322
3.2 Thema Verkeer, wegen en groen	152	68	92	92	92	92
3.3 Thema Milieu	5.435	5.366	5.730	5.730	5.729	5.729
3.4 Thema Bouwen en wonen	1.017	1.759	1.589	1.326	361	357
Totaal Baten	7.195	7.766	7.733	7.469	6.504	6.500
Resultaat voor bestemming	-3.233	-3.006	-232	-107	-922	-863
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-2.306	-217	-1.232	-1.123	-	-53
Onttrekkingen	4.397	3.389	655	405	-	-
Mutatie reserves	2.091	3.171	-577	-719	-	-53
Resultaat na bestemming	-1.141	166	-809	-826	-922	-916

Programma 4 | Strategische projecten en ontwikkelingen

Naast de strategische projecten Venekoten-Centrum te Oosterwolde, het Masterplan Regio Appelscha en het Biosintrum te Oosterwolde stellen we in dit programma de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de visie Sociaal Domein, de Omgevingsvisie, de visie op demografische ontwikkelingen en de aanleg van snel internet. Deze onderwerpen zijn per thema verder uitgewerkt. Ook in dit programma zijn opgenomen de Participatie in Ooststellingwerf, samen aan de slag! en Het Fonds, als onderdeel van de ontwikkeling van participatie in onze gemeente.

Thema 4.1 Venekoten Centrum Oosterwolde

Wat willen we bereiken

- We willen dat de uitvoering van het centrumplan Oosterwolde volgens plan wordt afgerond.
- We willen dat inwoners, ondernemers en vastgoedeigenaren een duidelijke stem krijgen bij de herinrichting en planontwikkeling van de Stationsstraat.

Wat gaan we ervoor doen

We gaan in gesprek met inwoners/consumenten, winkeliers en vastgoedeigenaren: over welke functie de Stationsstraat moet hebben en welke inrichting daarbij past. Dit doen we zodra het project Verbetering Detailhandelsstructuur Oosterwolde is afgerond. Dus als de Lidl verplaatst is naar de Dertien Aprilstraat, inclusief het omliggend parkeerterrein. Want dan hebben we goed zicht op het parkeergedrag, de verkeersstromen en het consumentengedrag. Dan kijken we ook naar de kop Stationsstraat en het parkeerterrein Stipeplein-Zuid.

Wat merkt de inwoner ervan

Ruimte om mee te denken en praten. En afhankelijk van de uitkomsten: mogelijk een aanpassing van de openbare ruimte.

Wat mag het kosten

Het uitgangspunt is dat we eventuele maatregelen dekken binnen het resterende budget van Masterplan Venekoten - Centrum Oosterwolde.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Masterplan Oosterwolde-centrum Venekoten-noord

Thema 4.2 Masterplan regio Appelscha

Wat willen we bereiken

- We willen dat de uitvoering van het Masterplan Appelscha volgens plan wordt afgerond.
- We willen dat er een integrale visie wordt ontwikkeld op de ruimtelijke ontwikkeling van Appelscha waarin lopende projecten een plek krijgen.
- We willen onderzoeken in hoeverre toeristenbelasting kan terugvloeien naar de sector.

Wat gaan we ervoor doen

Ambities Masterplan Appelscha

- We ronden het Masterplan af volgens plan. We zetten in op een forse impuls voor de recreatieve sector en toeristische attracties in Ooststellingwerf. Het streven naar een hoge notering in de top van nationale toeristische attracties blijft bestaan.
- De coöperatie (in oprichting) faciliteren. Doel van de coöperatie: meer recreatie en toerisme door meer samenwerking tussen ondernemers en gebiedsgerichte promotie.
- Meer beleefbaarheid en toegankelijkheid van het Nationaal Park DrentsFrieseWold. Daarvoor investeren in natuur, recreatie en ondernemerschap. Onze rol is betrokken partijen verbinden.

- Voor het Fochtelooerveen geldt hetzelfde. Hier komt in 2018 een uitvoeringsprogramma voor.

Visie-ontwikkeling

- We maken een Plan van Aanpak om de visie te ontwikkelen. Hierbij betrekken we gemeentelijke partijen op het gebied van werken, wonen, recreëren en ondernemen. Maar we willen ook belanghebbende partijen in het dorp betrekken.
- We willen een uniek thema bedenken dat verbindend werkt en Appelscha tot recreatief middelpunt van Noord-Nederland maakt.
- We gaan onderzoek doen naar de (jaarlijkse) gemeentelijke lasten voor recreatie en toerisme in relatie tot de opbrengst toeristenbelasting. Hierover informeren we u.

Tot slot blazen we het project 'Natuur-economische verbinding Drents Friese Wold en Fochtelooerveen' nieuw leven in. We koppelen dit aan het programma voor natuurinclusieve landbouw. Zo ontstaan nieuwe kansen. Hierbij gebruiken we ook de ideeën van de Snelkookpansessie 2016. Voor Masterplan Regio Appelscha zijn zes uitvoeringsagenda's benoemd.

Wat merkt de inwoner ervan

- Meer werkgelegenheid in toerisme en recreatie. Waardoor ook voorzieningen kunnen blijven.
- Als de natuurgebieden voor recreatie beter worden, wordt ook de woonomgeving aantrekkelijker.
- Inwoners worden nauw betrokken bij ontwikkelingen in het gebied. Zo ontstaat trots en binding.

Wat mag het kosten

Voor de uitvoering van Masterplan Regio Appelscha heeft u € 700.000 beschikbaar gesteld voor drie jaar (tot en met 2019). Daarvan is een deel beschikbaar voor de integrale visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Appelscha.

Beleidskaders

- Masterplan Regio Appelscha (2017)
- Bestuursovereenkomst Ontwikkelagenda Appelscha (2008)
- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf

Thema 4.3 Biosintrum

Wat willen we bereiken

- We zien het Biosintrum als een uniek voorbeeld voor de verdere ontwikkeling van de BioBased Economy in Ooststellingwerf.
- We willen dat door de komst van het Biosintrum Mbo-studenten en Hbo-studenten naar Ooststellingwerf komen om onderwijs te volgen.
- We willen dat het Biosintrum ook een plek is voor toeristen en recreanten in onze gemeente.

Wat gaan we ervoor doen

- De realisatie van een multifunctioneel centrum, waarin innovatie tussen bedrijfsleven onderwijs en overheid een plek kan krijgen.
- Het Biosintrum maken we tot unique selling point van de BioBased Economy (BBE) in Ooststellingwerf. Allereerst door voor het bouwen biobased materialen te gebruiken. Daarnaast inspireert het gebouw om nieuwe BBE-initiatieven te ontwikkelen. Vanuit onze rol helpen we onderwijs en bedrijfsleven deze te ontplooiën.
- Het Biosintrum nemen we op in de fietsknooppuntenroute. In het gebouw komt ook een restaurant, toegankelijk voor toeristen. Daarnaast maken van een waterverbinding op het park en een fietsbrug langs de weg Venekoten. Zo wordt het geheel interessant voor toeristen.
- De uiteindelijke organisatie van het Biosintrum ligt bij de stichting Biosintrum.

Wat merkt de inwoner ervan

- Het Biosintrum en de gezamenlijke projecten zorgen op termijn voor een economische impuls voor de hele gemeente. Met name door meer toeristen, recreanten en studenten en een toename van werkgelegenheid.
- Er ontstaan (hoogwaardige) arbeidsplaatsen en meer dynamiek door het binden van jonge talenten. Een plek waar volwassenenonderwijs, voorlichting en educatie gegeven kan worden.

Wat mag het kosten

- Voor de bouw van het Biosintrum heeft u € 3,6 miljoen beschikbaar gesteld. Dekking is een bijdrage van de provincie (€ 1 miljoen) en de gemeente (€ 1 miljoen uit algemene reserve) en de verkoop aan de stichting.
- Om blijvend studenten te trekken moeten er structureel interessante BBE-projecten gestart worden in het Biosintrum. Daarvoor is structureel tijd en budget nodig.

Beleidskaders

- Structuurvisie ecommunitypark 2012-2022
- Bestemmingsplan ecommunitypark

Thema 4.4 Participatie

Wat willen we bereiken

- We willen dat de gemeente komt met concrete voorstellen om inwoners actief te bereiken, te betrekken en ideeën op te halen.
- We willen dat participatie in elk raadsvoorstel een eigen paragraaf krijgt waarin staat hoe inwoners worden bereikt en betrokken.
- We willen dat inwoners ruimte voelen en krijgen om met eigen initiatieven te komen.
- We willen als raad meer in gesprek met inwoners en samen onderzoeken wat de mogelijkheden zijn.

Wat gaan we ervoor doen

Participatie is nadrukkelijk opgenomen in het raads- en coalitieprogramma en in de begroting 2018-2021. Ook is er de notitie 'Participatie in Ooststellingwerf, samen aan de slag!'. Dat betekent dat we burgerinitiatieven ondersteunen en faciliteren.

In de afgelopen jaren is al veel ervaringen opgedaan met vormen van burgerparticipatie. Nu gaan we een stap verder, door actief in te zetten op overheidsparticipatie.

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners voelen en krijgen ruimte voor eigen initiatieven. Op verschillende manieren:

- Materiële ondersteuning, bijvoorbeeld door materialen en vergaderruimtes beschikbaar te stellen;
- Ambtelijke ondersteuning (meedenken) om initiatieven verder te helpen;
- Door ons netwerk in te schakelen en partijen met benodigde expertise in contact te brengen;
- Geld voor projecten, zoals via het Fonds Ooststellingwerf;
- Geld voor onder andere projectleiders/aanjagers bij de stichting DO! en Oosterwolde Promotions (centrumontwikkeling).

Wat mag het kosten

In de begroting 2018 is een budget vrijgemaakt van € 250.000 (aanloopjaar). Voor 2019-2021 is er jaarlijks een budget van € 500.000. De budgetten zijn inclusief uitvoeringskosten. Ter dekking van het begrotingssaldo voor de jaarschijf 2019 stellen we voor het budget 2019 te verlagen met € 125.000. Gelijktijdig verhogen we het budget voor 2021 met € 125.000. Per saldo blijft het totale budget voor participatie voor de periode 2019-2021 gelijk. Daarnaast onderzoeken we of en hoeveel geld we vrij kunnen maken uit de reguliere budgetten. Zodat het op termijn (na 2021) budgetneutraal kan worden uitgevoerd. Participatie evalueren we jaarlijks.

Beleidskaders

- Participatie in Ooststellingwerf, samen aan de slag (jan 2018)

Thema 4.5 Het Fonds 2018-2021

Wat willen we bereiken

We zien Het Fonds als onderdeel van de ontwikkeling van participatie in onze gemeente en willen het proces en de resultaten jaarlijks evalueren.

Wat gaan we ervoor doen

We gaan door met Het Fonds in 2018-2021. In iets aangepaste vorm, zodat we meer initiatieven bereiken en ondersteunen. In de 2e helft van 2018 stellen we de aanvraagtermijn open. Ook starten we in 2018 en 2019 een pilot met een regiobudget van € 50.000,-. De regio's kunnen dat gebruiken voor dorpsoverstijgende plannen. Evaluatie en de aanwezigheid van plannen bij de overige regio's leidt wel of niet tot een vervolg van het regiobudget.

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners kunnen ideeën en initiatieven aandragen. Een deel daarvan wordt uitgevoerd in dorpen en wijken. Ook regionaal zijn er projecten en activiteiten, (mede) mogelijk gemaakt door middel van het Fonds.

Wat mag het kosten

Voor de periode 2018 - 2021 is € 250.000 per jaar beschikbaar. In 2018 zetten we € 200.000 in voor het Fonds en € 50.000 voor het regiobudget. Omdat er inmiddels 2 regio's zijn met plannen, willen we dit in 2019 herhalen. Dit hangt af van de evaluatie en of andere regio's ook plannen hebben. Het Fonds evalueren we jaarlijks.

Beleidskaders

- De nieuwe subsidieregeling is in augustus 2018 door ons vastgesteld.

Thema 4.6 Visie sociaal domein (inclusief adviesraad)

Wat willen we bereiken

- We gaan de visie Sociaal Domein verder ontwikkelen.
- We willen het Gebiedsteam doorontwikkelen, indien nodig versterken.
- We willen indien mogelijk 1 aanspreekpunt per inwoner/gezin.
- We willen een onderzoek doen naar de wenselijkheid en/of noodzaak voor fysieke aanwezigheid van het gebiedsteam in 3 dorpen/regio's.
- We willen dat er blijvend gewerkt wordt aan de bereikbaarheid en bekendheid van het Gebiedsteam.
- We willen de Adviesraad Sociaal Domein in stand houden (het thema adviesraad Sociaal Domein is samengevoegd met het thema Visie Sociaal Domein) .

Wat gaan we ervoor doen

Visie Sociaal Domein

Samen kiezen we opgaves (ambities) in het sociaal domein. We gaan met inwoners in gesprek over het samenleven in hun dorp, over hun persoonlijke situatie en hun wensen, en mogelijkheden en behoeften als het gaat om het sociaal domein. Inwoners bepalen de thema's, maar we brengen zelf ook onderwerpen in. Bijvoorbeeld de vraag over (on)mogelijkheden om het eigen netwerk van inwoners, lokale netwerken en algemene voorzieningen te verbeteren. Daarna volgt een keuze van opgaves. We maken gezamenlijk per opgave een samenhangende en vraaggestuurde aanpak en uitvoeringsagenda. Zo krijgen inwoners en organisaties de kans om verantwoordelijkheden naar zich toe te trekken en zelf invulling te geven aan vraagstukken in hun directe omgeving.

Het proces om te komen tot de nieuwe visie gaat over verschillende strategische opdrachten op verschillende niveaus; *intern binnen de gemeente, aan de keukentafel* met inwoners, professionals, vrijwilligers en familie/buurtgenoten, *in de buurt* met inwoners, verenigingen, zorg- en hulpinstellingen, maatschappelijke organisaties en ondernemers en *in organisaties* (zorg- en hulpverlenende instellingen). Dit vraagt van ons dat we niet alleen over de *inhoud* in gesprek gaan met inwoners en met stakeholders, maar ook om het samen op gang brengen van een *veranderproces* in zowel onze eigen organisatie (inclusief het Gebiedsteam), als in buurten en in organisaties. Om dit proces op meta-niveau te regisseren en te zorgen voor samenhang tussen de verschillende strategische opdrachten en niveaus huren wij een extern bureau in dat de projectleiding op zich neemt.

Doorontwikkeling Gebiedsteam

De doorontwikkeling van het Gebiedsteam doen we integraal en is een belangrijk onderdeel bij de implementatie van de Visie op het Sociaal Domein. De doorontwikkeling van het Gebiedsteam is altijd gewenst en richt zich onder andere op:

- kwaliteit van ondersteuning van hulpvragen van inwoners en servicegerichtheid,
- bereikbaarheid ook tijdens vakanties,
- indien mogelijk een aanspreekpunt per inwoner/gezin,
- bekendheid en zichtbaarheid in dorpen en regio's.

Ontwikkelen communicatiestrategie

In het najaar van 2018 brengen we in kaart welke doelgroepen inwoners en samenwerkingspartners we willen bereiken in het Sociaal Domein. Vervolgens onderzoeken we hun informatiebehoefte, wat zij van de huidige informatievoorziening vinden, wat beter kan en hoe zij graag met de gemeente in gesprek willen. Op basis hiervan bepalen we welke kanalen en middelen passend zijn.

Monitor Sociaal Domein

De huidige Monitor bevat slechts basiscijfers op de terreinen WMO, Jeugd, Re-integratie en Participatie en Armoede. Dit geeft een beperkt beeld van de stand van zaken in het sociaal domein onze gemeente. De Monitor moet ons helpen de verbinding te leggen tussen beleidsdoelstellingen en gewenste resultaten aan de ene kant en ingezette instrumenten en budgetten aan de andere kant. Daarom kiezen we ervoor om de Monitor stap voor stap bij elke editie verder te ontwikkelen.

Adviesraad Sociaal Domein

We blijven de Adviesraad faciliteren om hun taak optimaal uit te voeren (thema adviesraad sociaal domein samengevoegd met thema visie sociaal domein).

Wat merkt de inwoner ervan

Visie Sociaal Domein

We nodigen inwoners uit om mee te denken, mee te praten en mee te doen. Onder andere in de pop-up koffiebar, dorpsgesprekken, opgaveteams, enquêtes, hackathons en bij chats en quests. Met hun input geven we ons beleid vorm en ontwikkelen we de gebiedsteams door. En we geven ruimte voor eigen initiatieven. Het proces om te komen tot de nieuwe visie krijgt vorm in samenwerking tussen beleidsteam van de gemeente, Gebiedsteams, Bewonerscommissies/Plaatselijke Belangen en Stichting Scala. Denk aan deelname aan dorpsgesprekken, actieve bijdrage aan uitwerken van initiatieven in dorpen, het mede-organiseren van Hackathons en andere vormen van participatieve samenwerking. Zo ontstaat samenhang, samenwerking en een gezamenlijk beeld over wat passend en gewenst is in onze gemeente.

Doorontwikkeling gebiedsteams

Het Gebiedsteam is beter bereikbaar, zichtbaar en toegankelijker voor onze inwoners. Met een doorontwikkeling verbeteren verder we de kwaliteit van het aanbod en servicegerichtheid.

De werkwijze '1 gezin, 1 plan' van het Gebiedsteam is in de huidige ICT applicatie van het Gebiedsteam beperkt mogelijk. Optimalisatie van de werkprocessen is in 2018 gestart met het project 'Totaal Digitaal'. Dit project kan uitgebreid en doorgezet worden in 2019, waardoor er een sterke verbetering gemaakt kan worden op de integraliteit van de dienstverlening van het Gebiedsteam.

Ontwikkelen communicatiestrategie

We geven informatie die aansluit bij wat inwoners willen weten. Via de kanalen van hun voorkeur. Op momenten dat zij er behoefte aan hebben.

Monitor Sociaal Domein

Doordat wij cijfers en feiten over het Sociaal Domein goed op orde hebben, kunnen we beter beleid maken en bijsturen. Daar plukken inwoners de vruchten van.

Adviesraad Sociaal Domein

De inwoner kan zich laten vertegenwoordigen door de Adviesraad.

Wat mag het kosten

Visie Sociaal Domein

Om de Visie te ontwikkelen is een budget beschikbaar van 2 x € 25.000 voor 2018 en 2019 (raadsbesluit mei 2018). Dit wordt gebruikt voor externe deskundigheid en kosten van bijeenkomsten en communicatie rondom de dorpsgesprekken.

Voor de inzet van gebiedsteammedewerkers in het proces (deelname aan dorpsgesprekken, actieve bijdrage aan uitwerken van initiatieven in dorpen, Hackathons) is in 2019 extra capaciteit (€ 90.000) nodig. Dit om te voorkomen dat de inzet ten koste gaat van de uitvoering van het reguliere werk van de gebiedsteams. Voor de inzet van Stichting Scala is ook extra capaciteit nodig. Stichting Scala draagt hier zelf een belangrijk deel (€ 10.000) aan bij. Van de gemeente is in 2019 eenmalig nog een extra bedrag van € 6.000 nodig. Om het proces om te komen tot de nieuwe visie op meta-niveau te regisseren en te zorgen voor samenhang tussen de verschillende strategische opdrachten en niveaus huren we in 2019 externe expertise (€ 80.000) in.

Doorontwikkeling Gebiedsteam

We stellen voor in 2019 en in 2020 € 85.000 beschikbaar te stellen voor de doorontwikkeling van het Gebiedsteam. Om aan het verzoek 1 gezin (huishouden), 1 plan, 1 coördinator te voldoen, is een adequate ICT ondersteuning een randvoorwaarde. Voor de uitbreiding en verlenging van project "totaal digitaal" is in 2019 eenmalig € 60.000 nodig om dit te realiseren.

Communicatiestrategie

Voor de communicatiestrategie is in 2019 een eenmalig budget nodig van € 45.000.

Monitor Sociaal Domein

Voor de doorontwikkeling is in 2019 € 20.000 nodig.

Adviesraad Sociaal Domein

Kosten van deskundigheidsbevordering, scholing en presentiegelden zijn begroot.

Thema 4.7 Visie op demografische ontwikkelingen

Wat willen we bereiken

We gaan op korte termijn een visie formuleren over de wijze waarop de gemeente kan anticiperen op de demografische ontwikkelingen.

Wat gaan we ervoor doen

In het eerste kwartaal van 2019 stellen we een Plan van Aanpak op om tot een visie te komen. Hierin staat ook hoe we inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en de gemeenteraad daarbij betrekken.

Wat merkt de inwoner ervan

Na vaststelling van het PvA betrekken we de inwoners bij het opstellen van de visie.

Wat mag het kosten

We stellen u voor in de periode 2019-2021 elk jaar € 25.000 beschikbaar te stellen. De bedragen kunnen we jaarlijks dekken uit het budget voor Participatie.

Thema 4.8 Glasvezel

Wat willen we bereiken

We willen er maximaal op inzetten dat bijvoorbeeld DFM Op Glas de grijze gebieden meeneemt bij de aanleg van glasvezel in de witte gebieden.

Wat gaan we ervoor doen

We willen dat ook de grijze gebieden glasvezel krijgen. Voorwaarde is dat de aanleg in de witte gebieden hierdoor geen vertraging oploopt. Hierover zijn we in gesprek met alle partijen.

We zien snel internet als een (economische) basisvoorziening voor de gehele gemeenschap. Daarom willen we alle 'witte' adressen in het buitengebied voorzien van een breedbandaansluiting. Dit zijn gebieden waar geen goede internetaansluiting aanwezig is. De provincie Fryslân heeft inmiddels via een tenderprocedure, een marktconforme achtergestelde lening van maximaal € 35 miljoen, onder voorbehoud van het afsluiten van een leningsovereenkomst toegekend aan Kabelnoord voor de aanleg van glasvezel in de buitengebieden van Friesland.

Wat merkt de inwoner ervan

Nóg meer inwoners en ondernemers kunnen van glasvezel gebruikmaken.

Inwoners en ondernemers van de 'witte' adressen in het buitengebied beschikken over snel internet. Met deze aanpak is het mogelijk om de aansluitkosten acceptabel te houden. De inwoners van een 'wit' gebied betalen per maand voor de extra aanlegkosten. Deze aansluitbijdrage komt bovenop de kosten van een abonnement voor internet, tv en bellen.

Wat mag het kosten

Bij de Programmabegroting 2017-2020 is maximaal € 500.000 beschikbaar gesteld voor een breedbandvoorziening in de zogenaamde 'witte' adressen in het buitengebied. Na afronding van de aanbesteding door de provincie Fryslân is duidelijk dat dit bedrag hiervoor niet nodig is. Dit bedrag kunnen we op een andere wijze inzetten. Ook voor de aanleg van een breedbandvoorziening in de zogenaamde 'grijze' adressen is naar alle waarschijnlijkheid geen financiële bijdrage nodig. Een voorstel om de aanleg van 'grijze' adressen te ondersteunen onderzoeken we op dit moment. We informeren u hierover dit najaar. We stellen voor het geraamde bedrag van € 500.000 in te zetten ter dekking van het tekort van het Uitvoeringsprogramma van de Omgevingswet (€ 196.000) en voor het vervolg van Biobased Economy (€ 300.000).

Thema 4.9 Omgevingswet, bestemmingsplannen

Wat willen we bereiken

We willen duidelijke kaders stellen met betrekking tot de Omgevingswet.

Wat gaan we ervoor doen

Medio 2017 is het Uitvoeringsprogramma Omgevingswet Ooststellingwerf 2017 - 2020 vastgesteld.

In dit programma zijn drie uitvoeringslijnen benoemd (Informatie & Automatisering, Personeel & Organisatie en Beleid & Uitvoering). Ten behoeve van deze uitvoeringslijnen zijn in het uitvoeringsprogramma 25 concrete uitvoeringsprojecten benoemd die tijdens de looptijd van het programma opgepakt worden.

Het eerste omvangrijke project uit het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een nieuwe Omgevingsvisie. In deze visie wordt op hoofdlijnen de koers en ambitie voor de komende jaren neergelegd met betrekking tot de fysieke leefomgeving.

Hoe we het proces rondom deze nieuwe Omgevingsvisie gaan insteken wordt uitgewerkt in een specifiek toegesneden plan van aanpak. Dit plan van aanpak zal er na de zomervakantie 2018 liggen en wordt uiteindelijk ter vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd. Daarna kan er daadwerkelijk een start gemaakt worden met het opstellen van een nieuwe Omgevingsvisie.

Naast het opstellen van een nieuwe Omgevingsvisie zal bekeken worden of er een pilot omgevingsplan binnen onze gemeente opgestart kan worden. Daarnaast wordt er binnen de organisatie voorgesorteerd op de digitale vereisten die de nieuwe Omgevingswet met zich meebrengt.

Wat merkt de inwoner ervan

Voor elke inwoner van de gemeente Ooststellingwerf moet het straks duidelijk zijn waarvoor de gemeente staat met betrekking tot de fysieke leefomgeving en hoe zij dit de komende jaren wil bereiken. Hierbij streeft de gemeente ernaar om, als het even kan, overbodige regels te laten vervallen. De dialoog met inwoners en gemeente en inwoners onderling wordt daarbij gestimuleerd.

Wat mag het kosten

Voor de implementatie van de nieuwe Omgevingswet heeft u € 400.000 beschikbaar gesteld voor vier jaar (tot en met 2020). De verwachte lasten bedragen € 596.000, u heeft in juli 2017 besloten om het tekort van € 196.000 op te vangen binnen de beschikbare middelen eenmalige begrotingsruimte 2017-2020 van € 5,7 miljoen.

Beleidskaders

- Uitvoeringsprogramma omgevingswet 2017-2020

Programma 5 | Openbare orde en veiligheid

In de gemeente Ooststellingwerf willen we wonen, werken en naar school gaan in een veilige en schone omgeving. Dit realiseren we samen met alle betrokken partijen. We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises. Gemeenten zijn sinds 2013 verantwoordelijk voor het toezicht op de drank- en horecawet. Voor de gemeentelijke BOA's (Buitengewoon Opsporingsambtenaren) is dit een nieuwe taak.

Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken

- We willen een veilige woon- en leefomgeving.
- We beheersen risico's en coördineren hulpverlening bij incidenten en crises.
- We willen richting scholen en ouders inzetten op preventie en voorlichting over drugs- en alcoholgebruik.
- We willen een uitvoeringsprogramma tot bestrijding van overlast inzake drugs en alcohol.
- We willen rondom scholen een inventarisatie van de verkeersveiligheid zowel qua fysieke inrichting als gedrag, voor zover de gemeente daar invloed op kan uitoefenen.
- We willen de komende periode een handavingsbeleidsplan ontwikkelen en vaststellen.
- We leggen een uitvoeringsplan handhaving parkeren aan u voor.

Wat gaan we ervoor doen

Integraal Veiligheidsbeleid

Op basis van het vastgestelde integraal veiligheidsbeleid stellen we jaarlijks een uitvoeringskalender op. Hierin staan voor het betreffende jaar de concrete acties en maatregelen ter uitvoering van het veiligheidsbeleid. Denk aan preventie woninginbraken en preventie overlast gevende jeugdgroepen. De acties realiseren we samen met alle betrokken partijen.

Crisisbeheersing

We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises. De partners binnen de crisisbeheersing zijn vooral de brandweezorg, de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR) en de gemeentelijke organisatie (sectie bevolkingszorg). De gemeentelijke medewerkers die een rol hebben in de crisisbeheersing krijgen trainingen en doen oefeningen waardoor we goed zijn voorbereid op crisissituaties. De veiligheidsregio Fryslân heeft hierin de coördinatie. Als gemeente zorgen we ervoor dat het aanbod voor vakbekwaamheid ook aansluit bij de wensen en de behoeften van de medewerkers.

Uitvoeringsprogramma drugs en alcohol

In het najaar van 2018 is er een uitvoeringsprogramma gemaakt. Daarin staat wat we doen - samen met partners - tegen overlast door drugs en alcohol. Bijvoorbeeld een pilot met VNN, samen met het Gebiedsteam en jongerenwerk. We evalueren de resultaten en kijken wat beter kan.

Verkeerssituatie scholen

We inventariseren de verkeerssituatie bij alle scholen. Waar het beter kan, maken we een verbeterplan met de school en andere betrokkenen. Sowieso voeren we op school verkeerseducatieprojecten uit om het gedrag te verbeteren.

Handavingsbeleidsplan

We vormen het bestaande handavingsplan om tot een actueel VTH-breed (Vergunningverlening, toezicht en handhaving) beleidsplan. Daarin staat ook het strategisch beleid rond vergunningverlening.

Uitvoeringsplan handhaving parkeren

In het jaarlijkse uitvoeringsprogramma VTH staat ook de aanpak van parkeeroverlast.

Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweezorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van crisisbeheersing en brandweezorg aan veiligheid en het voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten.

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

Met de Fumo wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingpartners (Justitie) te verbeteren. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.

Wat merkt de inwoner ervan

- De ervaren veiligheid blijft minstens gelijk of neemt toe.
- In crisissituaties merken onze inwoners dat de crisisbeheersing goed en professioneel is geregeld. Onze inwoners worden goed opgevangen en de communicatie is helder.
- Minder overlast door alcohol en drugs door goede maatregelen.
- Veiliger verkeer rondom scholen.
- Duidelijke en actuele gemeentelijke regels en procedures.
- Minder overlast door illegaal parkeren.

Wat mag het kosten

- Voor de uitvoering van het integraal veiligheidsbeleid is een structureel bedrag van € 58.000 beschikbaar.
- We nemen deel aan de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân (VRF) voor de onderdelen rampenbestrijding en crisisbeheersing. Voor de crisisbeheersing is structureel een bedrag van € 30.000 beschikbaar. Dit budget zetten we in om de gemeentelijke organisatie goed voor te bereiden op crisissituaties en calamiteiten.
- Na de evaluatie Uitvoeringsprogramma drugs en alcohol maken we een berekening van het benodigde budget. De kosten voor de aanpak van verwarde personen berekenen we als het plan klaar is.
- Na de inventarisatie van de verkeerssituaties scholen berekenen we de kosten.
- Handhavingplan: na de probleem- en risicoanalyse berekenen we de kosten.
- Uitvoeringsplan handhaving parkeren: bij het maken van het uitvoeringsprogramma VTH berekenen we de kosten.

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2017–2021
- Beleidsplan Crisisbeheersing 2015-2018
- Preventie en handhavingplan alcohol 2015 – 2019

Begroting Programma 5

bedragen x € 1.000

5. Openbare orde en veiligheid	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	-1.348	-1.510	-1.501	-1.516	-1.551	-1.585
5.2 Thema Handhaving	-233	-256	-301	-301	-301	-301
Totaal Lasten	-1.581	-1.766	-1.802	-1.817	-1.852	-1.886
Baten						
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	9	-	-	-	-	-
Totaal Baten	9	-	-	-	-	-
Resultaat voor bestemming	-1.572	-1.766	-1.802	-1.817	-1.852	-1.886
Mutatie reserves						
Onttrekkingen	21	57	-	-	-	-
Mutatie reserves	21	57	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	-1.552	-1.709	-1.802	-1.817	-1.852	-1.886

Programma 6 | Bestuur en dienstverlening

Voor de eerste keer is in onze gemeente een raadsprogramma en uitvoeringsprogramma vastgesteld voor de bestuursperiode 2018-2022. Hieraan toegevoegd is het coalitieprogramma 2018-2022 “Saemen an de slag”. Kenmerkend voor Ooststellingwerf is dat de gemeente open en transparant wil besturen richting zijn inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen; vertrouwen en ruimte geven om hen eigen verantwoordelijkheid te laten nemen en initiatief te ontplooiën. De faciliterende rol van ons als “eerste overheid” vraagt steeds meer aandacht. Dit houdt tevens in dat de gemeente continu de dienstverlening verbetert, zowel in kwaliteit als in begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Verdere digitalisering staat het persoonlijke karakter van onze dienstverlening niet in de weg. “Ja mits” is hierbij altijd ons vertrekpunt.

Thema 6.1 Bestuur

Wat willen we bereiken

- De regelgeving houden we kritisch tegen het licht te houden.
- We trekken gezamenlijk met u en het ambtelijk apparaat op bij alle onderwerpen, inclusief bijvoorbeeld bij de implementatie en uitvoering van de Omgevingswet.
- We willen inzetten op minder regelgeving daar waar het niet effectief is, en daardoor meer verantwoordelijkheid neerleggen bij inwoners en bedrijven.
- We willen de komende vier jaar de OWO samenwerking optimaliseren, met als doel efficiëntie en kwaliteit.
- We willen de komende periode een inventarisatie en onderzoek naar de nut en noodzaak van bestaande, niet wettelijke verplichte gemeenschappelijke regelingen.
- We willen staan voor een open en transparante gemeentelijke overheid die in samenspraak met inwoners, bedrijven een maatschappelijke organisaties beleid ontwikkelt en uitvoert en initiatieven mogelijk maakt (zie Programma 4 – Participatie).
- We hanteren het uitgangspunt dat we vertrouwen en ruimte willen geven aan inwoners, ondernemingen en maatschappelijke organisaties om zelf verantwoordelijkheden op zich te nemen (zie Programma 4 – Participatie).
- We stimuleren en ondersteunen initiatieven uit de samenleving (zie Programma 4 – Fonds Ooststellingwerf).
- We willen actief, in samenspraak u en de ambtelijke organisatie, werken aan burger- en overheidsparticipatie (zie Programma 4 – Participatie).
- We willen raadsvoorstellen met daarin verwerkt de bijbehorende context (raadsprogramma, beleid, moties, amendementen etc.).

Beleidsindicatoren

De formatie bestaat uit het begrote aantal formatieplaatsen op 1 januari 2019 per 1.000 inwoners. Bezetting is het aantal fte's dat werkzaam is per 1.000 inwoners op 1 januari 2019 (formatie minus vacatureruimte).

Beleidsindicatoren thema Bestuur	Eenheid	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	6,7	8,2	8,6
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	6,9	7,5	8,0
Begroting 2019				

Wat gaan we ervoor doen

Overbodige regels schrappen

We houden regelgeving kritisch tegen het licht. Begin 2019 inventariseren we de gemeentelijke regelgeving en de niet-wettelijk verplichte gemeenschappelijke regelingen. Op basis daarvan doen we - indien zinvol - nader onderzoek naar nut en noodzaak van deze regels en regelingen.

Meer samenwerking binnen de gemeente

De gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie hebben ieder hun eigen rol en kracht. We geven uitvoering aan de notitie 'Participatie in Ooststellingwerf, samen aan de slag! Hierin is nadrukkelijk aandacht voor de rol van de gemeenteraad vanuit de participatiegedachte.

OWO samenwerking

In samenwerking met de beide andere OWO-gemeenten worden de drie OWO-afdelingen verder geoptimaliseerd. Ook de bestuurlijke samenwerking geven we verder vorm op portefeuilleonderdelen. Daarnaast trekken we in regionale verbanden waar mogelijk gezamenlijk op.

Raadsvoorstellen

We willen de raadsvoorstellen kritisch onder de loep nemen. We kijken waar verbetering mogelijk is. Denk aan een heldere aanleiding/context. Bijvoorbeeld schrijftrainingen of cursussen politieke sensitiviteit voor ambtenaren. Dit traject loopt al en maakt onderdeel uit van een breder intern trainingsprogramma. Daarnaast nemen we in ieder raadsvoorstel een participatieparagraaf op. Daarin staat hoe we inwoners bereiken en betrekken.

Wat merkt de inwoner ervan

- Mogelijk minder regelgeving en dus toegankelijke regelingen. Dit hangt uiteraard af van de resultaten van de inventarisatie.
- Inwoners merken dat de dienstverlening vanuit de diverse OWO-afdelingen structureel op orde is.
- Een soepeler functionerende en wendbare lokale overheid.

Wat mag het kosten

- In de CAO gemeenten zijn afspraken gemaakt over het generatiepact. Het doel is dat oudere medewerkers minder gaan werken en daarvoor gedeeltelijke financiële compensatie krijgen. In OWO-verband hebben we gekozen voor generatiegericht maatwerk als alternatief voor het generatiepact. Wij stellen u voor om in 2019 € 50.000, 2020 € 75.000 en vanaf 2021 € 100.000 hiervoor beschikbaar te stellen.
- De afgelopen jaren is elke keer een incidenteel uitvoeringsbudget beschikbaar gesteld voor ondersteuning en sturing, o.a. OWO-directiesecretaris, voor de OWO Directie. Wij stellen u voor om dit budget vanaf 2019 structureel te ramen (€ 50.000).
- Door een aantal ontwikkelingen bij de OWO-afdelingen stellen we voor om in 2019 € 240.000 en in 2020 € 224.000 incidenteel beschikbaar te stellen. Enerzijds is dit het gevolg van nieuwe en veranderende wettelijke kaders zoals de Omgevingswet, de 2e fase Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), Algemene verordening persoonsgegevens en privacy wetgeving, de Digitale Agenda 2020. Anderzijds door gewijzigde omstandigheden waardoor de dienstverlening in kwantitatieve zin moet worden aangepast (groei totale personeelsbestand, meer afgifte van vergunningen). We willen 2019 en 2020 benutten om dit allemaal goed in kaart te brengen. Aansluitend maken we de afweging of dit leidt tot een structurele uitzetting van de OWO begroting.
- Trainingskosten om raadsvoorstellen te verbeteren dekken we uit middelen voor innovatie.

Beleidskaders

- Strategische samenwerking OWO gemeenten
- Bestuursovereenkomst OWO
- Rapportage evaluatie OWO samenwerking
- Visiedocument Ooststellingwerf (2016)

Thema 6.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken

We willen dat de gemeentelijke dienstverlening voor iedereen goed begrijpelijk en toegankelijk is.

Wat gaan we ervoor doen

- We moderniseren onze dienstverlening waar mogelijk (bijvoorbeeld door nieuwe media en blockchain).
- We onderzoeken wat inwoners en bedrijven verwachten van ons, toetsen dit aan cijfers en feiten, en passen onze diensten daarop aan.
- We zorgen voor begrijpelijke taal (niveau B1).
- We zorgen dat inwoners zoveel mogelijk online gebruik kunnen maken van onze diensten.
- We houden inwoners op de hoogte van de status van hun aanvraag.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners merken dat onze dienstverlening begrijpelijk, open en persoonlijk is.
- Inwoners zijn (zeer) tevreden over onze diensten.
- Inwoners begrijpen onze communicatie.
- Inwoners kunnen eenvoudig aanvragen doen via e-formulieren en krijgen ondersteuning bij het invullen daarvan.
- Inwoners kunnen steeds meer relevante informatie vinden op onze website.
- Inwoners kunnen via MijnOoststellingwerf de status van hun aanvraag volgen.

Wat mag het kosten

Om bovenstaande mogelijk te maken investeren we in:

- Ideeën van inwoners en bedrijven om onze diensten te verbeteren;
- Het online beschikbaar maken van onze diensten;
- Een onderzoek naar en verbeterplan voor digitale ongeletterdheid;
- Om de kwaliteit te borgen en de dienstverlening verder uit te bouwen stellen wij u voor om de kwaliteitsmedewerker dienstverlening voor de jaren 2020 en 2021 te continueren (€ 75.000 per jaar).
- Een 'verbeter de buurt'-app en een app voor gevonden en verloren voorwerpen.

Beleidskaders

- Kwaliteitshandvest Gemeentelijke Dienstverlening
- Herijking Visie Dienstverlening (maart 2016)

Thema 6.3 Financiën

Wat willen we bereiken

- We willen de komende periode blijven sturen op een meerjarige, structurele en een reëel sluitende begroting.
- We willen dat er een onderzoek plaatsvindt naar mogelijkheden voor lastenverlichting voor onze inwoners voor de komende periode.
- We willen dat gemeentelijke tarieven in principe kostendekkend zijn.
- We willen in de komende periode mogelijke financiële overschotten riolering, passend in de meerjarenprognose, terug laten vloeien naar de inwoner.
- We willen in de komende periode het bestaande kwijscheldingsbeleid continueren.
- We willen het inkoopbeleid verduurzamen, bij voorkeur met lokale partners.

Beleidsindicatoren

Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (o.a. loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren thema	Eenheid	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Financiën				
Apparaatskosten	In euro ´s per inwoner	710	687	736
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	22,4%	5,7%	2,0%
Overhead	% van totale lasten	11,1%	12,2%	12,2%
Begroting 2019				

Wat gaan we ervoor doen

Begroting

We presenteren een reële begroting. De eerste twee jaarschijven van de begroting moeten structureel in evenwicht zijn. Het is gewenst dat de laatste twee jaarschijven ook structureel in evenwicht zijn. De gemeentelijke belastingen en heffingen verhogen we jaarlijks trendmatig.

Lastenverlichting

We gaan voor de zomer 2019 aan de hand van een informerende notitie met u in gesprek over de mogelijkheden voor lastenverlichting. De uitkomst bepaalt het vervolgproces en er volgt eventueel een besluitvormend voorstel.

Tarieven

De legestarieven voor producten houden we kostendekkend. De legestarieven voor de omgevingsvergunningen zijn voorlopig vastgesteld op 75% tot en met 2019.

Riolering

Vanaf 2019 werken we aan een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024. Als er in de komende raadsperiode financiële overschoten zijn binnen het GRP, en passend in de meerjarenprognose, vloeien die terug naar de inwoner. Als binnen het GRP blijkt dat er middelen nodig zijn voor nieuw beleid bijvoorbeeld CO2 neutraal maken van de waterketen en /of het aanpakken van regenwateroverlast ten gevolge van klimaatveranderingen, komen we met voorstellen.

Kwijtschelding

Basis voor ons kwijtscheldingsbeleid is de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. De inkomenstoets is 100% bijstandsnorm.

Duurzaam inkopen

Het door de OWO-gemeenten ondertekende (december 2017) manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen werken we, gezamenlijk met onze OWO-partners, uit in een plan van aanpak. Dit is uiterlijk voor de zomer van 2019 klaar.

Deelneming: N.V. Bank Nederlandse gemeenten (BNG)

De BNG verstrekt tegen lage tarieven krediet aan Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van gewenste maatschappelijke investeringen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Een financieel gezonde gemeente.
- Onze financiën zijn voor iedereen te bekijken.
- Onze belastingen, diensten en producten zijn betaalbaar.

Wat mag het kosten

- In 2017 is gestart met de verschillende nieuwe projecten en werkzaamheden die voortvloeien uit het nieuw beleid eenmalige begrotingsruimte van € 5,7 miljoen. Inmiddels is een derde van dat geld besteed, onder andere aan lastenverlichting. De ingezette lijnen trekken we door in 2018 en de jaren erna.
- U heeft op 17 juni 2018 ingestemd met het uitgangspunt voor de loonontwikkeling (inclusief pensioenpremie) van 2,5% in 2019. Als gevolg van een verwachte hogere loonontwikkeling (we verwijzen naar de onlangs afgesloten CAO's voor het Rijk en de waterschappen) en de pensioenpremie (zie aankondiging van het ABP juni 2018) stellen we voor de loonkosten 2019 extra te verhogen (boven de aangekondigde loonontwikkeling van 2,5%) met 1%. De extra loonkosten bedragen € 144.000.
- Als gevolg van een areaaluitbreiding ontvangen we € 95.000 jaarlijks meer bij de precariobelasting, dit geldt tot en met 2021. Door de aanleg van de verschillende zonneparken is het aantal metrages kabels met 43 km toegenomen. Dit is al verwerkt in de primitieve begroting 2019.
- U heeft voor 2017 en 2018 besloten om de forensenbelasting niet trendmatig te verhogen, gelijk aan de OZB-opbrengst. Bij de behandeling van het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 heeft u besloten voor 2019 de nullijn te hanteren voor de OZB. We stellen u voor om met ingang van 2019 de trendmatige verhoging van de forensenbelasting te koppelen aan de verhoging van de OZB. Stijgt de opbrengst OZB, dan stijgt de opbrengst forensenbelasting. Daalt de OZB, dan daalt de opbrengst forensenbelasting. Besluit u de 'nullijn' te hanteren, dan geldt dat ook voor de forensenbelasting. Dit betekent een lagere opbrengst forensenbelasting van € 2.000.
- De heffing van precariobelasting kan nog tot en met 2021. Vanaf 2017 is de structurele opbrengst in vijf stappen omgezet naar incidentele middelen. Een aantal zaken (bijvoorbeeld het budget Participatie en Het Fonds) zijn ten laste van deze beschikbare budgetten gebracht. Voor de jaarschijven 2020 en 2021 resteert nog een beschikbare budget van resp. € 234.000 en € 480.000. We stellen u voor deze twee bedragen te laten vrijvallen ten gunste van het begrotingsresultaat.

Beleidskaders

- Financiële verordening 2017 (art 212)
- Controleverordening 2017 (art. 213 Gemeentewet)
- Doelmatigheid- en doeltreffendheidsverordening 2017 (art. 213a Gemeentewet)

Begroting Programma 6

bedragen x € 1.000

6. Bestuur & Dienstverlening	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
6.1 Thema Bestuur	-2.544	-1.565	-1.426	-1.401	-1.401	-1.419
6.2 Thema Dienstverlening	-353	-388	-297	-280	-291	-278
6.3 Thema Financiën	-17.891	-22.521	-21.537	-21.785	-21.877	-21.311
Totaal Lasten	-20.788	-24.474	-23.259	-23.465	-23.568	-23.007
Baten						
6.1 Thema Bestuur	1.206	-	-	-	-	-
6.2 Thema Dienstverlening	890	812	696	667	677	637
6.3 Thema Financiën	47.191	48.459	50.031	50.591	51.115	49.913
Totaal Baten	49.287	49.271	50.726	51.258	51.792	50.550
Resultaat voor bestemming	28.499	24.796	27.467	27.792	28.224	27.543
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-401	361	-	-	-	-
Onttrekkingen	1.270	904	350	188	69	65
Mutatie reserves	869	1.265	350	188	69	65
Resultaat na bestemming	29.368	26.061	27.817	27.980	28.292	27.608

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt rekeningen voor een aantal belastingen en heffingen. Denk aan de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en reinigingsheffing. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft een overzicht van de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

Precariobelasting

Het Kabinet heeft de precariobelasting voor nutsbedrijven per 1 juli 2017 gewijzigd (het deel voor kabels en leidingen voor de nutsbedrijven gaat onder de vrijstellingen vallen). Voor gemeenten die op 10 februari 2016 een verordening met tarief hadden vastgesteld voor precariobelasting op kabels en leidingen geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2022. Dat geldt ook voor Ooststellingwerf. De opbrengst precariobelasting is tot en met 2021 geraamd in de begroting (€ 1,327 miljoen) tegen het door u vastgestelde tarief van € 2,18 per m¹. De voorgenomen tariefsverhogingen precariogelden voor de periode 2017 tot en met 2019 van € 0,05 per jaar kunnen geen doorgang meer vinden.

Tegen de belastingaanslag 2017 is door Liander een beroepschrift ingediend en is het wachten op een zittingsdatum.

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Voor het belastingjaar 2019 worden, zoals elk jaar, nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor de heffing van de onroerendezaakbelasting, gebaseerd op het prijspeil 1 januari 2018. De waardepeildatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt. Per 1 oktober 2016 is het mogelijk om als inwoner via de Landelijke Voorziening WOZ inzicht te krijgen in de WOZ-waarden van andere (woning) panden, de WOZ waarden voor woningen zijn openbaar. Het Kadaster beheert deze Landelijke Voorziening.

Tot nu toe worden de woningen getaxeerd op basis van de inhoud maar per 2022 gebeurt dit op basis van de oppervlakten (een nieuwe ontwikkeling en wettelijke verplichting)

Basisregistraties

Vanaf 1 juli 2011 geldt het verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (de BAG). Deze verplichting geldt dus ook voor de uitvoering van de Wet WOZ. In de gemeentelijke WOZ processen spelen de in de BAG opgenomen gegevens over adressen, oppervlakten en bouwjaren een belangrijke rol. De koppeling tussen de WOZ en de BAG is in december 2016 gerealiseerd. Halverwege 2016 zijn de Basisregistratie Kadaster (BRK) en de aansluiting van het Handelsregister (NHR) gerealiseerd.

Per 1 april 2016 is de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) aangesloten op de Landelijke Voorziening. Het jaar 2017 is gebruikt om de BGT te koppelen aan het beheer van de openbare ruimte (BOR) en de kaart van 2014 op te werken naar de huidige stand. Vanaf 1 december 2017 is het werkelijke beheer van de BGT verder opgepakt. Dit alles heeft te maken met de BGT op naar 2020 (fase 2): voltooiing en het vervolmaken van de BGT zodat het voldoet aan de wettelijke eisen.

Ontwikkelingen

Het kabinet is, voor de verkiezingen, bezig geweest met hervorming en herziening van het belastingstelsel voor lokale overheden. Het idee was om een verschuiving te laten plaatsvinden van rijksbelastingen naar gemeentebelastingen. Daarbij komen de 'kleine' belastingen te vervallen. Dit heeft onder andere impact (korting) op de inkomsten uit het Gemeentefonds en consequenties voor de wetgeving. Daarnaast zijn er voorstellen gedaan om het gemeentelijk belastinggebied te verruimen. Bijvoorbeeld door de invoering van een ingezetenenheffing en de wederinvoering van het gebruikersdeel OZB voor woningen.

Op 14 februari 2018 ondertekenden het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen echter een interbestuurlijk programma (IBP) met bijbehorende gezamenlijke agenda. Over de fiscale thema's zijn daarbij de volgende procesafspraken gemaakt: *Decentrale belastingstelsels hebben regulier onderhoud nodig om in goede staat te blijven en toekomstbestendig te zijn. Rijk en medeoverheden gaan aan dit onderhoud werken en verkennen daarnaast de mogelijkheden die decentrale belastingstelsels bieden om de realisatie van gezamenlijke ambities te faciliteren.* Hervorming belastingstelsel door middel van het verruimen van het gemeentelijk belastinggebied wordt niet ondersteund door het nieuwe Kabinet (bron Bijzondere Ledenbrief VNG als reactie op het Regeerakkoord 2017-2012).

Afvalstoffen- en rioolheffing

Het initiatiefvoorstel van het Tweede Kamerlid Veldman (VVD) wijzigt de Gemeentewet en de Wet milieubeheer om gemeenten te kunnen verplichten de rioolheffing en de afvalstoffenheffing te laten betalen door de daadwerkelijke gebruiker en niet door de eigenaren van onroerende zaken of uit algemene middelen. Het voorstel wordt nog behandeld in de Tweede Kamer.

Op dit moment speelt ook de heroverweging van uw besluit tot invoering van Diftar+ per 1 januari 2019. Binnenkort neemt u hierover een besluit.

WOZ

De Waarderingskamer heeft besloten dat uiterlijk per 2022 de WOZ-taxaties van woningen gebaseerd zijn op de gebruiksoppervlakte. De woningen worden nu op inhoud getaxeerd. Aangezien landelijk er verschillen zijn in methodiek heeft de Waarderingskamer besloten dat alle gemeenten hun woningbestanden moeten omzetten van inhoud naar oppervlakten. De Landelijke Voorziening WOZ is openbaar voor vele afnemers zoals notarissen, CBS etc. De afnemers gaan allemaal over op de gebruiksoppervlakte waardoor het niet overgaan op de oppervlakte problemen gaat geven bij de verplichte uitleveringen naar de afnemers. De Waarderingskamer gaat dit project monitoren. In 2018 zijn we gestart met de voorbereidingen. De komende jaren staan in het teken van de invoering van het omrekenen van inhoud naar oppervlakte.

Omgevingswet

Het Kabinet is in 2011 begonnen met een grote stelselherziening van het omgevingsrecht. De Omgevingswet heeft ook gevolgen voor bestaande verordeningen, beleidsregels, nadere regels en besluiten. De wet dient in te gaan op 1 januari 2021. De geo-informatie moet op orde zijn, zowel van de BAG als de BGT.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De jaarlijkse macronorm stelt een maximum aan extra ozb-inkomsten die gemeenten in het komende jaar mogen ophalen. De macronorm voor 2018 is vastgesteld op maximaal 3,1% groei. De macronorm voor 2019 is nog niet bekend gemaakt. Het Kabinet wil samen met de VNG komen tot een woonlastennorm (bericht uit 2016). Daartoe zal door de werkgroep die het evaluatierapport over de macronorm OZB heeft opgesteld, de variant van woonlastennorm verder worden uitgewerkt. Hier is tot nu toe verder niets over bekend met o.a. als reden dat de gemeenten binnen de gestelde stijging zijn gebleven en ook de vorming van een nieuw Kabinet werkt hier niet aan mee.

Woningwaarderingsstelsel

De Tweede Kamer heeft de motie van het lid Monasch over aanpassing van het woningwaarderingsstelsel per 1 oktober 2015 aangenomen. Per 1 januari 2006 was namelijk de gebruikersbeschikking WOZ voor de huurder verdwenen. Met deze aanpassing wordt dit gerepareerd en krijgen de huurders weer belang bij de verkrijging van de WOZ-waarde. Vanaf 2016 kan een huurder bezwaar maken tegen de hoogte van de WOZ-waarde. Aanpassing van de waarde kan dan doorwerken in de hoogte van de huur. De uitvoeringskosten die gemeenten maken voor bijvoorbeeld de bezwaarprocedure dekt het Rijk niet.

Rioolheffing

In maart 2015 heeft u het Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2019 (GRP 2015-2019) vastgesteld. In het GRP 2015-2019 is aangegeven welke kosten gemoeid zijn met de rioleringstaken van de gemeente en op welke wijze deze gedekt worden. Uit dit kostendekkingsplan is de hoogte van de rioleringshoofden voor de komende 5 jaar bepaald. In 2017 is het kostendekkingsplan geactualiseerd vanwege gewijzigde wet- en regelgeving. Het gebruikers- en eigenarendeel van de rioolheffing is vanaf 2018 verlaagd.

Leges

Het onderzoek naar de kostendekkendheid van de omgevingsvergunningen (titel 2) is door u op 26 januari 2016 besproken. De aanbevelingen van de Rekenkamercommissie zijn hierbij meegenomen. De leges omgevingsvergunningen zijn voor de jaren 2016-2019 gebaseerd op 75% kostendekking. Hierbij is rekening gehouden met wettelijke kaders en rechtelijke uitspraken.

Voor 2020 moet u een nieuw standpunt innemen. In 2019 stellen we een nieuw uitgangspunt kostendekking op. Dit betrekken we bij de Kaderbrief 2020-2023.

Leges burgerzaken (titel 1 en 3): jaarlijks wordt in principe uitgegaan van 100% kostdekking. De legestarieven zijn afhankelijk van de tijdsbesteding, de maximale tarieven, de loonkosten en andere directe kosten. Als gevolg van de 10-jarige verlenging van reisdocumenten en rijbewijzen worden de komende jaren veel minder documenten afgegeven. Hierdoor dalen de inkomsten. Als gevolg hiervan komt het percentage kostendekking voor 2019 uit op 91%. We stellen voor in 2019 niet uit te gaan van 100% kostendekking. De Visie Dienstverlening 2016 wordt in 2019 herijkt. Hierbij worden ook de servicenormen en de kostendekking van de leges burgerzaken betrokken.

Toeristenbelasting

Op advies van het recreatieschap Drenthe is het tarief van de toeristenbelasting de afgelopen jaren gefaseerd in lijn gebracht met onze omliggende Drentse gemeenten. Dit in het kader van de harmonisatie van de tarieven van de toeristenbelasting. Het voorgestelde tarief van het recreatieschap – een tariefstijging van € 0,05 per jaar voor de komende 5 jaar – heeft u niet overgenomen. Het tarief voor de toeristenbelasting is door u vastgesteld op € 1,00 per persoon per overnachting. Dit tarief blijft gelden voor 2019.

Forensenbelasting

Onder de naam 'forensenbelasting' heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). We stellen u voor om met ingang van 2019 de trendmatige verhoging van de forensenbelasting te koppelen aan de verhoging van de OZB.

Afvalstoffenheffing

Voor het ophalen en verwerken van afval vraagt de gemeente aan inwoners een vergoeding. Dit noemen we afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht) en een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden (Diftar). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden. Om het vaste tarief afvalstoffenheffing voor 2019 op een laag niveau te houden is een onttrekking uit de reserve Lastenverlichting nodig (voorheen was dit de egalisatiereserve reiniging).

Reclamebelasting

U heeft op 14 december 2010 besloten tot de invoering, per 1 januari 2011, van reclamebelasting van het komgebied van Oosterwolde. De reclamebelasting houdt in dat de ondernemers een vast bedrag per jaar betalen. De gemeente legt deze belasting op en stort na aftrek van 5% beheerkosten de opbrengsten in een fonds. Met deze baten kunnen de ondernemers evenementen en activiteiten ontplooiën, gericht op promotie en het zorgen voor een aantrekkelijk winkelklimaat van het centrum van Oosterwolde.

Kwijtschelding

We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen cum annexis, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). Sinds begin 2018 is er een versnelde en vereenvoudigde toets om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding.

Inkomsten

Lokale heffingen en leges

bedragen x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
lokale heffingen	9.341	9.175	9.544	9.548	9.551	8.228
leges	940	839	723	695	705	665
Totaal	10.281	10.014	10.267	10.243	10.256	8.893

Lokale heffingen

bedragen x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
3.1 Thema Economische ontwikk.						
Reclamebelasting	45	43	43	43	43	43
Toeristenbelasting	240	253	253	253	253	253
Totaal 3.1 Thema Economische ontwikk.	285	296	296	296	296	296
3.3 Thema Milieu						
Baatbelasting	0	-	-	-	-	-
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.005	2.023	2.289	2.288	2.288	2.287
Rioolheffing (gecombineerd)	2.807	2.703	2.771	2.771	2.771	2.771
Totaal 3.3 Thema Milieu	4.812	4.725	5.059	5.059	5.058	5.058
6.3 Thema Financiën						
Forensenbelasting	72	77	79	79	79	79
Onroerende zaakbelasting eigenaren	2.670	2.616	2.555	2.558	2.562	2.565
Onroerende zaakbelasting gebruikers	255	229	230	230	231	231
Precariobelasting	1.246	1.232	1.327	1.327	1.327	-
Totaal 6.3 Thema Financiën	4.244	4.154	4.190	4.194	4.198	2.875
Totaal Lokale heffingen	9.341	9.175	9.544	9.548	9.551	8.228

Leges

bedragen x € 1.000

Leges	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
3.2 Thema Verkeer, wegen en groen						
Verharding	5	-	-	-	-	-
Totaal 3.2 Thema Openbare ruimte	5	-	-	-	-	-
3.4 Thema Bouwen en wonen						
Bestemmingsplannen	44	25	25	25	25	25
Totaal 3.4 Thema Bouwen en wonen	44	25	25	25	25	25
6.2 Thema Dienstverlening						
Drank en horeca	24	-	-	-	-	-
Omgevingsvergunningen, baten	385	360	400	400	400	400
Burgerlijke stand / huwelijk	14	13	13	13	13	13
Rijbewijzen / reisdocumenten baten	467	432	258	229	239	199
Secretarieleges/dienstverlening baten	1	6	25	25	25	25
Totaal 6.2 Thema Dienstverlening	890	812	696	667	677	637
6.3 Thema Financiën						
IP Huisvesting en werkplek	0	3	3	3	3	3
IP Bedrijfsvoering algemeen	1	-	-	-	-	-
Totaal 6.3 Thema Financiën	1	3	3	3	3	3
Totaal leges	940	839	723	695	705	665

Kostendekking

Toelichting kostendekking

In de bijlage van de begroting is een overzicht met taakvelden opgenomen. Op de taakvelden verantwoordt we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is '*alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces*'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead voor taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval en riolering.

Berekening van kostendekkendheid

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering, reiniging en leges. De uitgangspunten bij deze heffingen zijn volledige kostendekkend (rioolheffing en reinigingsheffing), 75% kostendekking (omgevingsvergunningen) en in principe kostendekking (burgerzaken). Naast de baten en lasten verantwoord op het taakveld mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (62%) en van de binnendienst (80%). Een deel van de opbrengst van de reinigingsheffing wordt gerealiseerd door een onttrekking aan de egalisatiereserve (reserve lastenverlichting). De dotatie aan de rioleringsvoorziening voor de exploitatie is verwerkt in de lasten van het taakveld.

bedragen x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Riolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten		
Lasten	2.177	2.495
Baten	-34	-536
Netto lasten taakveld	2.143	1.959
Toe te rekenen lasten		
Overhead	300	106
Kwijtschelding	48	90
Rente		-1
Dubieuze debiteuren	7	10
Watergangen	25	
BTW	248	126
Totaal toe te rekenen lasten	628	330
Totale lasten	2.771	2.289
Opbrengst heffingen	-2.771	-2.289
Dekkingspercentage	100%	100%

bedragen x € 1.000

Berekening van kostendeckendheid	Omgevingsvergunning titel 2	Leges burgerzaken titel 3	titel 1 en
Lasten			
Lasten	337		238
Baten	0		
Netto lasten	337		238
Toe te rekenen lasten			
Overhead	233		60
Totaal toe te rekenen lasten	233		60
Totale lasten	570		298
Opbrengst heffingen	-425		-271
Dekkingspercentage	75%		91%

De berekening van kostendeckendheid is op basis van kosten van verkochte producten (met name tijdsbesteding per product) waarvoor we legesopbrengsten ontvangen.

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de begrotingsuitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's af te dekken.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 1 januari 2019 € 15,904 miljoen. Dit bestaat uit de Algemene reserve van € 11,448 miljoen (exclusief het bodembedrag van € 3 miljoen) en de bestemmingsreserves van € 4,456 miljoen. Het totaal van de bestemmingsreserves is € 8,413 miljoen. Voor de weerstandscapaciteit halen we hier de reserve Sociaal domein € 1,707 miljoen en de Algemene reserve grondexploitatie € 2,250 miljoen vanaf.

De benodigde weerstandscapaciteit is € 1,354 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 15,904 miljoen is er nog de algemene buffer van € 3 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitatie, opneideregelingen, verbonden partijen en decentralisaties:

Grondexploitatie

Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Opneideregelingen

De belangrijkste opneideregelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's binnen het Sociaal Domein (WMO, jeugd en participatie) kunnen niet meer worden gedekt uit de reserve Sociaal Domein. Onder de tabel met risico's staat een aparte toelichting hierover. Het risico in het kader van de WWB nemen we mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit (risico nummer 1).

Verbonden Partijen

Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserve. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicobeheersing

Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg);
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie artikel 13 Financiële verordening);
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits);
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de jaarstukken 2017 € 245.000 hoger. Dit heeft een aantal oorzaken:

- Risico 'afrekening achteraf re-integratie en inburgering' is verwijderd. Het beheer is grotendeels op orde. Daarom is het niet nodig om hier nog een bedrag voor op te nemen in het weerstandsvermogen. (-/- € 44.000)
- Risico 1a 'vangnetuitkering wordt niet toegekend' is niet van toepassing voor 2019 omdat we geen gebruik verwachten te maken van de vangnetuitkering. (-/- € 141.000)
- Risico 1b 'afwijking WWB budgetten' is hoger omdat we in de begroting rekening hebben gehouden met een lager tekort. Daarnaast worden jaarlijks de bedragen aangepast. (+ € 95.000)
- Risico 2 'Bijstelling AU' is verhoogd omdat de integratie uitkering Sociaal Domein van 2019 ook onderdeel uitmaakt van de algemene uitkering. (+ € 160.000)
- Risico 3 'Overschotten in het BCF' is nieuw. Zie ook meicirculaire 2018. (+ € 175.000)
- Risico 9 'diverse gerechtelijke procedures' is aangepast. (+ € 148.500)

Nr. Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
<p>1a. Risico: vangnet-uitkering wordt niet toegekend</p> <p>Toelichting risico: Het risico is dat we niet voldoen aan de voorwaarden waardoor we geen vangnetuitkering ontvangen. Voor 2019 is dit risico minimaal omdat we geen gebruik verwachten te maken van de vangnetuitkering.</p>	-	-	-
<p>1b. Risico: afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is</p> <p>Toelichting risico: Bij een tekort van 10% van het WWB I-deel budget moeten wij 7,5% betalen uit eigen middelen. In de begroting is al rekening gehouden met een tekort van 3,2%. Het risico gaat over het resterende mogelijke tekort.</p> <p>Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.</p>	2	4	€ 103.000
<p>2. Risico: bijstelling algemene uitkering gemeentefonds (AU)</p> <p>Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde “trap op, trap af systematiek”. Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen.</p> <p>Beheersmaatregel: drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaire beoordelen we en verwerken we in de begroting.</p>	-	-	€ 430.000
<p>3. Overschotten in BTW compensatiefonds (BCF)</p> <p>Toelichting risico: Als er overschotten zijn in het BCF worden deze (in het lopende jaar) toegevoegd aan het gemeentefonds. De verwachte voorschotten hebben we voor 50% meegenomen in de meerjarenraming. Voor 2019 gaat het om € 350.000.</p> <p>Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaire beoordelen we. Als er nieuwe informatie is over het BCF dan verwerken we deze in de begroting.</p>	3	4	€ 175.000
<p>4. Risico: terugbetaling verstrekte geldleningen</p> <p>Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstallen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in</p>	1	3	€ 6.000

Nr. Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
<p>geval van het uitblijven van betaling de restandschuld te voldoen.</p> <p>Beheersmaatregel: bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.</p>			
<p>5. Risico: garanties woningbouwcorporaties</p> <p>Toelichting risico: het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico's op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de 'achtervangregeling' nog worden aangesproken.</p> <p>Beheersmaatregel: het door het waarborgfonds verstrekte overzicht beoordelen we en daarnaast beoordelen we bij een individuele aanvraag de situatie.</p>	1	5	€ 50.000
<p>6. Risico: National Hypotheek Garantie</p> <p>Toelichting risico: vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties.</p> <p>Beheersmaatregel: we beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.</p>	1	4	€ 19.000
<p>7. Risico: overige garanties</p> <p>Toelichting risico: er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs.</p> <p>Beheersmaatregel: we beoordelen het overzicht garanties.</p>	1	5	€ 50.000
<p>8. Leegstand in M.F.A.'s in eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie</p> <p>Toelichting risico: Bij (gedeeltelijke) leegstand lopen de exploitatiekosten van het gebouw door terwijl de inkomsten wegvallen. De exploitatie van de M.F.A's komt daarmee onder druk te staan. Op dit moment is er (gedeeltelijk) leegstand in MFS de Boekebeam door het opheffen van obs Dalton Mst van Hasseltschool en bij MFA de Samensprong.</p> <p>Beheersmaatregel: in 2013 is de 'Visienota toekomst basisonderwijs in Ooststellingwerf' door u vastgesteld, waarin de mogelijkheden staan voor het toekomstig onderwijslandschap. In maart 2012 is de notitie 'platteland aan zet' door u vastgesteld waarin de kaders zijn geschetst van het na te streven voorzieningenpeil.</p>	5	4	€ 90.000
<p>9. Risico: diverse gerechtelijke procedures</p> <p>Toelichting risico: op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt.</p> <p>Beheersmaatregel: juridische kwaliteitszorg en inhuur van</p>	5	4	€ 431.000

Nr. Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.			
10. Risico: veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers	-	-	PM
Toelichting risico: in rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, het bewaken en beveiligen wordt aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.			
TOTAAL			€1.354.000

Sociaal Domein

Algemeen Sociaal Domein

De risico's binnen het Sociaal Domein zijn in te delen in 2 soorten risico's. Enerzijds de risico's op basis van landelijke ontwikkelingen en anderzijds de lokale risico's.

Landelijke ontwikkelingen

- We krijgen minder budget van het Rijk, terwijl onze lasten wellicht wel hetzelfde blijven. Impact € 1,4 miljoen t.o.v. begrotingsjaar 2017: 2019 € 400.000; € 500.000 in 2020 en in 2021 nog eens € 500.000.
- Er komt een nieuwe wet, die een andere invulling geeft aan het woonplaatsbeginsel. Op dit moment zitten wij aan de gunstige kant. Er is geen instelling voor Jeugdigen binnen onze gemeente grens. Daarom zijn eventuele Jeugdigen vanuit Ooststellingwerf in instellingen geplaatst, bij een andere gemeente, die vervolgens ook de financiële last heeft gedragen. De wet gaat er voor zorgen dat de gemeente waarin de cliënt ingeschreven is de kosten zal dragen. Gemiddeld bedragen de kosten voor een Jeugdige in een instelling € 71.000 per jaar. Uitgaande van de aan ons verstrekte gegevens zouden wij ongeveer 13 Jeugdigen doorverwezen hebben naar een instelling.
Ingeschat risico: tussen € 0 en € 1 miljoen per jaar.
- De landelijke tendens is dat de zorgkosten voor jeugd blijven toenemen. Er is nog niet bekend wat de oorzaak is en of deze trend zich ook bij ons voordoet.
Ingeschat risico: PM
- Het werkelijke inzicht in de lasten (voor met name Jeugd, regionaal) is nog niet goed in beeld. Hiervoor zijn we te afhankelijk van derden en hebben we gemerkt dat de zorgaanbieders de basis nog niet op orde hebben. Daarnaast wordt dit beeld bevestigd doordat we zelfs nu nog rekeningen krijgen van instellingen over 2016 en dat loopt nog steeds door.
Ingeschat risico: PM
- Er is een wetsvoorstel in de maak die bepaalt dat de eigen bijdragen, die betaald moet worden voor zorg, worden vastgesteld op een maximum tarief. Hierdoor wordt de zorg wellicht toegankelijker gemaakt voor mensen die het nu zelf regelen, doordat ze de eigen bijdrage momenteel te hoog vinden. Naast deze ontwikkeling staat dus ook nog dat we minder eigen bijdrage zullen ontvangen. Dus feitelijk gaat dit twee kanten op.
Ingeschat risico: PM
- Door diverse lobby's van met name centrumgemeenten bestaat de kans dat er een herverdeling plaats zal vinden van de budgetten. Deze gemeenten laten over het afgelopen jaar tekorten binnen het Sociaal Domein zien.
Ingeschat risico: PM

- Vanaf 2019 worden de budgetten van het Sociaal Domein opgenomen in de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Hierdoor zijn deze niet meer gelabeld aan het domein, en worden de gehele maatstaven, zoals opgenomen bij de algemene uitkering, gehanteerd voor de verdeling van de budgetten. We hebben er voor gekozen om in ieder geval voor 2019 nog budgettair neutraal te groeien.
Ingeschat risico: PM

Lokale ontwikkelingen

- In 2018 is gestart met een resultaatafhankelijke projectfinanciering bij Jeugd. Dit is iets geheel nieuws. De verwachting is dat dit een positief effect zal hebben voor de mensen, maar het financiële effect is nog onbekend.
Ingeschat risico: PM

Samengevat:

Kwantificeerbare risico's = € 400.000 tot € 2.400.000.

Daarnaast een groot aantal PM risico's.

Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ)

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het Centraal Administratiekantoor (CAK). De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door deze systematiek heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen krijgen.

Jeugdzorg

De tendens is dat de jeugdzorg duurder wordt. De achtergronden en oorzaken zijn nog niet echt helder, maar er is een opwaartse druk op de uitgaven zichtbaar aan het worden. Een van de oorzaken ligt in een voorgenomen wetswijziging die ervoor zorgt dat het zogenaamde woonplaatsbeginsel voor jeugdigen die in een instelling verblijven wordt aangepast. Op dit moment komen de kosten voor rekening van de gemeente waarin de instelling is gehuisvest. Na de wijziging vindt dit plaats door de oorspronkelijke gemeente waar de jeugdige vandaan komt.

Participatiewet

Met de Participatiewet is de instroom in de Sociale Werkvoorziening Fryslân (SW) gestopt. De gemeenten kiezen ervoor om de Participatiewet niet gezamenlijk uit te voeren via de uitvoeringsorganisatie voor de sociale werkvoorziening (Caparis). Dit maakt een herstructurering en verantwoorde versnelling noodzakelijk in de afbouw van Caparis. De wijze waarop dit plaatsvindt is momenteel in onderzoek. Medio 2017 is het eerste concept van het herstructureringsplan besproken. Dit plan is nog in ontwikkeling. Ook worden we geconfronteerd met oplopende kosten als gevolg van het jaarlijks oplopend verschil tussen de rijksbijdrage en de werkelijke SW-loonkosten (het zogenaamde subsidietekort van Caparis). De subsidie per arbeidsplaats (SE) loopt van € 23.500 over 2019 terug tot € 23.095 in 2021.

Financiële kengetallen en geprognosticeerde balans

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten. Door de wijziging in het BBV is er vanaf 2017 ook een geprognosticeerde balans opgenomen in de begroting. De kengetallen komen voort uit deze balans.

Kengetallen	Rekening	Begroting	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Netto schuldquote	42%	49%	46%	42%	39%	35%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	36%	46%	43%	38%	35%	31%
Solvabiliteitsratio	39%	33%	32%	34%	35%	37%
Structurele exploitatieruimte	-1%	0%	2%	2%	1%	1%
Grondexploitatie	4%	1%	2%	2%	1%	1%
Belastingcapaciteit	91%	91%	89%	90%	92%	94%
EMU saldo (bedrag x € 1.000)	-2.203	-2.521	-1.371	-134	-139	90

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente goed is. Echter de begroting is minder robuust geworden. Het jaren geleden ingezette financiële beleid heeft ertoe geleid dat de financiële positie is versterkt.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Boven de 100% blijft er weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers (door bijvoorbeeld een economische recessie) op te vangen. De netto schuldquote neemt af. Het verder afbouwen van de leningenportefeuille zetten we voort in de komende jaren, dit gebeurt o.a. door het zo veel mogelijk volledig benutten van de kasgeldlimiet. Hierdoor stijgt wel de kortlopende schuld.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger het solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit gemiddeld is.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 2% geeft aan dat het risico voor ons niet hoog is.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 89% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo

De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investerings- en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor 2019 is negatief omdat we veel gaan investeren.

Geprognosticeerde balans

De geprognosticeerde balans biedt inzicht op hoofdlijnen van de effecten van de verwachte financiële ontwikkeling van de gemeente voor de komende jaren. De balans is opgesteld op basis van bestaand beleid.

Bedragen x € 1.000

Activa	31-dec-17	31-dec-18	31-dec-19	31-dec-20	31-dec-21	31-dec-22
Vaste Activa						
Immateriële Vaste Activa	1.597	1.556	1.514	1.473	1.431	1.389
Materiele Vaste activa	60.100	59.372	57.886	55.578	53.306	51.148
Financiële vaste activa	5.867	5.562	5.356	4.402	4.315	4.229
Totaal Vaste activa	67.564	64.935	63.242	59.980	57.621	55.377
Vlottende activa						
Vorraden	2.835	1.254	1.220	1.102	762	399
Vordering	4.866	4.866	4.866	4.866	4.866	4.866
Liquide middelen	-	-	-	-	-	-
Overlopende activa	510	510	510	510	510	510
Totaal Vlottende activa	8.211	6.630	6.596	6.478	6.138	5.775
Totaal Activa	75.775	71.565	69.838	66.458	63.759	61.152
Passiva						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	29.478	23.643	22.418	22.611	22.330	22.437
Voorzieningen	10.197	9.434	9.288	8.961	9.103	9.086
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	26.367	25.304	23.240	19.874	15.907	14.437
Totaal Vaste passiva	66.042	58.381	54.946	51.446	47.339	45.960
Vlottende passiva						
Vaste schulden met een rentetypische looptijd tot 1 jaar of korter	3.761	9.561	9.561	9.561	9.561	9.561
Overlopende passiva	5.973	3.623	5.331	5.451	6.858	5.630
Totaal Vlottende passiva	9.734	13.184	14.892	15.012	16.419	15.191
Totaal Passiva	75.776	71.565	69.838	66.458	63.759	61.152

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Financiële consequenties

bedragen x € 1.000

Onderhoud kapitaalgoederen	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
2. Welzijn & educatie						
Huisvesting onderwijs	-2.347	-1.528	-1.421	-1.443	-1.416	-1.429
Welzijn- en sportaccommodaties	-903	-1.042	-840	-839	-839	-816
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.						
Baatbelasting	0	-	-	-	-	-
Bruggen en oevervoorzieningen	-62	-103	-63	-63	-63	-63
Openbaar Groen	-543	-627	-571	-571	-549	-548
Rioleringen	-1.680	-1.659	-1.703	-1.721	-1.721	-1.720
Rioolheffing	2.758	2.646	2.712	2.712	2.712	2.712
Verhardingen	-1.531	-1.580	-1.269	-1.269	-1.019	-1.018
Verkeersvoorzieningen	-315	-280	-241	-239	-273	-271
6. Bestuur & Dienstverlening						
Automatisering	-1.151	-1.178	-1.043	-1.041	-1.041	-1.036
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	-5.774	-5.350	-4.439	-4.474	-4.208	-4.188

Wegen, kunstwerken en verlichting

Wegen

Beleidskader

De gemeente maakt bij het beheer van haar wegen gebruik van een wegbeheersysteem dat een CROW-keurmerk keurmerk voor wegbeheer heeft (CROW staat voor Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek). De MOP (Meerjarenonderhoudsplanning) Wegen is vastgesteld. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP. Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) is in 2013 door u vastgesteld.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties. Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (met name bruggen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Openbare verlichting

Beleidskader

De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting. In 2018 is besloten om de traditionele lichtpunten versneld te vervangen door led lichtpunten. Hiervoor is een investeringskrediet beschikbaar gesteld.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Groen, riolering en gebouwen

Groen

Beleidskader

Op 24 januari 2012 is de Notitie Groenbeleid 2011 door u vastgesteld. Hierin is de groenstructuur voor de 13 dorpen van onze gemeente vastgelegd. Met het groenstructuurplan is inzichtelijk gemaakt welk belangrijk groen in de leefomgeving aanwezig is. Ook is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten. Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een groenbeheersysteem. Dit systeem wordt gebruikt om op basis van landelijke normen (IMAG-normen) te bepalen hoeveel uren nodig zijn en welk budget nodig is om het onderhoud aan de groenvoorzieningen uit te voeren. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke 'CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte'. Er wordt een nieuw Biodiversiteitsplan, inclusief uitvoeringsagenda, opgesteld. Het Biodiversiteitsplan vervangt na, na vaststelling, de Notitie Groenbeleid 2011.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Riolering

Beleidskader

In maart 2015 is het Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2019 (GRP 2015-2019) vastgesteld. In dit plan zijn de ambities van de gemeente op het gebied van de invulling van de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht vastgelegd. Evenals welke activiteiten we moeten uitvoeren om deze ambities te halen. Ook is aangegeven welke kosten hiermee gemoeid zijn en op welke wijze deze gedekt worden. De rioolheffing hoeft, buiten de inflatiecorrectie, niet te stijgen gedurende de periode 2015-2019. Samen met het GRP 2015-2019 is een besparingsnotitie voorgelegd. Daarin staat omschreven op welke wijze we (in samenwerking met Weststellingwerf en Opsterland) vormgeven aan de besparingsopgave die in het Nationaal Bestuursakkoord Waterketen (2010) is vastgelegd. De resultaten van deze besparingsnotitie zijn verwerkt in het kostendekkingsplan dat bij het GRP 2015-2019 hoort. Vanaf 2018 is het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie het zwaartepunt bij het uitvoeren van de gemeentelijk riolerings- en watertaken.

Financiële gevolgen in de begroting

De in het GRP 2015-2019 aangegeven kosten worden gedekt door de inkomsten van de rioolheffing. Het GRP 2015-2019 is de basis voor de gemeentelijke begroting. De inkomsten vanuit de rioolheffing worden gebruikt om investeringen in de vrijvervalrioleringen direct af te boeken, om de exploitatielasten te dekken en om de voorziening Riolering de komende jaren op peil te houden.

De uitwerking van het Deltaplan Klimaat adaptatie past nu binnen de huidige begroting. Het doel is om in het volgende GRP de klimaatadaptatie strategie van Ooststellingwerf vast te leggen en de financiële gevolgen daarvan in beeld te brengen.

Gymnastieklokalen

Beleidskader

Per 1 januari 2015 is het “onderhoud buitenkant” van de onderwijsgebouwen overgeheveld naar de schoolbesturen. De voorziening ‘Onderhoud onderwijsgebouwen en gymlokalen’ is daarom in 2015 opgeheven. Hiervoor is de voorziening ‘Onderhoud gymnastieklokalen’ in de plaats gekomen. De instandhouding van gymnastieklokalen blijft een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De onderlegger hiervan is de MOP 2015-2024 Gymnastieklokalen.

Financiële gevolgen in de begroting

De werkzaamheden worden binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Overige gebouwen

Beleidskader

Het onderhoud van gemeentelijke gebouwen is in verschillende meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) opgenomen. Het betreft de volgende gebouwen: het gemeentehuis, de gemeentewerf, het overslagstation, de Kompaan, molen ‘De Weijert’, gemeentelijke monumenten en woningen. De gemeentelijke gebouwen inspecteren we periodiek voor het actualiseren van de MOP's.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Sport en ICT

Sportaccommodaties

Beleidskader

Per 2017 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de 2 B's (sportcomplex de Boekhorst te Oosterwolde en sporthal de Bongerd te Haulerwijk) met dezelfde exploitant voor een periode van 5 jaar. Voor de andere B (= het Bosbad) is per 2017 Stichting Bosbad Appelscha (SBA) verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. De gemeente en SBA hebben hiervoor een budgetovereenkomst getekend voor een periode van 10 jaar. SBA heeft het beheer en de exploitatie uitbesteed aan een exploitant. Per 2018 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de Steegdenhal te Appelscha voor een periode van 10 jaar.

Financiële gevolgen in de begroting

Op basis van de MOP's 2017-2026 van de B's, is de jaarlijkse dotatie van € 144.000 per 2017 in de onderhoudsvoorziening stopgezet. De dotatie in de onderhoudsvoorziening van de Steegdenhal is verlaagd naar € 15.500. Het planmatig onderhoud wordt conform de MOP uitgevoerd. In 2018 zijn de MOP's geactualiseerd, de mogelijke financiële gevolgen worden meegenomen bij de Voorjaarsrapportage 2019.

Sportterreinen

Beleidskader

Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie 'Planmatig onderhoud grassportvelden'. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. Om tot een gelijkmatige verdeling van de veldrenovaties te komen, is in 2013 een MOP 2014-2018 (renovatieplan) grassportvelden opgesteld. U heeft in 2016 besloten het sportcomplex Waskemeer met een wetrveld uit te breiden.

Financiële gevolgen in de begroting

De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden zijn afgestemd op de beschikbare middelen. Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2014-2017 is besloten vanaf 2014 jaarlijks voor de renovatie van grassportvelden (1 toplaag) € 45.000 (incl. BTW) beschikbaar te stellen. De kosten voor het specialistisch onderhoud van het wetrveld Waskemeer is voor rekening van de gemeente. De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie. Er is een aanvraag ingediend voor een uitgebreide omgevingsvergunning voor het sportcomplex Waskemeer. Na het succesvol verlopen van het dit proces kan het wetrveld worden gerealiseerd.

ICT

Beleidskader

De afgelopen jaren zijn Rijksprogramma's zoals iNUP en dienstverleningsconcepten zoals 'Overheid geeft Antwoord' leidend geweest voor de ontwikkelingen op het gebied van digitale dienstverlening. Hieraan gerelateerde investeringen waren vooral gericht op het verbeteren van ICT-basisvoorzieningen en -registraties (de 'bouwstenen' zoals de Basisregistratie Personen en de Basisregistratie Adressen & Gebouwen) en het verbeteren van werkprocessen en ICT-systemen.

'Digitale overheid 2017' en 'Digitale Agenda 2020' zijn de nieuwe richtinggevende programma's. Deze programma's maken deel uit van het nieuwe OWO Informatiebeleidsplan 2017-2020. Dat beschrijft de verdere richting van de informatievoorziening van de gemeente(n). De verdergaande digitalisering vraagt daarnaast continue onderhoud en aandacht voor beveiliging en beschikbaarheid van systemen. Ook het borgen van het prestatieniveau van de ICT-systemen blijft zeer belangrijk voor ons. Om deze uitdagingen te kunnen waarborgen op financieel gebied, zijn in het meerjarig investeringsplan ICT/Dienstverlening onder andere de vervangingsinvesteringen opgenomen. Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland hanteren zo veel mogelijk eenzelfde schema, zodat we inkoopvoordelen kunnen halen. We onderzoeken nog hoe we tot een OWO ICT-begroting en vervangingschema kunnen komen.

Naast het Informatiebeleidsplan werken we met een I&A Jaarplan. Hierin zijn de meer projectmatige activiteiten opgenomen, zoals het harmoniseren van het applicatielandschap van (OWO) vakafdelingen. Werkzaamheden op dit gebied worden sinds 2015 vanuit een centraal OWO-team uitgevoerd.

Financiële gevolgen in de begroting

De ICT-projecten zijn afgestemd op de beschikbare middelen. De exploitatiekosten blijven onverminderd hoog, onder andere door hoge licentiekosten. Door jaarlijks eventuele overschotten over te hevelen (zoals met u is afgesproken), kunnen we tekorten in latere jaarschijven opvangen. Zo lijken de middelen vooralsnog voldoende om onze ambities te realiseren en de exploitatie te dekken. Het is nog niet duidelijk wat het effect van een gezamenlijke OWO ICT-begroting is. Eventuele tekorten (of overschotten) verantwoorden we in de voor- of najaarsrapportage. Of we betrekken ze bij de Programmabegroting.

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2017 is door u op 20 februari 2018 vastgesteld. In artikel 13 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5 % van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch 'kort' gefinancierd mag worden.. De kasgeldlimiet voor 2019 bedraagt € 5,8 miljoen (8,5 % van het begrotingstotaal 2019 van afgerond € 68,4 miljoen).

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in de jaren 2019-2022 naar verwachting niet wordt overschreden.

bedragen x € 1.000

Rente risiconorm	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Renterisiconorm				
Lasten begroting	68.360	67.603	67.464	66.033
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Totaal renterisiconorm	13.672	13.521	13.493	13.207
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	5.000	8.100	7.700	2.500
Geldleningen met renteherzieningen	-	-	-	-
Totaal aflossingen en renteherzieningen	5.000	8.100	7.700	2.500
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	8.672	5.421	5.793	10.707

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

bedragen x € 1.000

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Gemidd. rente	Bedrag	Gemidd. rente
Stand per 1 januari 2019	22.600	1,84%	2.704	3,21%
Nieuwe leningen	3.000		-	
Reguliere aflossingen	-5.000		-64	
Vervroegde aflossingen	-		-	
Stand per 31 december 2019	20.600	1,93%	2.640	3,23%

Het gemiddelde rentepercentage begin 2019 is als volgt berekend: rente 2019 / stand 1-1-2019. Het gemiddelde rentepercentage eind 2019: rente 2020 / stand per 31-12-2019. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is geen rekening gehouden met herfinanciering. Per saldo lossen we € 2 miljoen af op de leningenportefeuille. De leningenportefeuille is in 2014 en 2015 geherfinancierd door middel van leningen met uitgestelde stortingen. Hiermee voldoen we aan het uitgangspunt dat we de leningenportefeuille verder afbouwen. Hierdoor nemen de totale rentelasten af.

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn, om in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar.

bedragen x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningcorporaties	2.704
MFC Oldeberkoop	257
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	24
Dorpshuizen	27
Stichting Stimuleringsfonds (duurzaamheids- en blijversleningen)	600
Stand per 1 januari 2019	3.731

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven het drempelbedrag van 0,75% van de begroting, moeten stallen bij het Rijk.

Liquiditeitsprognose

Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille de komende jaren verder kunnen afbouwen door het aantrekken van deels fix en/of lineaire leningen.

Renteschema

Met ingang van 2017 is het Besluit Begroting en Verantwoording gewijzigd. Eén van de onderdelen is de gewijzigde rentetoerekening en de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen.

bedragen x € 1.000

Renteschema 2019	Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	501
b. De externe rentebaten (idem)	-135
Saldo rentelasten en rentebaten	366
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	1
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-87
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	89
	3
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	369
d1. Rente over eigen vermogen	-
d2. Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	369
e. De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag 0,6%)	-366
Renteresultaat op het taakveld Treasury	3

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf wil met lef en passie werken aan duurzame en toekomstbestendige initiatieven. Groot en klein, van binnen en van buiten de organisatie. Met een mentaliteit die gebaseerd is op daadkracht, op 'meer doen, minder praten'. Vertrouwen in de kracht van medewerkers én inwoners is de basis onder het (samen)werken. We willen meer faciliteren dan regisseren, initiatief van buitenaf omarmen en zo het woonwerk-, en leefklimaat in Ooststellingwerf op continue basis verbeteren.

Interbestuurlijk toezicht en Human Resource Management

Interbestuurlijk toezicht

In 2018 hebben we uitvoering gegeven aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde 'interbestuurlijk toezicht'. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht/Wabo, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolerings, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie.

In 2018 hebben we de te beoordelen stukken (toezichtsjaar 2017) vóór 15 juli aangeleverd bij de provincie. Op basis hiervan heeft de provincie getoetst of onze gemeente voldoet aan de wettelijke bepalingen uit voornoemde wetgeving. U bent geïnformeerd via een mededeling over de beoordeling van de provincie en onze verantwoording. De borging en uitvoering hebben we binnen de bestaande budgetten uitgevoerd.

Human Resource Management

Om het personeelsbeleid goed te laten aansluiten bij de koers van de organisatie hebben we in 2018 in dialoog met medewerkers de thema's bepaald voor het nieuwe strategische personeelsbeleid. De centrale vraag is: wat hebben afdelingen, teams en medewerkers nodig om verder te kunnen bouwen en de visie te realiseren? We zijn in 2018 gestart met een traject voor medewerkers om de rolinvulling en samenwerking met gemeenteraad en college te optimaliseren. Begin 2019 worden andere onderdelen van het strategisch personeelsbeleid verder uitgewerkt en start de uitvoering.

Financiën, Planning & Control & Juridische kwaliteitszorg

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol.

In 2016 is de vernieuwing van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in werking getreden. Vergelijkbaarheid tussen gemeenten en toegankelijkheid en transparantie van informatie staan centraal in deze vernieuwing. In de begroting 2017 zijn nagenoeg alle wijzigingen opgenomen en/of verwerkt. In de begroting 2018 zijn de budgettaire gevolgen van invoering van de notitie Rente van de BBV verwerkt. Bij de behandeling van de Kaderbrief 2018-2021 hebben we u hierover geïnformeerd.

In 2017 is de online presentatie van alle P&C-producten (vanaf 2016) binnen de P&C-cyclus via het digitale portaal <https://ooststellingwerf.begrotingsapp.nl> beschikbaar.

In 2019 gaan we onderzoek doen naar kostenbeheersing in het Sociaal Domein.

Juridische kwaliteitszorg (JKZ)

De juridische functie in de vakafdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) van het team Bedrijfsvoering zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridische advisering bij beleidsontwikkeling en uitvoering.

Om deze kwaliteit te borgen blijven we investeren in kennis en kunde (door uitwisseling van informatie, casusanalyse, opleidingen en trainingen) en vroegtijdige betrokkenheid van de juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. We blijven de “informele aanpak” stimuleren en inzetten: eerst het goede gesprek. We zetten met goed resultaat (pre)mediation in. Dit blijkt uit de jaarverslagen van de Algemene en Sociale Kamer van de commissie van advies voor de bezwaarschriften en de klachtenfunctionaris.

Voor de komende periode staat het vervolg van de herijking juridische kwaliteitszorg en juridische control op de agenda. Speerpunten hierbij zijn juridische scholing, nadere borging van JKZ in de teams en alternatieve geschillenbeslechting door mediation en bemiddeling. Daarnaast zal aandacht besteed worden aan de bevindingen in het (nog te verschijnen) rapport van de Rekenkamercommissie inzake juridische kwaliteitszorg.

Rechtmatigheid, Inkoop, Informatiebeveiliging en Privacy

Rechtmatigheid

Betrouwbaarheid en rechtmatig handelen binnen wet & regelgeving is een belangrijk punt voor de gemeente. Jaarlijks leggen we in het Interne Controle plan de uitvoering van de verbijzonderde interne rechtmatigheidscontrole vast. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden.

Inkoop

In 2017 is ter bevordering van lokale/regionale inkoop de OWO inkoopkalender en de hieraan gekoppelde twitteraccount verder vervolmaakt. De besturen van de OWO commerciële clubs hebben hier onlangs positief op gereageerd. Ter verbetering van de leveranciersrelaties is er een aanvang gemaakt met de implementatie van past performance. In het kader van duurzaamheid en onze voorbeeldrol hierin hebben we onlangs het manifest verantwoord inkopen (MVI) ondertekend.

Informatiebeveiliging en privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen onbevoegd gebruik. Ons informatiebeveiligingsbeleid is volledig gebaseerd op het treffen van passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). In 2019 zullen alle losstaande overheidsbaselines worden vervangen door de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), zodat er één normenkader ontstaat voor gemeenten, provincies, waterschappen en rijk. De implementatie van de BIO in 2019 heeft ook gevolgen voor de verantwoordingssystematiek met behulp van ENSIA. Het jaar 2019 geldt als een overgangsjaar, zodat vanaf 2020 daadwerkelijk volgens het nieuwe normenkader gewerkt en verantwoord moet gaan worden. De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Beveiliging van onze gegevens en sturen op houding en gedrag vraagt continu aandacht en investeringen. De gemeente zet diverse instrumenten in om de informatiebeveiligingsbewustzijn te optimaliseren. Jaarlijks toetsen we door middel van zelfevaluatie en externe audits de maatregelen voor de waardedocumenten, BRP, BAG, DigiD en Suwinet.

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is per 25 mei 2018 in werking getreden, waarmee de eisen waaraan verwerkingen van persoonsgegevens moeten voldoen zijn verscherpt. Burgers hebben het recht te weten welke gegevens van hen worden verwerkt, voor welk doel en met wie deze worden gedeeld. Ook hebben burgers het recht om gegevens uit de database te verwijderen, tenzij legitieme wettelijke vereisten dit voorkomen. De privacyrechten van burgers zijn daarmee uitgebreid en versterkt. Gegevensbescherming en privacy dringen door in alle processen binnen onze gemeentelijke organisatie. In 2019 gaan we verder werken aan de inrichting van onze processen, systemen en interne organisatie conform de privacywetgeving. De gemeente beschikt over een register van verwerkingsactiviteiten en houdt deze actueel om daarmee te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht en inzicht te kunnen geven aan burgers wanneer zij hun privacyrechten uitoefenen. De Functionaris Gegevensbescherming houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacyregels. Privacy heeft een direct raakvlak met informatiebeveiliging en vraagt continue aandacht en investeringen.

Communicatie, ICT en OWO afdelingen

Communicatie

We spelen in op de belangrijke (online) trends en een eenduidige profilering van de gemeente over alle projecten en activiteiten heen. Niet alleen offline, maar we ontwikkelen ook online door, in beeld, tekst en video. We maken steeds meer gebruik van animatie, infographics en film. Naast uitvoerende activiteiten richt communicatie zich ook dit jaar op het stimuleren, coachen en ontwikkelen van communicatiebewustzijn en -vaardigheden van de organisatie. We zetten in op webcare in combinatie met het Klanten Contact Centrum. En er kunnen steeds meer diensten online worden aangevraagd. We spelen een adviserende rol in de organisatieontwikkelingen en ontwikkelingen participatie. Communicatie richt zich op diverse onderwerpen zoals; Omgevingswet, zorg economie, Visie Sociaal Domein en Het Fonds. Daarnaast worden er veel projecten verder uitgerold zoals de communicatie rondom het uitvoeringsprogramma Biobased Economy en de bouw en opening van het Biosintrum.

Informatie- en communicatietechnologie

Ook 2019 staat – net als voorgaande jaren – in het teken van de verdere integratie van de ICT-systemen binnen OWO. We zorgen voor continuïteit en kwaliteit van de ICT-dienstverlening aan de participerende gemeenten. De informatievoorziening draagt bij aan een toekomstbestendige, wendbare lokale overheid. Dichtbij inwoners, bedrijven en recreanten. We creëren hiermee randvoorwaarden voor een efficiënte bedrijfsvoering en een klantgerichte en effectieve dienstverlening aan inwoners en bedrijven. Voor 2019 hebben we een structureel budget van € 150.000 per OWO-gemeente voor de verdere doorontwikkeling van de informatievoorziening. De projecten uit het informatiseringsjaarplan zijn conform planning uitgevoerd. Driemaal in het jaar is het jaarplan geactualiseerd. Invliegers vanuit de wetgeving zijn opgenomen en gefinancierd vanuit projecten die minder geld kosten dan oorspronkelijk geraamd.

OWO afdelingen: het fundament van onze samenwerking

In 2017 zijn de OWO-afdelingen in de drie gemeenten gerealiseerd:

- Beheer & Registratie (Belastingen & Vastgoedinformatie en Backoffice Sociaal Domein) in Oosterwolde.
- Vergunningen, Toezicht en Handhaving in Gorredijk.
- Bedrijfsvoering in Wolvega.

Deze afdelingen zijn na vier jaar bouwen onlosmakelijk verbonden met deze gemeenten. De OWO-afdelingen vormen met ruim 140 fte en een grote hoeveelheid aan werkzaamheden en diensten een substantieel deel van de gemeentelijke organisaties. Ze dragen bij aan een toekomstbestendige, wendbare lokale overheid.

Ook buiten onze gemeenten is OWO een begrip. Een bijzonder en uniek samenwerkingsverband: samen waar het kan én met behoud van eigenheid. Onverminderd zetten de afdelingen zich in voor de 4 K's: Meer Kwaliteit, vergroten van Kennis, vermindering van Kwetsbaarheid en minder (meer) Kosten.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In deze begroting nemen we voor het eerst, in het kader van vernieuwing BBV, in de verschillende programma's informatie op over verbonden partijen. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf is vereenvoudigd tot een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking;
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen;
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise;
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker;
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor.

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

SDF

Verband		Gemeenschappelijke Regeling Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten te Leeuwarden
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle 20 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. Er vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling in het portefeuillehouders overleg.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.	
Financieel belang	De centrumgemeente berekent de integrale kosten voor haar dienstverlening door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet. Onze bijdrage voor 2019 is begroot op € 92.000.	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Het resultaat wordt verrekend met de bijdragen van de gemeente. Er is daarom geen sprake van vermogen.	
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2019)	
Risico's	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus van het SDF.	

VRF

Verband		Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling			
Deelnemers	<p>Een gemeenschappelijke regeling met de 20 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (burgemeester Oosterman); · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF (burgemeester Oosterman); · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie pfh's); · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen); · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen; · Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) (3 Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers). 		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	<p>Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweezorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken. En het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen</p>		
Financieel belang	<p>Bijdrage 2019 € 2.324.931:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gezondheid € 169.834 2. Jeugdgezondheidszorg € 755.694 3. Veiligheid € 77.148 4. Brandweer € 1.322.255 		
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	
	1-1-2019 € 2.555	1-1-2019 € 65.055	
	31-12-2019 € 2.478	31-12-2019 € 70.699	
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2019)		
Risico's	<p>Als de VRF zich niet houdt aan afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF.</p>		

SW Fryslân

Verband		Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	
Gemeenschappelijke regeling			
Deelnemers	Er nemen naast Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder Bos		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Nieuwe activiteiten van Caparis N.V. komen niet voor rekening van de aandeelhouders. Verder streeft de GR naar het terugdringen van het subsidie- en exploitatietekort bij Caparis N.V.		
Financieel belang	Onze exploitatiebijdrage voor de GR SW Fryslân voor 2019 bedraagt € 3.315.000		
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	
	01-01-2019 € 625	01-01-2019	€ 6.119
	31-12-2019 € 585	31-12-2019	€ 5.196
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2019)		
Risico's	Als gemeente lopen we het risico dat het subsidietekort oploopt in de komende jaren. Daarnaast zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.		

Recreatieschap

Verband	Recreatieschap Drenthe te Diever	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle 12 Drentse gemeenten nemen deel. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder Jongsma	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak. Het is het instrument waarmee gezamenlijke acties kunnen worden ondernomen, beleidszaken kunnen worden afgestemd en gemeentegrens-overschrijdende zaken kunnen worden opgepakt. Individuele vraagstukken kunnen bovengemeentelijk (en daardoor in breder verband) worden opgepakt. "Samen is meer dan de som der delen".	
Financieel belang	Bijdrage 2019: € 75.100	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2019 € 677	1-1-2019 € 685
	31-12-2019 € 685	31-12-2019 € 685
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2019)	
Risico's	De financiële risico's voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De bijdrage is beperkt en de regeling heeft een financieel gezonde positie.	

FUMO

Verband		Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	
Gemeenschappelijke regeling			
Deelnemers	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder Hijlkema.		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingpartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.		
Financieel belang	Bijdrage 2019 € 244.950		
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	
	1-1-2019 € 200	1-1-2019 € 3.075	
	31-12-2019 € 527	31-12-2019 € 3.100	
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2019)		
Risico's	<p>De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. De FUMO vult een organisatie in op basis van uitgangspunten en een bedrijfsplan uit 2012. Intussen is gebleken dat die uitgangspunten niet meer actueel zijn. Dit verhoogt het risico van financiële tekorten in de aanloopfase. Diverse gemeenten, waaronder de OWO-gemeenten, hebben in een zienswijze aan de bel getrokken en dringend gevraagd om uiterst sober en zuinig te opereren.</p> <p>We voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de Controllersgroep en het Opdrachtgeversoverleg. We hebben enkel de wettelijk verplichte basistaken in de FUMO ondergebracht. Niet de plustaken. Daarmee zijn we niet aansprakelijk voor de risico's die met de uitvoering van plustaken gepaard gaan.</p>		

Hûs en Hiem

Verband	Hûs en Hiem te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Hijlkema.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeente te behartigen op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitspreekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen.	
Financieel belang	Voor de dienstverlening biedt de gemeente geen vergoeding aan deze GR. Leges die de GR - Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden één op één doorberekend naar de aanvrager. De Gemeenschappelijke Regeling is budgetneutraal.	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2017 € 166	1-1-2017 € 107
	31-12-2017 € 322	31-12-2017 € 94
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2019)	
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen. Bijvoorbeeld het teruglopen van de bouwactiviteiten in relatie tot de financiële crisis zoals we die in de afgelopen jaren hebben ervaren. Dit risico kunnen we verminderen door in te spelen en actief te reageren op ontwikkelingen en toekomstprognoses in de begroting. Zo kunnen we daar waar nodig bijsturen of zelfs maatregelen afdwingen om de kosten dekkend te maken voor de komende jaren. Dit alles conform de eisen en voorschriften zoals die zijn gesteld in de Gemeenschappelijke Regeling Hûs en Hiem.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

Caparis

Verband		Caparis NV te Drachten	
Vennootschappen en Coöperaties			
Deelnemers	Er nemen naast Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) door wethouder Verhagen.		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Vanuit deze regeling nemen wij deel in Caparis N.V. De kernactiviteit is "het aanbieden van arbeidsplaatsen in het kader van de (voormalige Wet) sociale werkvoorziening voor inwoners uit de gemeente Ooststellingwerf". Het beleidsvoornemen voor de deelname in Caparis N.V. is het stimuleren van de beweging van binnen naar buiten. Dit betekent dat meer SW-werknemers gaan werken in het reguliere bedrijfsleven door middel van uitplaatsing, detachering, jobcarving en functiecreatie. Verder is het streven het bedrijfsresultaat te verbeteren. Dit wil Caparis N.V. realiseren door meer en nieuwe opdrachten te verwerven, het verbeteren van de netto toegevoegde waarde op arbeid en het verlagen van huisvesting- en personeelslasten.		
Financieel belang	De gemeente is aandeelhouder.		
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	
	01-01-2017 € 13.920	01-01-2017	€ 9.966
	31-12-2017 € 16.091	31-12-2017	€ 7.505
Verwachte resultaat x € 1.000 *	€ 2.171 (2017)		
Risico's	Als gemeente lopen we het risico dat het subsidietekort oploopt in de komende jaren. Daarnaast zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.		
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig			

Omrin

Verband	Omrin:	
	a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden	
	b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	
Vennootschappen en Coöperaties		
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder Hijlkema.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	
Financieel belang	Aandelenkapitaal: a. € 54.457 b. € 46.807 Het uitbetaalde dividend over 2017 bedraagt € 3.213 (Afvalsturing)	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000 *	a. Eigen vermogen: 1-1-2017 € 44.721 31-12-2017 € 48.680 b. Eigen vermogen: 1-1-2017 € 7.412 31-12-2017 € 7.908	a. Vreemd vermogen 1-1-2017 € 180.871 31-12-2017 € 160.130 b. Vreemd vermogen 1-1-2017 € 16.871 31-12-2017 € 16.979
Verwachte resultaat x € 1.000 *	a. € 4.080 (2017) b. € 1.167 (2017)	
Risico's	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

BNG

Verband	N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag
Vennootschappen en Coöperaties	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De burgemeester van Ooststellingwerf vertegenwoordigt de gemeente.
Financieel belang	18.720 aandelen a € 2,50 nominaal. Het dividend over 2017 is € 47.361
Vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen: 1-1-2017 € 4.486.000 31-12-2017 € 4.953.000 Vreemd vermogen: 1-1-2017 € 149.483.000 31-12-2017 € 135.041.000
Resultaat x € 1.000 *	€ 393.000 (2017)
Risico's	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig	

SBMVO

Verband	Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde
Stichtingen en Verenigingen	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). Maar ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf. De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.
Financieel belang	De gemeente staat garant voor een lening van € 1 miljoen.
Vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen: 1-1-2016 € 59 31-12-2016 € 52 Vreemd vermogen: 1-1-2016 € 1.446 31-12-2016 € 1.482
Resultaat x € 1.000 *	€ -7 (2016)
Risico's	Een risico is dat de Stichting door onvoorziene omstandigheden zijn taak niet meer kan uitvoeren (bijvoorbeeld als een van de huidige gebruikers ophoudt te bestaan). Dit risico wordt beperkt doordat indien nodig bestuurlijk overleg plaatsvindt. Daarnaast ontvangen wij als gemeente jaarlijks het jaarverslag van de Stichting, dat we aan de gemeenteraad ter decharge voorleggen. Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,5 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig	

Paragraaf 7 | Grondbeleid

De gemeente is van actief grondbeleid overgegaan naar facilitair grondbeleid. Daarbij is de nadruk komen te liggen op de uitvoering van de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). De gemeente heeft vanuit de Huisvestingswet de volkshuisvestelijke taak. De RO taak is de zorg voor een goede ruimtelijke ordening uit hoofde van de procedures van de Wet ruimtelijke ordening (Wro).

Faciliterend grondbeleid gaat uit van "gebiedsontwikkeling door derden". Uit Hoofdstuk 6.4 Wro vloeit voort dat het kosten verhaal daarbij verplicht is. De gemeente stelt het bestemmingsplan vast waarbij de kosten van gemeenschapsvoorzieningen worden verhaald. Dit gebeurt door het sluiten van een (anterieure) overeenkomst. Als dat niet lukt dient er een exploitatieplan opgesteld te worden.

Algemene beleidslijn

Het realiseren van gebiedsontwikkeling en volkshuisvesting vraagt om een op maat gesneden aanpak. De aanpak die in de Woonvisie 2017-2022 voorstaat, is om het beleid verder uit te werken in (flexibele) uitwerkingsagenda's. Het grondbeleid staat ook in het kader van de Woonvisie. In de toekomst moeten we meer aandacht hebben voor het 'managen' van de gevolgen van de demografische ontwikkelingen. De komende 10 jaar zet de vergrijzing door. Nadat we eerst een periode van woningverdunding hebben, zet een daling van de bevolking in. Dit heeft gevolgen voor onze in te zetten grondposities. De grondposities hebben we nu (grotendeels) aangewend voor zonnepaneelvelden.

Doelstelling

Na de vaststelling van de Woonvisie op 23 mei 2017 wordt ook de nieuwe Nota grondbeleid hierop aangepast. De doelstelling voor het grondbedrijf zoals geformuleerd in de Nota Grondbeleid 2011 is niet veranderd: "Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen." De nieuwe Nota grondbeleid zal in het kader staan van de uitvoering (instrumenteel) van de Woonvisie.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren

Extern: het grondbeleid is gericht op:

- ruimtelijke kwaliteit;
- het stimuleren van plaatselijke economie;
- het inzetten op duurzaamheid;
- het opstellen van economisch beleid;
- het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid;
- vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- richt het grondbedrijf zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Wro;
- voldoet het grondbedrijf aan de kwaliteitscriteria van het BBV;
- heeft het grondbedrijf een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren;
- is het grondbedrijf robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen;
- is het grondbedrijf financieel transparant en gezond (inzet op maximale terugverdien capaciteit);
- heeft het grondbedrijf nieuwe dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Alles is te herleiden naar de ambities die we als gemeente nastreven. De uitkomst is de uiteindelijke realisatie van de gemeentelijke ambitie.

Uitvoering

Woningbouwopgave

De corporaties Actium en WoonFriesland hebben op korte termijn geen plannen meer om nieuwe huurwoningen te bouwen. Ook heeft Actium aangegeven dat ze woningen afstoot (op beperkte schaal) en oog heeft voor verbetering van hun huurwoningen. Met de corporaties zijn hierover prestatieafspraken gemaakt. Particuliere initiatieven voor woningbouw beginnen op kleine schaal weer te lopen. De ontwikkeling in Oosterwolde aan de Elseshof is afgerond. In Elsloo en Langedijke liggen nog gronden op voorraad. Ook is het bestemmingsplan Donkerbroek-West bouwrijp gemaakt en is de uitgifte van kavels is gestart. De eerste kavels zijn inmiddels ook al verkocht.

De Woonvisie geeft de (cijfermatige) onderbouwing van de woningbouwprognose. Hoewel de inschattingen op de demografische ontwikkelingen enigszins fluctueren, is de algemene trend dat Ooststellingwerf een anticipeer gemeente is. De Woonvisie laat zien dat tot 2020 nog ruimte voor nieuwe woningbouw is. Deze ruimte is door de provincie begrensd, er is een einde gekomen aan het 'plafondloos bouwen op inbreidingslocaties'. We moeten kijken naar de langere termijn effecten van nieuwe woningbouw. De verwachting, gelet op de demografische ontwikkelingen, is dat er woningen zullen 'overblijven' in onze gemeente. Het is noodzakelijk dat het uitvoeringsprogramma met deze inzichten rekening houdt.

Complexen grondexploitatie

Actief grondbeleid wordt facilitair grondbeleid

De gemeente zal hiervoor de nadruk leggen op facilitair grondbeleid. Voor de lopende complexen lopen we binnen de exploitatie toch nog wel enig risico doordat rentelasten verder doorlopen in een langere exploitatie. Dit ligt vooral in het afzettempo van de woningbouwgrond.

We zijn zeer terughoudend met de aankoop van grond, we zijn immers afgestapt van het actief grondbeleid. Temeer omdat een aankoop nagenoeg gelijk wordt gevolgd door een afwaardering. De gronden die door de gemeente zijn aangekocht behouden we na afwaardering. De reden daarvoor is dat we ze gebruiken voor zonnepaneelvelden.

Ontwikkelingen niet-woningbouw

- Masterplan Oosterwolde Centrum - Venekoten Noord: het plan zet in op de verbetering van de openbare ruimte en het faciliteren van particulier initiatief.
- Appelscha Boerestreek: het plein aan de Boerestreek is opgeknapt en er is nieuwe horeca gebouwd.
- Masterplan Regio Appelscha: het plan voorziet in maatregelen om recreatie en toerisme te stimuleren.

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: een strook bedrijfsterrein is ontsloten; deze grond is bijna voor de helft uitgegeven. De rest is in optie of nog vrij. Het Masterplan Oosterwolde Centrum - Venekoten Noord zet in op de revitalisering van het gebied Venekoten-Noord.
- Oosterwolde Ecommunity: dit is een particulier initiatief, gericht op de realisatie van een hoogwaardig duurzaam bedrijvenpark met een kenniscentrum.
- Haulerwijk De Turfsteker: in Haulerwijk is nog een gedeelte van het bedrijventerrein beschikbaar.

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de lopende complexen hebben we geen hoog risico. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden (inclusief de winst bij afsluiting van de complexen) toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG).

Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting verrekenen we met het betreffende complex.

Algemene reserve grondexploitatie

Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen ten gevolge van een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang.

We hebben in 2017 een tussentijdse winst moeten nemen, op basis van gewijzigde voorschriften BBV, van € 550.000. € 515.000 is vrijgevalen ten gunste van het resultaat 2017. De verwachte stand van de reserve is per 1-1-2019 € 2.251.000. Naast een bedrag van € 519.000 als ARG, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 1.732.000 beschikbaar.

Budget strategische aankopen

Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Naar verwachting vindt nog zeer beperkt strategische aankopen plaats. Het college kan strategische aankopen verrichten tot een bedrag van € 1.000.000 per jaar. De voorwaarden om het krediet aan te mogen spreken staan in de 'Nota Grondbeleid'. (zie financiële verordening 2017 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 16, derde lid).

Meerjarenbegroting grondexploitatie

Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar). De cijfers zijn op basis netto contante waarde (NCW).

Paragraaf 8 | Gebiedsuitwerking

De maatschappij is altijd in beweging. De afgelopen jaren heeft de Rijksoverheid de beleidslijn ingezet van een terugtrekkende overheid naar meer initiatief voor de maatschappelijke instellingen. Deze paragraaf geeft inzicht in de veranderende maatschappelijke setting, om het voorzieningenniveau en de (fysieke en sociale) leefbaarheid ook in de toekomst in stand te houden. Inwoners krijgen en nemen steeds meer het initiatief voor de inrichting van hun eigen omgeving. Ook stimuleren we dorpen om meer samen te werken.

Algemene beleidslijn

Blik op de toekomst

Het primaat van de inrichting van de maatschappij komt steeds meer bij de inwoners te liggen. De term participatiemaatschappij begint steeds meer te beklijven. Inwoners krijgen en nemen steeds meer het initiatief voor de inrichting van hun eigen omgeving. Als gevolg hiervan neemt de zeggenschap van inwoners toe.

Coalitieakkoord "Samen aan de slag"

Sinds mei 2018 is het Coalitieakkoord 2018-2022 "Saemen an de slag" van kracht. Eén van de speerpunten is het in stand houden van de leefbaarheid van alle kernen. Initiatieven vanuit de bevolking worden waar mogelijk ondersteund. De gemeente wil daarin een actieve rol spelen. Plaatselijke belangen, wijk- en bewonerscommissies en andere belangenverenigingen zoals "OSO" en stichting "DO" en energie coöperatie "De Eendracht" zullen nog meer worden betrokken bij het reilen en zeilen in onze gemeente. Niet alleen signaleren en aandragen van onderwerpen, maar ook actief bij de totstandkoming van besluitvorming en het uitvoeren van plannen, ieder vanuit zijn specifieke rol; met de juiste facilitering.

Uitvoeringsprogramma 2018-2022

Het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 is een integrale vertaling van de voornemens uit het Raadsprogramma 2018-2022 en het Coalitieakkoord 2018-2022. U heeft op 17 juli 2018 ingestemd met het verwerken van het uitvoeringsprogramma (inclusief met moties en amendementen) in de Programmabegroting 2019-2022. Speerpunten hierin om de leefbaarheid te borgen zijn het in standhouden van de dorpsbudgetten voor alle inwoners, de vervolgstap om actief in te zetten op Participatie en het continueren van Het Fonds in de periode 2018-2021

Omgevingswet

De geplande datum van in werking treden is nu 1 januari 2021. De wet voorziet in het vaststellen van een omgevingsvisie; deze staat gepland voor 2019. Als deze visie door de raad is vastgesteld vervalt de Structuurvisie 2010-2020-2030 en de daaraan gekoppelde notitie Platteland aanzet.

Beleid

In het voorjaar van 2012 is de notitie 'Platteland aanzet' (Kaders gebiedsuitwerkingen) vastgesteld, met als doel het waarborgen van de leefbaarheid en de kwaliteit van de voorzieningen. Deze notitie is een uitvloeisel van de Structuurvisie 2010-2020-2030; Ooststellingwerf, de grenzeloze toekomst. Deze is op 15 september 2009 vastgesteld. In deze visie komen drie relevante zaken naar voren:

- De demografische veranderingen;
- De voorzieningen voor de inwoners;
- De indeling van de gemeente in vier overlappende gebieden.

U heeft in het voorjaar van 2012 ook kennisgenomen van de notitie "Voortgang pilot dorpsagenda's / gebiedsagenda's" en ingestemd met de gewijzigde aanpak in het vervolgtraject (= versnellen en vereenvoudigen). Doel hiervan is de toegankelijkheid en de kwaliteit van de voorzieningen te waarborgen, de samenwerking tussen de dorpen te stimuleren en het opstellen van dorps- en gebiedsagenda's in de vier gebieden. De notitie steelt op de volgende uitgangspunten:

- Dorpsagenda's focussen op leefbaarheid op dorpsniveau;
- Notitie "Platteland aanzet" geeft gemeentelijke kaders en uitgangspunten;
- Gebiedsagenda's focussen op het delen van voorzieningen door de dorpen in een gebied;
- Het opstellen van dorpsagenda's versnellen en vereenvoudigen;

- Versneld opschalen naar gebiedsagenda's.

In april 2018 heeft u ingestemd met de notitie 'Participatie in Ooststellingwerf, samen aan de slag!'. Centraal hierbij is de vraag: Hoe kunnen we de kracht van de gemeenschap optimaal benutten voor het invoeren van alle vormen van participatie? Dit willen en zullen we ook toepassen het uitvoeren van nieuwe en bestaande beleidsdoelstellingen. Burger- en overheidsparticipatie krijgen de komende periode een stevige verankering in het gemeentelijk bestel. We willen een gemeente zijn die dicht bij de inwoner staat en als betrouwbaar en betrokken wordt ervaren. Door gebruik te maken van de diverse participatievormen, gaan we de mogelijkheden van het particulier initiatief nog meer stimuleren.

Gebiedsbeleid

Gebiedsagenda's (Programma 3, Thema 3.4 Bouwen & Wonen)

In 2013 zijn in samenwerking met de vier gebieden vier gebiedsagenda's opgesteld.

- Oosterwolde;
- De kanaal- en wegdorpen tussen Haulerwijk en Oosterwolde (gebied Haulerwijk);
- Tussen het Drents-Friese Wold en het Fochteloerveen (gebied Appelscha);
- Tussen de Tjonger en de Lende (gebied Oldeberkoop).

Op 10 verschillende thema's is aangegeven welke voorzieningen belangrijk zijn voor het behoud van de leefbaarheid in de dorpen:

- Woonomgeving;
- Wonen;
- Verkeer en bereikbaarheid;
- Recreatie en toerisme;
- Sport en ontspanning / voorzieningen;
- Werkgelegenheid / bedrijvigheid;
- Onderwijs;
- Zorg;
- Cultuur en historie;
- Duurzaamheid.

Door het opstellen van de gebiedsagenda's is het besef ontstaan dat niet de individuele dorpen, maar de vier gebieden de entiteit zijn waar in de toekomst de gesprekken en de afspraken met de gemeente plaatsvinden. De gebiedsagenda's gelden daarbij als kader voor de afstemming met de gebieden over de 10 thema's. De wijze van communiceren werken wij verder uit.

De naamstelling in de regio-overleggen is gewijzigd. In april 2015 zijn tijdens het overleg van de Overkoepelende Plaatselijke Belangen Ooststellingwerf (OPBO) inhoudelijke en procedurele afspraken gemaakt over de invulling.

Dorpsbudgetten (Programma 2, Thema 2.1.3)

Vanaf 2011 ontvangt elk dorp en de 4 wijken in Oosterwolde een eigen budget (€ 1.000 per dorp/€ 250 per wijk + € 1 per inwoner). Dit is bedoeld om de sociale samenhang en de zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid van de dorpen en wijken te stimuleren. Maar ook voor het ondersteunen van activiteiten en projecten op het niveau van dorpen en wijken. De dorpsbudgetten voorzien in een behoefte en functioneren naar volle tevredenheid. Bij de Programmabegroting 2018-2021 zijn de dorpsbudgetten structureel verhoogd met € 25.000 tot € 65.000.

De dorpen/wijken zijn zelf verantwoordelijk voor de besteding, zonder tussenkomst van de gemeente. Vanaf 2012 heeft elk dorp en de vier wijken in Oosterwolde de beschikking over 100 uren Caparis via een strippenkaart. Dit is bedoeld om de dorpen/wijken leefbaar te houden. Hiervoor is ook het Project Dorps- en Wijkbeheer gestart. Dit is een samenwerkingsverband van de buitendienst, Caparis en de dorpen/wijken, bedoeld om de dorpen/wijken te ondersteunen met het treffen van maatregelen en voorzieningen in de openbare infrastructuur.

Participatie (Programma 4, Thema 4.4)

Door het toepassen van overheidsparticipatie streven we het volgende na:

- toename van betrokkenheid van onze inwoners bij vraagstukken in hun dorp/wijk
- toename van ervaren zeggenschap en eigenaarschap en (3) toename van het lerend vermogen van de gemeentelijke organisatie.

In 2018 (aanloopjaar) is een budget beschikbaar van € 250.000. Voor 2019-2021 is een gemiddeld jaarlijks budget van € 500.000 beschikbaar. De budgetten zijn inclusief uitvoeringskosten.

Het Fonds (Programma 4, Thema 4.5)

In 2018 en 2019 is er een pilot met regiobudget van € 50.000. De regio's kunnen dat gebruiken voor dorps overstijgende plannen. Evaluatie en de aanwezigheid van plannen bij de overige regio's leidt wel of niet tot een vervolg van het regiobudget. Voor de periode 2018-2021 is € 250.000 per jaar beschikbaar.

Bottum-up projecten in relatie tot de Streekagenda Zuidoost Fryslân (Programma 3, Thema 3.1.1)

Het project Plattelânsprojecten is gestopt en vervangen door het Iepen Mienskipfûns. De gemeentelijke cofinanciering is vervallen, maar de doelstelling is niet gewijzigd.

De Streekagenda Zuidoost Fryslân is opgesteld door vijf gemeenten (Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Weststellingwerf), alsmede het Wetterskip Fryslân en de provincie Fryslân. De Streekagenda geeft focus aan de uitvoering van projecten voor de ontwikkeling van Zuidoost op regionale schaal. Het is een groeimodel voor een regionale gebiedsgerichte aanpak en samenwerking, met als doel een leefbaar platteland. Het is ook een middel om de regionale samenwerking en gebiedsgerichte aanpak verder te versterken, met als doel de regio sterker en mooier te maken. Als overheden onderling, maar ook met maatschappelijke partners.

Aanvalsplan Aandachtsgebieden/gelden Benedictus (Programma 1, Thema 1.3 Participatie)

In 2011 is het project Aanvalsplan Stimuleringsregeling Aandachtsgebieden Fryslân gestart met een doorlooptijd tot 2024. Dit project is gericht op de wijken Haerenkwartier en Oosterwolde-Zuid. Het omvat een integrale aanpak van de problematiek op fysiek en sociaal terrein in deze wijken, in samenspraak met de bewoners. Het project is vanaf 2017 verlengd. Deze integrale aanpak passen we ook in Haulerwijk toe in relatie tot het project 'Het Betrokken Dorp', met een looptijd van 2017 t/m 2019.

Financiën

bedragen x € 1.000

Financiën paragraaf 8 Gebiedsuitwerking	
Eenmalig	
Aandachtsgebieden/Benedictus 2017-2019	104
Structureel	
Dorpsbudgetten	66
Caparis (1.600 uur)	40
Cofinanciering projecten Streekagenda	36

Paragraaf 9 | Duurzaamheid

In september 2017 heeft u de Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030 vastgesteld. Dit is een doorstart van het Milieubeleidsplan 2010-2016. Op basis van ervaringen en resultaten zijn de doelen en ambities aangescherpt. De focus ligt op de thema's Duurzame Energie, Afval als Grondstof, Biobased Economy en Biodiversiteit. Samen met inwoners, bedrijven en instellingen stellen we per thema een uitvoeringsagenda op, waarin we de weg naar realisatie met u vastleggen. De focus van de eerste uitvoeringsagenda's ligt op de periode 2017-2020. De uitvoeringsagenda's bevatten subthema's met concrete projecten en een financiële onderbouwing die aan u worden voorgelegd ter besluitvorming. De voortgang wordt gerapporteerd via de PenC-cyclus. We rapporteren dan niet alleen over de (project)resultaten, maar ook waar we staan in de verschillende benchmarks zoals de gemeentelijke duurzaamheidsindex, de Governance monitor duurzame gemeenten, de Klimaatmonitor, de monitor van de Omrin (OARS) en de Milieubarometer.

Energie

Doelstelling: een duurzame, energieneutrale gemeente in 2030 (Programma 3, Thema 3.3.1)

In 2030 gebruiken we niet meer energie (in Tj) dan we zelf duurzaam opwekken. We gebruiken zo spaarzaam mogelijk energie en als we energie gebruiken, doen we dat zo efficiënt mogelijk. Energie wekken we duurzaam op, met zo min mogelijk uitstoot van CO₂. Door energieneutraal te worden, verlagen we onze CO₂-uitstoot substantieel. Om onze doelstelling te behalen, moeten we flink versnellen. In het huidige tempo zijn we pas over 44 jaar energie neutraal. We blijven daarom inzetten op energiereductie en het duurzaam opwekken van energie. Om onze ambitie te realiseren, zetten we in op grootschalige opwekking van zonne-energie, verduurzaming van de bebouwde omgeving en onderzoeken we de mogelijkheden van kleinschalige windenergie. We verbinden en onderzoeken de mogelijkheden voor lokale energienetwerken (Smart Grids) 1). Opslag van energie is daarin ook een onderwerp van groot belang. Nieuwe duurzame vormen van mobiliteit dragen bij aan onze verduurzaming en houden ons gebied ook in de toekomst voor iedereen bereikbaar. We volgen de ontwikkelingen op dit gebied en stimuleren waar mogelijk. We maken gebruik van laagrentende leningen om duurzame maatregelen te stimuleren. Verder willen we waterstofgas als energiedrager verder ontwikkelen. Om inzichtelijk te krijgen welke maatregelen noodzakelijk zijn om onze ambitie voor 2030 te halen, ontwikkelen we een energietool.

1) Smart grid is een elektriciteitssysteem dat gebruikmaakt van informatie, tweerichtingsverkeer, communicatietechnologieën en computerintelligentie op een geïntegreerde manier voor elektriciteitsopwekking, -distributie en -consumptie.

Afval als grondstof

Doelstelling: een duurzaam schone leefomgeving, niet meer te verbranden restafval dan 100kg per inwoner per jaar én 75% recyclen van het ingezamelde afval in 2020 (Programma 3, Thema 3.3.2)

We zetten in op meer scheiding en minder restafval. 'Diftar' en nascheiding blijven. Om te komen tot een eerlijke afrekening van de afvalstoffenheffing en om inwoners te stimuleren afval beter te scheiden, en vooral geen gft-afval meer in de 'Sortibak' te doen, gaan we afrekenen op gewicht (Diftar+) per 2019 en niet meer per lediging (afhankelijk van de heroverweging september 2018). De 'Biobak' wordt niet gewogen; hiervoor houden we vast aan het € 1,- tarief per lediging. Versnellen is nodig om onze doelstellingen vóór 2020 te halen.

Samen met inwoners, plaatselijke belangen en buurtcommissies blijven we inzetten op een schone en veilige leefomgeving. Vooralsnog worden projecten en acties met betrekking op de leefomgeving zoals aanpak zwerfafval en hondenpoep gecontinueerd. Aan de hand van resultaten van de 'Leefbaarometer' sturen we bij.

Biobased Economy

Doelstelling: ontwikkelen van een Biobased economie (Programma 3, Thema 3.1.2)

Op dit moment is de Biobased Economy wereldwijd gezien een 'bewegend doel'. Er bestaat geen stappenplan of handboek dat voorschrijft hoe men zo'n economie ontwikkelt. Om als gemeente toch grip te krijgen op deze ontwikkeling, hebben we concrete doelstellingen geformuleerd voor 2020. Deze zijn beschreven in het 'Uitvoeringsprogramma Biobased economy'. Het programma omvat 50 projecten en 40 verschillende partners.

Inmiddels zijn de eerste projecten gestart. Deze dragen bij aan duurzame innovaties op het gebied van Agro & Food, Bouw & Materiaaltoepassingen en Recreatie & Toerisme binnen onze gemeente. Voorbeelden zijn het haalbaarheidsonderzoek naar een voedselbos waarin voedselproductie en natuur hand-in-hand gaan; het ontwikkelen van een applicatiecentrum voor bio-composieten waarin innovatieve bouwmaterialen getest worden door lokale en regionale bouwbedrijven; en het trainen van 5 tot 10 horecaondernemers om met streekproducten en seizoensgebonden producten te werken, inclusief de logistiek hieromtrent.

Biodiversiteit

Doelstelling: overal waar mogelijk passen we beheer op biodiversiteit toe en creëren we bewustwording en draagvlak door het belang van biodiversiteit actief uit te dragen (Programma 3, Thema 3.3.1)

In onze gemeente wordt het nieuwe biodiversiteitsbeheer op steeds meer plekken zichtbaar. Bijvoorbeeld door verschraving van onze bermen en aanleg van bloemrijke bermen. We willen meer samenwerken met inwoners en ondernemers om biodiversiteit onder de aandacht te brengen en te bevorderen. Ook het Wetterskip Fryslân is een partner; biodiversiteit is immers meer dan alleen groen. We continueren ons huidige beleid, maar zetten in op versnelling van uitvoering van projecten en acties. Voor dit onderwerp stellen we een uitvoeringsagenda 'Biodiversiteit' op.

Financiën

bedragen x € 1.000

Financiën paragraaf 9 Duurzaamheid

Eenmalig

Biobased economy (zie voorstellen nieuw beleid € 300.000)

Structureel

Millenniumdoelen en fair trade	12
Aanpak zwerfvuil - Himmelwike	5
Milieueducatie	8
Uitvoeringsplan extra aanpak zwerfafval (tot en met 2022)	30
Structureel budget Milieubeleid (gedekt uit financiële opbrengsten zonnepaneelvelden)	100
Daarnaast ook:	
Leningen duurzaamheid (zie ook voorstellen nieuw beleid)	500
Stimuleringsregeling duurzame initiatieven (zie ook voorstellen nieuw beleid)	40

Begrotingspositie 2019-2022

Vertrekpunten programmabegroting 2019-2022

De vertrekpunten zijn vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma 2018-2022. Op 17 juli 2018 hebt u ingestemd met het verwerken van het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 in de Programmabegroting 2019-2022. Tevens hebt u ingestemd met de uitgangspunten, inclusief lokale lasten.

Verder hebt u op 17 juli 2018 kennis genomen van (budgettaire) gevolgen van de Meicirculaire 2018 over de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de budgettaire gevolgen voor het begrotingsperspectief 2018-2022. U hebt ingestemd met de voorstellen in de brief over de meicirculaire (BTW- compensatiefonds, Sociaal Domein, WMO-oud, beslagen autonome ontwikkelingen, InterBestuurlijk Programma (IBP) en de armoedegelden).

De opzet van de programmabegroting is grotendeels gelijk aan de Programmabegroting 2018-2021. Op basis van het Raadsprogramma 2018-2022 is wederom gekozen voor zes programma's. De beleidsonderdelen: visie sociaal domein, de omgevingsvisie, participatie, de visie demografische ontwikkelingen en de aanleg snel internet zijn opgenomen in programma 4 – Strategische projecten en ontwikkelingen. Binnen de programma's zijn een aantal thema's samengevoegd of verplaatst naar een ander programmaonderdeel

Uitgangspunten op basis van bestaand beleid

De laatst verschenen circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2018. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2018 delen wij u mee voorafgaand aan de behandeling van de begroting.

Het uitgangspunt voor deze programmabegroting was dat de jaarschijven 2019 en 2020 structureel en reëel in evenwicht zijn. De structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Het is gewenst dat de jaarschijven 2021 en 2022 eveneens structureel en reëel in evenwicht zijn. Echter noodgedwongen stellen we voor het uitgangspunt voor de komende vier jaar aan te passen. De jaarschijven 2019 en 2020 zijn niet structureel in evenwicht. De overschrijdingen binnen de jeugdzorg dekken we incidenteel uit de algemene reserve (2019 € 750.000 en 2020 € 400.000). Hierdoor zijn deze jaarschijven sluitend. De jaarschijven 2021 en 2022 zijn wel structureel sluitend. De overschrijding jeugdzorg van € 400.000 in deze jaren dekken we uit bestaande middelen.

Het bestaand beleid is aangepast in verband met een aantal autonome ontwikkelingen. Dit uitgangspunt is in overeenstemming met de beleidslijn die het provinciaal bestuur van de provincie Fryslân heeft meegedeeld in de Begrotingscirculaire 2019-2022. De provincie gaat er vanuit dat de Meicirculaire 2018 de basis is voor de Programmabegroting 2019-2022.

Op basis van bestaand beleid hebben we bij het samenstellen van de primitieve ramingen de hierna genoemde uitgangspunten gehanteerd:

- Het principe van bestaand beleid houdt in dat de ramingen voor de jaarschijf 2019 zijn gebaseerd op de ramingen zoals die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2018-2021.
- De ramingen voor bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen hebben we gebaseerd op conceptbegrotingen 2019-2022 van deze regelingen, voor zover deze op 1 juli bekend waren.
- In de primitieve begroting zijn de begrotingswijzigingen tot eind juni 2018 en de uitkomsten van de Voorjaarsrapportage 2018 (inclusief de structurele uitkomsten) opgenomen.

Daarnaast houden we rekening met de volgende uitgangspunten zoals die door u bij de behandeling van de Uitvoeringsprogramma 2018-2022 zijn vastgesteld:

Lonen

U heeft op 17 juni 2018 ingestemd met het uitgangspunt voor de loonontwikkeling (inclusief pensioenpremie) van 2,5% in 2019. Als gevolg van een verwachte hogere loonontwikkeling (zie Cao's voor het Rijk en de waterschappen) en de pensioenpremie (prognose ABP) zijn de loonkosten 2019 extra verhoogd met 1%. Voor de loonontwikkeling gaan we uit van 3½ % verhoging in 2019, inclusief een pensioenpremiestijging.

Prijzen

De budgetten ramen we reëel in relatie tot de doelstelling en/of het beoogd effect. Automatische prijscompensatie uitbestede werkzaamheden en leveranties passen we niet toe.

Prijsontwikkeling gesubsidieerde instellingen

De subsidies en bijdragen worden in 2019 verhoogd met 2½%.

Systematiek doorwerking lonen en prijzen in relatie tot de algemene uitkering

Voor het eerstvolgende begrotingsjaar (2019) uitgaan van lopende prijzen en daarna (2020 tot en met 2022) van constante prijzen.

Afbouw leningenportefeuille

De leningenportefeuille verder afbouwen met behulp van een meerjarig begrotingsoverschot. Het (jaarlijks) overschot wenden we aan voor een lagere herfinanciering van de bestaande leningen.

Onroerendezaakbelasting (OZB)

In 2019 hanteren we de nullijn voor de opbrengst OZB[1]. Bij een algehele waardedaling c.q. waardeinstijging van de onroerende goederen verhogen dan wel verlagen we het tarief van OZB, om de begrote opbrengst te realiseren.

Forensenbelasting

U heeft voor 2017 en 2018 besloten om de forensenbelasting niet trendmatig te verhogen, gelijk aan de OZB-opbrengst. Bij de behandeling van het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 heeft u besloten voor 2019 de nullijn te hanteren voor de OZB. Wij stellen u voor om met ingang van 2019 de trendmatige verhoging van de forensenbelasting te koppelen aan de verhoging van de OZB. Stijgt de opbrengst OZB, dan stijgt de opbrengst forensenbelasting. Daalt de OZB, dan daalt de opbrengst forensenbelasting. Besluit u de 'nullijn' te hanteren, dan geldt dat ook voor de forensenbelasting.

Leges

Leges omgevingsvergunningen (titel 2):

75% kostendekking is voor de leges omgevingsvergunningen voor de periode 2016-2019 het uitgangspunt. Voor 2020 moet u een nieuw standpunt innemen. In 2019 stellen we een nieuw uitgangspunt kostendekking op. Dit betrekken we bij de Kaderbrief 2020-2023

Leges burgerzaken (titel 1 en 3):

Op 17 juli jl heeft u zich uitgesproken over een trendmatige verhoging van 2½%. Daarnaast wordt jaarlijks uitgegaan van in principe 100% kostdekking. Als gevolg van de 10-jarige verlenging van reisdocumenten en rijbewijzen worden de komende jaren veel minder documenten afgegeven. Hierdoor dalen de inkomsten. Als gevolg hiervan komt het percentage kostendekking voor 2019 uit op 91% . We stellen voor in 2019 niet uit te gaan van 100% kostendekking. De Visie Dienstverlening 2016 wordt in 2019 herijkt. Hierbij worden ook de servicenormen en de kostendekking van de leges burgerzaken betrokken.

Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt is kostendekking. Het vaste tarief afvalstoffenheffing per perceel ook na 2018 egaliseren en langer op een laag niveau houden. Het bedrag dat beschikbaar is in de reserve Lastenverlichting zetten we hiervoor in. Het besluit over het invoeren van Difar+ wordt heroverwogen.

Rioolheffing

Uitgangspunt is kostendekking. Het tarief is vanaf 2018 voor de gehele heffing (gebruikers- en eigenarendeel) met 7,5% verlaagd ten opzichte van het GRP 2014-2019. De inkomsten vanuit de rioolheffing gebruiken we om investeringen in de vrijvervalrioleringen direct af te boeken, om de exploitatielasten te dekken en om de voorziening Riolering de komende jaren op peil te houden.

Toeristenbelasting

De tarieven zijn vanaf 2014 bevroren op € 1,00 per overnachting. Het tarief 2019 blijft ongewijzigd.

Precariobelasting

Het tarief € 2,18 per m¹, dat per 1 januari 2016 is bepaald, blijft van kracht. In de afbouwfase is geen tariefsverhoging meer mogelijk. Tot en met 2021 blijven we de geraamde opbrengst van € 1,327 miljoen heffen. Het aantal metrages is hoger als gevolg van aanleg kabels en leidingen voor de zonnepaneelvelden.

[1] Aangenomen amendement 9 – behandeling Uitvoeringsprogramma 2018-2022 op 17 juli 2018.

Begrotingsresultaat bestaand en nieuw beleid

Begrotingsresultaat bestaand en nieuw beleid

In het begrotingsresultaat geven we inzage in het resultaat van het meerjarenperspectief op basis van bestaand beleid en structurele lasten nieuw beleid voor zowel het komende jaar als de prognosejaren daarna.

Nieuw beleid en autonome ontwikkelingen

In 2017 zijn we voortvarend gestart met de verschillende nieuwe projecten en werkzaamheden die voortvloeien uit het nieuw beleid eenmalige begrotingsruimte € 5,7 miljoen. Een derde van dit budget is in 2017 besteed, inclusief de meerjarige lokale lastenverlichting die vanaf 2017 is ingevuld voor € 950.000. De ingezette (beleids)lijnen trekken we door naar 2019 en volgende jaren. Zo wordt o.a. invulling gegeven aan: de uitvoering van de woonvisie, initiatieven binnen de zorg economie, het project kunstroute Hein Mader, de realisatie van breedband, het masterplan regio Appelscha, de uitvoering van Biobased Economy, extra middelen voor onderhoud van wegen en de digitalisering van dienstverlening & bedrijfsvoering.

Het nieuw beleid beperkt zich tot de zaken uit het Uitvoeringsprogramma 2018-2022. Het overige nieuw beleid beperken we tot het uitvoeren van wettelijke taken en het doen van vervangingsinvesteringen. Verder houden we rekening met autonome ontwikkelingen.

Ten aanzien van wettelijke taken hanteert u het standpunt dat we ons hierbij beperken tot de middelen die het Rijk hiervoor (extra) beschikbaar stelt. Bijvoorbeeld binnen het Gemeentefonds of specifieke uitkeringen. Regelingen met een open einde karakter vormen hierbij een risico.

Op 17 juli 2018 heeft u bepaald dat we de lasten en baten van het Sociaal Domein integraal en budgettair neutraal voor 2019 ramen. Vanaf 2020 is het uitgangspunt van budgettair neutraal losgelaten en gaan we over op uitgavenraming met 2019 als basisjaar. Voorts indexeren we jaarlijks de lasten voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen. Het budgettair neutraal ramen van uitgaven voor Wmo-oud laten we al vanaf 2019 los. Voor Wmo-oud is het wel mogelijk om de uitgaven vanaf 2019 in te schatten.

Met betrekking tot de gemeentelijke kapitaalgoederen bieden de opgestelde beheersplannen en de daaraan gekoppelde budgetten voldoende duidelijkheid en zekerheid.

De gemeentelijke financiële bijdragen aan strategische projecten (Masterplan Venekoten Centrum, Masterplan Regio Appelscha, Biosintrum) zijn gedekt binnen de bestaande middelen.

Het begrotingsresultaat voor de jaren 2019 tot en met 2022 ziet er uit zoals in onderstaande tabel. Na verwerking van bestaand beleid (inclusief autonome ontwikkelingen) en het nieuw beleid is het begrotingsperspectief 2019-2022 positief. Het positieve begrotingsperspectief geeft ons geen aanleiding om te komen met nadere dekkingsvoorstellen.

bedragen x € 1.000

Begrotingsresultaat	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Begrotingsresultaat				
Saldo bestaand beleid	359	671	659	714
Saldo nieuw beleid	-347	-469	-466	-732
Totaal begrotingsresultaat	12	202	193	-18

Uitwerking nieuw beleid Uitvoeringsprogramma

Financiële tabel nieuw beleid uitvoeringsprogramma

bedragen x € 1.000

Nieuw beleid uitvoeringsprogramma	Incidenteel/ Structureel	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Programma 1. Sociaal Domein					
Financieringslasten Verzilverlening	S	-25	-25	-25	-25
Totaal programma 1		-25	-25	-25	-25
Programma 2. Welzijn en Educatie					
Buurtsportcoaches	I	-60	-60	-60	-60
Dekking GIDS-middelen	I	60	60	60	
Kunst en cultuur incidentele initiatieven	S	-10	-40	-40	-40
Totaal programma 2		-10	-40	-40	-100
Programma 3. Ruimtelijke en economische ontwikkeling					
Recreatief fietspadennetwerk	I		-161	-185	-170
Dekking reserve Strategische projecten	I		161	185	170
Biobased Economy (vervolg)	I	-100	-100	-100	
Dekking algemene reserve beschikbare middelen € 5,7 miljoen	I	100	100	100	
Fietsroute Oldeberkoop-Makkinga (motie)	I	-200	-		
Dekking reserve Strategische projecten	I	200			

bedragen x € 1.000

Nieuw beleid uitvoeringsprogramma	Incidenteel/ Structureel	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Vervangen walbeschoeiing Quadoelenweg Oosterwolde	I			-125	
Vervangen fiets- en voetgangersbrug Molenweg Oosterwolde	I		-250		
Dekking reserve Strategische projecten	I		250		
Aanleg graskeien	S			-33	-66
Nestkastjes koolmees (eikenprocessierups)	I	-3			
Nulmeting onderhoudsplanning bomen	I	-15			
Financieringslasten verhoging budget duurzaamheidsleningen	S	-17	-17	-17	-17
Dekking budget Milieubeleid	S	17	17	17	17
Financieringslasten stimuleringsregeling duurzame initiatieven	S	-13	-13	-13	-13
Dekking budget Milieubeleid	S	13	13	13	13
Totaal programma 3		-18	-	-158	-66
Programma 4. Strategische projecten					
Inzet GBT visie Sociaal Domein en doorontwikkeling GBT	I	-175	-85		
Communicatiestrategie en monitor Sociaal Domein	I	-65			
Regie visie Sociaal Domein	I	-80			
Inzet Scala dorpsgesprekken	I	-6			
Eén aanspreekpunt per gezin/inwoner	I	-60			
Jeugd: weerbaarheid en jongerenplekken	I	-50	-50		
Dekking reserve Sociaal Domein	I	376	135		
Dekking GIDS-middelen	I	60			
Visie op demografische ontwikkelingen	I	-25	-25	-25	
Dekking budget overheidsparticipatie	I	25	25	25	
Totaal programma 4		-	-	-	-
Programma 6. Bestuur en Dienstverlening					
Voortzetting kwaliteitsborging Dienstverlening	I		-75	-75	
Formatie duurzame ontwikkelingen	S	-78	-78	-78	-78
Financieringslasten inzet reserves	S	-74	-134	-155	-173
Totaal programma 6		-152	-287	-308	-251
Totaal nieuw beleid Uitvoeringsprogramma		-205	-352	-531	-442

Programma 1: Sociaal Domein

Wet maatschappelijke ondersteuning: Lang(er) thuis blijven wonen

We stellen u voor een kapitaal van € 300.000 beschikbaar te stellen voor de Verzilverlening. In samenwerking met het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) bieden we dan laagrentende leningen aan om inwoners in staat te stellen langer thuis te kunnen wonen. De financieringslasten begroten we op € 25.000.

Programma 2: Welzijn en Educatie

Sport: Buurtsportcoaches

Voor het inzetten van de buurtsportcoaches is vanaf 2019 tot en met 2022 een extra gemeentelijke bijdrage van € 60.000 nodig. Voor de jaren 2019-2021 wordt dit gedekt uit de GIDS-gelden (Gezond in de Stad).

Kunst & Cultuur: Incidentele initiatieven

Voor incidentele initiatieven, de jaarlijkse Monumentendag en groot onderhoud en restauratie van kunstwerken en monumenten zijn nu geen middelen en capaciteit. We stellen u voor vanaf 2019 € 10.000 structureel beschikbaar te stellen voor extra capaciteit. En vanaf 2020 een structureel budget van € 30.000 voor incidentele initiatieven, monumentendag en groot onderhoud en restauratie van kunstwerken en monumenten.

Programma 3: Ruimtelijke en economische ontwikkelingen

Recreatie en toerisme: (recreatieve) fietspaden

We stellen u voor om een aantal halfverharde recreatieve (fiets)paden te verbeteren en te vervangen door betonverharding. Het betreffen de volgende fietspaden: in 2020 Fp Schansmeerweg Donkerbroek € 161.000, in 2021 Fp Linde traject (Bovenweg - Linde) € 185.000 en in 2022 Fp Linde traject (Linde - Bekhof) € 170.000. De voorgestelde dekking is de reserve Strategische projecten.

BioBased Economy (BBE): vervolg BBE

Voor het uitvoeringsprogramma BBE (2017-2020) is € 600.000 beschikbaar voor de eerste 2 jaar (2017-2018), inclusief de kosten voor een coördinator. Op basis van de evaluatie stellen wij u voor in totaal € 300.000 voor de periode 2019-2021 beschikbaar te stellen ter initiatie en stimulatie van al gedefinieerde en nieuwe biobased projecten. Dit bedrag vangen we op binnen de beschikbare middelen (breedband) eenmalige begrotingsruimte 2017-2020 van € 5,7 miljoen.

Verkeer, Wegen en Groen: Wegen & Verkeersveiligheid

- Wij stellen u voor € 200.000 in 2019 beschikbaar te stellen voor de verbetering van de verkeersveiligheid van de fietsroute Oldeberkoop - Makkinga (motie 20 juni 2017). Hiervoor wordt over de gehele lengte een tweekleurige slijtlaag aangebracht. Daarnaast wordt op een aantal locaties snelheidsremmende maatregelen genomen. Op een aantal kruispunten worden verhoogde plateaus in een afwijkende rode kleur aangebracht. Daarnaast worden op een aantal locaties (in overleg met de bewoners) drempels aangelegd. De gehele route wordt onderdeel van een verblijfsgebied met een maximale snelheid van 60 km/uur.
- Voor vervanging de houten walbeschoeiing in de Opsterlandse Compagnonsvaart ter hoogte van de Quadoelenweg te Oosterwolde stellen wij u voor € 125.000 in 2021 beschikbaar te stellen.
- Voor vervanging van de fiets- en voetgangersbrug Groote Singel-Molenweg te Oosterwolde stellen wij u voor € 250.000 in 2020 beschikbaar te stellen.
- Op basis van de inventarisatie bermschades stellen wij u voor om de prioriteit 1 maatregelen uit te voeren. Met de aanleg van graskeien starten we in 2020 (de uitvoering vindt plaats in drie jaar) en de totale kosten komen uit op € 978.000. De kapitaallasten bedragen € 33.000 in 2021 en € 66.000 in 2022.

Verkeer, Wegen en Groen: Openbaar Groen

- Voor de 0-meting van het huidige bomenbestand stellen wij u voor € 15.000 in 2019 beschikbaar te stellen.
- Voor de proef om de problematiek van de eikenprocessierups beheersbaar te houden, door middel van het ophangen van koolmezenkastjes, stellen wij u voor in 2019 € 3.000 beschikbaar te stellen.

Milieu 2030 CO2 neutraal, zonneweides: Duurzaamheidslening

In het fonds Duurzaamheidslening zit momenteel € 500.000. Vanwege het succes van de Duurzaamheidslening is het startbudget van € 300.000 in 2018 aangevuld met € 200.000. Dit bedrag is overgeheveld uit het fonds Blijverslening. Wij stellen voor in 2019 wederom het budget te verhogen met € 200.000. De financieringslasten begroten we op € 17.000. Dit komt ten laste van het budget voor milieubeleid.

Milieu 2030 CO2 neutraal, zonneweides: Stimuleringsregeling duurzame initiatieven (postcode roos regeling)

In 2018 is € 40.000 beschikbaar gesteld voor de Stimuleringsregeling duurzame initiatieven (postcode roos regeling) door overheveling van middelen van de Blijverslening. Wij stellen voor in 2019 € 160.000 extra beschikbaar te stellen voor deze stimuleringsregeling. De financieringslasten begroten we op € 13.000. Dit komt ten laste van het budget voor milieubeleid.

Programma 4: Strategische projecten

Visie Sociaal Domein: Incidentele uitbreiding Gebiedsteam voor ontwikkeling Visie Sociaal Domein

Voor de inzet van gebiedsteammedewerkers in het proces (deelname aan dorpsgesprekken, actieve bijdrage aan uitwerken van initiatieven in dorpen, Hackathons) is in 2019 extra capaciteit (€ 90.000) nodig. Dit om te voorkomen dat de inzet ten koste gaat van de uitvoering van het reguliere werk van de gebiedsteams.

Visie Sociaal Domein: Doorontwikkeling Gebiedsteam

De doorontwikkeling van het Gebiedsteam is een integraal en belangrijk onderdeel bij de implementatie van de Visie Sociaal Domein en richt zich op: kwaliteit van ondersteuning van hulpvragen van inwoners en servicegerichtheid, bereikbaarheid, 1 aanspreekpunt per inwoner/gezin en bekendheid en zichtbaarheid in de dorpen. We stellen voor in 2019 en in 2020 € 85.000 beschikbaar te stellen.

Visie Sociaal Domein: Communicatiestrategie

We brengen in kaart welke doelgroepen inwoners en samenwerkingspartners we willen bereiken in het sociaal domein. We willen derhalve een breder onderzoek dan alleen een specifieke medewerker laten belasten met Jeugd. Vervolgens onderzoeken we hun informatiebehoefte, wat zij van de huidige informatievoorziening vinden, wat beter kan en hoe zij graag met de gemeente in gesprek willen. Hiervoor is in 2019 een eenmalig budget nodig van € 45.000.

Visie Sociaal Domein: Monitor Sociaal Domein

Voor de doorontwikkeling is in 2019 € 20.000 nodig.

Visie Sociaal Domein: Regie visie Sociaal Domein

Het proces om te komen tot de nieuwe visie gaat over verschillende strategische opdrachten op verschillende niveaus. Om dit proces op meta-niveau te regisseren en te zorgen voor samenhang tussen de verschillende strategische opdrachten en niveaus huren wij in 2019 externe expertise (€ 80.000) in.

Visie Sociaal Domein: Inzet stichting Scala in dorpsgesprekken

Voor de inzet van stichting Scala is ook extra capaciteit nodig. Stichting Scala draagt hier zelf een belangrijk deel (€ 10.000) aan bij. Van de gemeente is in 2019 eenmalig nog een extra bedrag van € 6.000 nodig.

Visie Sociaal Domein: 1 aanspreekpunt per gezin/inwoner

Om aan het verzoek 1 gezin (huishouden), 1 plan, 1 coördinator te kunnen gaan voldoen, is een adequate ICT ondersteuning een randvoorwaarde. Voor de uitbreiding en verlenging van project "totaal digitaal" is in 2019 eenmalig € 60.000 nodig om dit te realiseren.

Jeugd: Weerbaarheid en Ontmoetingsplekken

We stellen voor in 2019 en 2020 extra capaciteit in te zetten voor jongerenwerk (€ 50.000) gericht op weerbaarheid van jongeren en jongerenplekken.

Visie op demografische ontwikkelingen

We stellen u voor in de periode 2019-2021 elk jaar € 25.000 beschikbaar te stellen. De bedragen kunnen we jaarlijks dekken uit het budget voor overheidsparticipatie.

Programma 6: Bestuur en Dienstverlening

Dienstverlening: Modernisering dienstverlening

Om de kwaliteit te borgen en de dienstverlening verder uit te bouwen stellen wij u voor om de kwaliteitsmedewerker dienstverlening voor de jaren 2020 en 2021 te continueren (€ 75.000 per jaar).

Milieu 2030 CO2 neutraal, zonneweides: Formatie duurzame ontwikkelingen

Wij willen vanaf 2019 meer en structureel aandacht besteden aan duurzame ontwikkelingen (biobased economy, versnellingsagenda, klimaatakkoord). We stellen voor de formatie met 1 fte uit te breiden (€ 78.000).

Financieringslasten inzet reserves

Ter dekking van investeringen in de openbare ruimte en voor het dekken van incidentele lasten voor de visie Sociaal Domein en extra re-integratie gelden zijn reserves ingezet. De financieringslasten bedragen € 74.000 in 2019, oplopend naar € 173.000 in 2022.

Uitwerking overig nieuw beleid

bedragen x € 1.000

Overig nieuw beleid	Incidenteel/ Structureel	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Programma 1. Sociaal Domein					
Re-integratiebudget	I	-100			
Dekking reserve Sociaal Domein	I	100			
Totaal programma 1		-	-	-	-
Programma 2. Welzijn en Educatie					
Voor- en voerschoolse educatie	S	-20	-40	-40	-40
Dekking uitkering Rijk	S	20	40	40	40
Totaal programma 2		-	-	-	-
Programma 3. Ruimtelijke en economische ontwikkeling					
StraatCoöperatie Centrum Oosterwolde UA	I	-40			
Dekking budget overheidsparticipatie	I	40			
Plan van aanpak woningbouw	I	-25			
Wijkvernieuwing Haerenkwartier	I		-1.800		
Dekking reserve Strategische projecten	I		1.800		
Totaal programma 3		-25	-	-	-
Programma 4. Strategische projecten					
Omgevingswet	I	-196			
Dekking algemene reserve beschikbare middelen € 5,7 miljoen	I	196			
Verschuiving budget overheidsparticipatie	I	125		-125	
Totaal programma 4		125	-	-125	-
Programma 6. Bestuur en Dienstverlening					
Generatiegericht maatwerk	S	-50	-75	-100	-100
Samenwerking OWO uitvoeringsbudget	S	-50	-50	-50	-50
Samenwerking OWO diverse ontwikkelingen	I	-240	-224		
Forensenbelasting	S	-2	-2	-2	-2
Vrijval budget gefaseerde afbouw precariobelasting	I		234	480	
Financieringslasten inzet reserves (Haerenkwartier)	S			-138	-138
Eenmalige inzet budget "kort geld"	I	100			
Totaal programma 6		-242	-117	190	-290
Totaal nieuw beleid		-142	-117	65	-290

Programma 1: Sociaal Domein

Uitvoering participatiewet: re-integratie

In 2017 en 2018 is het re-integratiebudget met € 200.000 per jaar verhoogd (dekking reserve Sociaal Domein) om de uitstroom te vergroten. In het voorjaar van 2019 staat de evaluatie van dit ingezette beleid gepland. In afwachting van de evaluatie stellen wij u voor om in 2019 incidenteel € 100.000 beschikbaar te stellen, dekking reserve Sociaal Domein.

Programma 2: Welzijn en Educatie

Onderwijs: Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) verlengen

Uit de evaluatie blijkt dat de pilot VVE Thuis succesvol is verlopen. Wij stellen u voor om de pilot om te zetten in een structurele werkwijze gemeentebreed. De kosten hiervan (in 2019 € 20.000 en vanaf 2020 jaarlijks € 40.000) kunnen we dekken uit de hogere rijksbijdrage.

Programma 3: Ruimtelijke en economische ontwikkelingen

Werkgelegenheid: Coöperatie Centrum Oosterwolde UA

De gemeente is samen met Oosterwolde Promotion, de Commerciële Club Ooststellingwerf en de Rabobank een traject ingegaan om te komen tot verbetering van de Detailhandelsstructuur in Oosterwolde. Om ons de weg te wijzen hierin is het platform DNWS (De Nieuwe Winkel Straat) ingehuurd. Het platform DNWS heeft een rapport opgesteld. We stellen voor 2019 rekening te houden met het verstrekken van een eenmalige bijdrage van € 40.000 van de gemeente voor het verwezenlijken van de doelstellingen genoemd in het rapport van DNWS voor de coöperatie Coöperatie Centrum Oosterwolde UA. Dekking kan gebeuren uit het budget Overheidsparticipatie. Op welke wijze we willen participeren in de coöperatie is nog niet duidelijk. Hierover volgt een nader voorstel.

Bouwen en wonen, plan van aanpak woningbouw

Voor het opstellen van het Plan van aanpak woningbouw Ooststellingwerf is in de periode 1-8-2018 tm 31-7-2019 (1 jaar) extra capaciteit en deskundigheid nodig. De lasten bedragen € 86.000. De lasten voor 2018 (€ 36.000) betrekken we bij de Najaarsrapportage 2018. De lasten voor 2019 bedragen € 50.000. We stellen voor € 25.000 te dekken uit het beschikbare budget uitvoeringsagenda woonvisie. € 25.000 kunnen we dekken binnen de begrotingsruimte voor 2019.

Verkeer, Wegen en Groen: Wegen & Verkeersveiligheid

Voor de Wijkvernieuwing Haerenkwartier is een voorbereidingskrediet van € 200.000 beschikbaar gesteld (dekking reserve Strategische projecten). Bij de besluitvorming (raad 20-2-2018) is aangegeven dat het restant van het benodigde budget van € 1.800.000 mee wordt genomen bij de Programmabegroting 2019-2022. Wij stellen u dan ook voor om in 2020 € 1.800.000 beschikbaar te stellen voor de Wijkvernieuwing Haerenkwartier. Dekking is de reserve Strategische projecten.

Programma 4: Strategische Projecten

Nieuwe Omgevingswet

Voor de implementatie van de nieuwe Omgevingswet heeft u € 400.000 beschikbaar gesteld voor vier jaar (tot en met 2020). De verwachte lasten bedragen € 596.000, u heeft in juli 2017 besloten om het tekort van € 196.000 op te vangen binnen de beschikbare middelen (breedband) eenmalige begrotingsruimte 2017-2020 van € 5,7 miljoen.

Participatie

In de begroting 2018 is een budget vrijgemaakt van € 250.000 (aanloopjaar). Voor 2019-2021 is er jaarlijks een budget van € 500.000. De budgetten zijn inclusief uitvoeringskosten. Ter dekking van het begrotingssaldo voor de jaarschijf 2019 stellen we voor het budget 2019 te verlagen met € 125.000. Gelijktijdig verhogen we het budget voor 2021 met € 125.000. Per saldo blijft het totale budget voor participatie voor de periode 2019-2021 gelijk.

Programma 6: Bestuur en Dienstverlening

Bestuur: Generatiegericht maatwerk

In de CAO gemeenten zijn afspraken gemaakt over het generatiepact. Het doel is dat oudere medewerkers minder gaan werken en daarvoor gedeeltelijke financiële compensatie krijgen. In OWO-verband hebben we gekozen voor generatiegericht maatwerk als alternatief voor het generatiepact. Wij stellen u voor om in 2019 € 50.000, 2020 € 75.000 en vanaf 2021 € 100.000 hiervoor beschikbaar te stellen.

Bestuur: Samenwerking Oost- en Weststellingwerf en Opsterland - uitvoeringsbudget

De afgelopen jaren is elke keer een incidenteel uitvoeringsbudget beschikbaar gesteld voor ondersteuning en sturing (o.a. OWO-directiesecretaris) voor de OWO Directie. Wij stellen u voor om dit budget vanaf 2019 structureel te ramen (€ 50.000).

Bestuur: Samenwerking Oost- en Weststellingwerf en Opsterland – begroting 2019 en 2020

Door een aantal ontwikkelingen bij de OWO-afdelingen stellen we voor om in 2019 € 240.000 en in 2020 € 224.000 incidenteel beschikbaar te stellen. Enerzijds is dit het gevolg van nieuwe en veranderende wettelijke kaders zoals de Omgevingswet, de 2e fase Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), Algemene verordening persoonsgegevens en privacy wetgeving en de Digitale Agenda 2020. Anderzijds door gewijzigde omstandigheden waardoor de dienstverlening in kwantitatieve zin moet worden aangepast (groei totale personeelsbestand, meer afgifte van vergunningen). We willen 2019 en 2020 benutten om dit allemaal goed in kaart te brengen. Aansluitend maken we de afweging of dit leidt tot een structurele uitzetting van de OWO begroting.

Bestuur: Forensenbelasting

Bij de behandeling van het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 heeft u besloten voor 2019 de 'nullijn' te hanteren voor de OZB. Wij stellen u voor om met ingang van 2019 de trendmatige verhoging van de forensenbelasting te koppelen aan de verhoging van de OZB. Dit betekent een structurele lagere opbrengst forensenbelasting van € 2.000.

Financiën: beschikbare middelen gefaseerde afbouw opbrengst precariobelasting 2020 en 2021

De heffing van precariobelasting kan nog tot en met 2021. Vanaf 2017 is de structurele opbrengst in vijf stappen omgezet naar incidentele middelen. Een aantal zaken (bijvoorbeeld het budget Participatie en het Fonds) zijn ten laste van deze beschikbare budgetten gebracht. Voor de jaarschijven 2020 en 2021 resteert nog een beschikbaar budget van resp. € 234.000 en € 480.000. Wij stellen u voor deze twee bedragen te laten vrijvallen ten gunste van het begrotingsresultaat.

Financiën: financieringslasten Haerenkwartier

De financieringslasten van de inzet van de reserve Strategische projecten (€ 1,8 miljoen) voor de investering Wijkvernieuwing Haerenkwartier bedragen vanaf 2021 € 138.000 per jaar.

Financiën: eenmalige inzet budget 'kort geld'

Op basis van de liquiditeitsprognose en de huidige rentestand (kort geld is 'gratis') stellen we voor het budget 'kort geld' van € 100.000 eenmalig in te zetten ter dekking van het begrotingsaldo 2019.

Financieel meerjarenperspectief

Budgetten per programma

In bijgaand overzicht treft u de budgetten per begrotingsprogramma aan op basis van bestaand beleid. Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Per jaarschijf kunt u het resultaat voor en na bestemming aflezen. In de bijlage 'Overzicht reserves en voorzieningen 2017 - 2022' vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en per voorziening. Het totaaloverzicht Programmabegroting 2019-2022 geeft, in het kader van de dualisering, het autorisatieniveau van de raad aan. Dit gebeurt namelijk op programmaniveau. Binnen deze budgetten is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Dit is dus ook het niveau waarop u wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het nieuwe beleid. De documenten voor de planning en controlcyclus worden op dit niveau afgestemd.

Noodzakelijke mutaties op programmaniveau in de loop van het dienstjaar leggen wij door middel van een begrotingswijziging aan u voor. De programmabegroting is de basis voor de productenbegroting en de leidraad voor het uitvoeren van het geformuleerde beleid.

bedragen x € 1.000

Programmabegroting	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Resultaat voor bestemming						
Lasten programma 's						
1. Sociale Domein	-29.829	-27.982	-28.217	-27.697	-27.602	-27.635
2. Welzijn & educatie	-7.554	-7.425	-7.117	-7.046	-7.015	-6.142
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	-10.428	-10.772	-7.965	-7.577	-7.426	-7.363
5. Openbare orde en veiligheid	-1.581	-1.766	-1.802	-1.817	-1.852	-1.886
6. Bestuur & Dienstverlening	-9.630	-11.914	-12.462	-12.433	-12.301	-12.272
Totaal Lasten	-59.022	-59.859	-57.563	-56.570	-56.197	-55.297
Baten programma 's						
1. Sociale Domein	9.454	9.413	8.790	8.856	8.986	9.182
2. Welzijn & educatie	625	623	603	503	503	503
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	7.195	7.766	7.733	7.469	6.504	6.500
5. Openbare orde en veiligheid	9	-	-	-	-	-
6. Bestuur & Dienstverlening	2.926	1.082	1.016	987	1.070	1.029
Totaal Baten	20.210	18.885	18.142	17.815	17.063	17.214
Totaal programma 's	-38.812	-40.974	-39.422	-38.755	-39.134	-38.084
Lasten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering						
Deelnemingen		-1	-1	-1	-1	-1
Lokale heffingen		-7	-7	-7	-7	-7
Saldo financieringsfunctie	-1.168	-31	-137	-139	-128	-76

bedragen x € 1.000

Programmabegroting	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022
Onvoorzien		-29	-36	-36	-36	-36
Overige algemene dekkingsmiddelen	-232	-783	-144	-378	-624	-144
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	-1.400	-851	-324	-561	-795	-264
Baten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	40.511	41.760	43.241	43.797	44.246	44.367
Deelnemingen	53	54	54	54	54	54
Lokale heffingen	3.816	4.194	4.230	4.234	4.238	2.915
Saldo financieringsfunctie	22	54	30	29	29	29
Onvoorzien						
Overige algemene dekkingsmiddelen	50	9	9	9	9	9
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	44.452	46.070	47.563	48.123	48.575	47.374
Totaal algemene dekkingsmiddelen	43.052	45.219	47.239	47.563	47.780	47.110
Totaal lasten overhead	-9.759	-11.709	-10.472	-10.472	-10.472	-10.472
Totaal baten overhead	1.909	2.119	2.147	2.147	2.147	2.147
Totaal overhead	-7.850	-9.591	-8.325	-8.325	-8.325	-8.325
Resultaat voor bestemming	-3.610	-5.345	-508	483	321	702
Mutaties reserves						
Toevoegingen	-3.101	376	-1.232	-1.123	-	-53
Onttrekkingen	9.874	5.751	2.098	1.311	338	65
Mutaties reserves	6.773	6.127	867	188	338	13
Resultaat na bestemming	3.163	782	359	671	659	714

Financiële positie

Voor het beoordelen van de financiële positie is het van belang inzicht te hebben in het gemeentelijke financiële beleid, de mogelijke (financiële) risico's en het (eigen) vermogen van de gemeente. We kijken naar het begrotingsperspectief, het weerstandsvermogen, de belastingcapaciteit, de grondexploitatie en de reserves en voorzieningen.

De punten, voor het beoordelen van de financiële positie, zijn nader toegelicht in de volgende zes onderdelen:

1. de budgettaire positie in 2019 tot en met 2022;
2. het weerstandsvermogen;
3. de beheersplannen;
4. de grondexploitatie;
5. de belastingcapaciteit;
6. de reserves en voorzieningen

Samenvatting

- Het begrotingsperspectief geeft ons geen aanleiding om te komen met nadere dekkingsvoorstellen. Wel gaan we bij de uitwerking van de visie Sociaal Domein nadrukkelijk kijken naar de budgettaire mogelijkheden. Het begrotingsevenwicht willen we in de eerstvolgende jaren tot stand brengen, mogelijk met aanvullende maatregelen buiten het Sociaal Domein.
- De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 1,354 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) is voldoende om risico's af te dekken.
- Met ingang van het begrotingsjaar 2016 schrijft het Rijk een vijftal financiële kengetallen voor, die verplicht zijn opgenomen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing'. Op basis van deze kengetallen kunnen we concluderen dat de financiële positie van onze gemeente goed is te noemen. Het ingezette financiële beleid van de afgelopen jaren heeft ertoe geleid dat de financiële positie is versterkt.
- Het niveau van het onderhoud kapitaalgoederen is gebaseerd op actuele onderhoudsplannen en is afgestemd op het gewenste onderhoudsniveau. Om het MOP Wegen goed uit te voeren zetten we eenmalig € 1.000.000 in om in de periode 2017 tot en met 2020 te besteden (jaarlijks € 250.000).
- In de Algemene reserve grondexploitatie is een bedrag opgenomen voor mogelijke risico's. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie, is het op peil houden van deze reserve van essentieel belang.
- De belastingdruk blijft de komende jaren gelijk. De opbrengst OZB wordt in 2019 niet trendmatig verhoogd. Vanaf 2017 is € 950.000 gereserveerd om de belastingtarieven van afval en riolering te verlagen. Belastingen verhogen we daar waar nodig trendmatig. Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekking. De opbrengst leges burgerzaken zijn in principe kostendekkend. De inwoner betaalt gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten. De leges omgevingsvergunningen zijn gebaseerd op 75% kostendekking.
- De onroerende zaak belastingen, forensenbelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen en hebben het karakter van algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente. We ontvangen jaarlijks € 1,327 miljoen structurele opbrengst precariobelasting. Dit bedrag wordt ingezet als dekkingsmiddel. Door gewijzigde wetgeving kan tot en met 2021 precariobelasting voor kabels en leidingen voor de nutsbedrijven worden geheven. Als gevolg hiervan zetten we de structurele opbrengst vanaf 2017 tot en met 2021 in vijf stappen om naar incidenteel geld.
- Onze reservepositie is op dit moment toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de reserves zijn gevormd. Wel is het belangrijk te onderkennen dat de bestemmingsreserves Sociaal Domein en Strategische projecten na de voorstellen voor nieuw beleid 2019-2022 bijna geheel zijn benut. Bij de actualisatie van de Reserves en voorzieningen bij de Jaarstukken 2018 kijken naar de hoogte van de huidige buffer van € 3 miljoen in de Algemene reserve. Door de risico's die we lopen in het Sociaal Domein wordt dit opnieuw beoordeeld. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd.

Voor u is het van belang vast te stellen in hoeverre meerjarig voldoende middelen beschikbaar zijn voor het uitvoeren van de taken waarvoor de gemeente zich moet inzetten en voor het continueren van de bedrijfsvoering. Daarbij is het van belang inzicht te hebben in het vermogen van de gemeente en inzicht in de mogelijke risico's die kunnen worden gelopen. Dit houdt in dat:

- in de begroting alle lasten en baten zijn geraamd op basis van het bestaand beleid;
- de mogelijke risico's zijn aangegeven;
- de meerjarenbegroting een reëel beeld geeft van de financiële positie op middellange termijn.

1. Budgettaire positie in 2019-2022

In de begroting geven we per programma aan wat de kaders zijn voor het bestaande beleid. De baten en lasten ramen we op basis van de begroting van het voorgaande jaar inclusief de inmiddels vastgestelde begrotingswijzigingen. Hierbij houden wij rekening met de door de raad vastgestelde uitgangspunten. Daarnaast wijken we, als blijkt dat externe factoren hiervoor aanleiding geven, in voorkomende gevallen af van het door de raad vastgestelde percentage voor prijsstijgingen en dergelijke.

Het begrotingsperspectief 2019-2022 is minder positief dan gepresenteerd bij Uitvoeringsprogramma 2018-2022. De begrotingsresultaten per jaarschijf zijn gemiddeld € 320.000 lager dan eerder was begroot. Het uitgangspunt dat de eerste twee jaarschijven structureel in evenwicht zijn is niet te realiseren. Het begrotingsperspectief 2019-2022 inclusief nieuw beleid is nagenoeg sluitend. Bij de uitwerking van de visie Sociaal Domein kijken we nadrukkelijk naar de budgettaire mogelijkheden. Het begrotingsevenwicht willen we in de eerstvolgende jaren tot stand brengen, mogelijk met aanvullende maatregelen buiten het Sociaal Domein. Het consistent uitvoeren van het financiële beleid en een verantwoorde beheersing van de financiële huishouding blijft ook de komende jaren van belang.

De daling van begrotingsresultaten wordt vooral veroorzaakt door autonome invloeden. Zo nemen de salarislasten (+1% extra) toe, ontvangen we jaarlijks minder eigen bijdrage door de invoering abonnementstarief WMO, zijn de salarissen OWO begroting zijn bijgesteld, de financieringslasten Haerenkwartier zijn opgenomen bij nieuw beleid (niet primitief verwerkt in de begroting) en jaarlijks is een voordeel door investeringen in de openbare verlichting (led).

In de begroting is voor de jaren 2019-2022 in totaal € 4,832 miljoen aan incidentele lasten en € 7,893 miljoen (vooral onttrekkingen aan reserves) aan incidentele baten geraamd. In de bijlage 'Overzicht incidentele lasten en baten' vindt u een specificatie.

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit in gevaar komt. De weerstandscapaciteit bestaat uit de potentieel in te zetten middelen om de tegenvallers op te vangen. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing' wordt hierop uitgebreid ingegaan. De beschikbare weerstandscapaciteit (reserves, onbenutte investeringscapaciteit, stille reserves en eventuele ruimte in de begroting inclusief onvoorzien) bedraagt 1 januari 2019 € 15,904 miljoen.

Dit bedrag kan als volgt gespecificeerd worden:

- algemene reserve € 11,448 miljoen (exclusief bodembedrag van € 3 miljoen);
- bestemmingsreserves € 4,456 miljoen (exclusief reserve Sociaal Domein en de Algemene reserve grondexploitatie).

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vastgesteld aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 1,354 miljoen. De huidige aanwezige weerstandscapaciteit is van voldoende niveau (omvang). De mogelijke risico's zijn beheersbaar te noemen. Op het moment dat een risico zich voordoet, is er voldoende weerstandscapaciteit om het risico op te kunnen vangen.

3. Beheersplannen: onderhoud van kapitaalgoederen

Voor elk kapitaalgoed is een (actueel) beleidsplan aanwezig. In de meerjarenbegroting zijn de budgetten opgenomen die afgestemd zijn op het gewenste onderhoudsniveau. Verder zijn, daar waar noodzakelijk, vervangingsinvesteringen opgenomen. In het nieuw beleid voor de periode 2019-2022 zijn verschillende (vervangings)investeringen voor de openbare ruimte opgenomen. Het betreft: wegen, riolering, openbare verlichting, verkeersvoorzieningen, civiel technische kunstwerken, sportaccommodaties, sportterreinen, gebouwen, ICT en groen. In de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' wordt per kapitaalgoed kort ingegaan op het beleidskader en de financiële gevolgen (vooral onderhoud) in de begroting.

Jaarlijks wordt bij de behandeling van de jaarrekening de reserves en voorzieningen geactualiseerd. De meerjarige onderhoudsbehoefte van de kapitaalgoederen is in beeld. De omvang van de reserves en voorzieningen is afgestemd op de meerjarige onderhoudsbehoefte. Ten aanzien van de overige kapitaalgoederen hebben we hiervoor gelden gereserveerd in de onderhoudsbegroting. Het niveau van het onderhoud is gebaseerd op actuele onderhoudsplannen en is afgestemd op het gewenste onderhoudsniveau.

4. Grondexploitatie

De grondexploitatie is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld (zie paragraaf 'Grondbeleid'). Na de vaststelling van de Woonvisie op 23 mei 2017, wordt ook in deze raadsperiode de nieuwe Nota grondbeleid vastgesteld. De doelstelling voor het grondbedrijf zoals geformuleerd in de Nota Grondbeleid 2011 is niet veranderd: *"Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen."*

Bij de ontwikkeling van ruimtelijke projecten is het uitgangspunt minimaal een sluitende exploitatie. In bepaalde gevallen, zoals bv. bij bedrijfsterreinen en inbreidingslocaties, wordt een niet sluitende exploitatie geaccepteerd. Wel wordt in deze gevallen getracht om met maatregelen binnen het plan wel tot dekking van de kosten te komen. Ook in andere gevallen is het uitgangspunt dat er dekking van het tekort moet zijn voordat de exploitatie kan worden vastgesteld. U stelt de exploitatieopzet vast. Door de jaren heen heeft dit geleid tot een saldo in de grondexploitatie. Dit saldo is verwerkt in een reserve: de Algemene reserve grondexploitatie. De begrote stand van de reserve is per 1-1-2019 € 2,251 miljoen. Naast een bedrag van € 519.000 als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 1,732 miljoen beschikbaar. Bij de bepaling van de omvang van deze reserve wordt een minimumniveau aangehouden. Besloten is de hoogte van de reserve te baseren op een bedrag voor mogelijke risico's en een bedrag voor grondaankopen. Dit niveau wordt bij de jaarlijkse actualisatie van de reserves en voorzieningen bijgesteld.

5. De (onbenutte) Belastingcapaciteit

Bij de vaststelling van het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 heeft u via een amendement besloten de nullijn voor de OZB te hanteren in 2019. Bij de uitwerking van deze begroting is hiermee rekening gehouden. De belastingdruk blijft de komende jaren gelijk. Vanaf 2017 is € 950.000 vrij gemaakt om de belastingtarieven van afval en riolering te verlagen.

Het Kabinet heeft de precariobelasting voor nutsbedrijven per 1 juli 2017 gewijzigd. Precariobelasting mag geheven worden tot 1 januari 2022. De opbrengst precariobelasting is tot en met 2021 geraamd in de begroting (€ 1,327 miljoen). Het besluit tot wijziging heeft verstrekende gevolgen voor het begrotingsperspectief vanaf 2022. Door een jaarlijkse stapsgewijze afbouw van de structurele opbrengst precariobelasting anticiperen we tijdig.

Vanaf 2008 is de limitering van de onroerende zaak belastingen (OZB) vervallen. Wel heeft de regering een macronorm ingesteld voor de verhoging van de OZB. De macronorm voor 2019 is nog niet bekend gemaakt.

In overeenstemming met de uitgangspunten hebben we bij de berekening van een aantal tarieven voor de gemeentelijke belastingen en rechten rekening gehouden met een trendmatige stijging van 2½ %. Voor de afvalstoffenheffing is kostendekking het uitgangspunt, waarbij de reserve Lastenverlichting ingezet wordt om de tarieven te egaliseren. Door u is besloten € 828.000 toe te voegen aan deze reserve. Het doel is het vaste tarief afvalstoffenheffing per perceel de komende jaren op een laag niveau te houden, en zo mogelijk in te zetten om de VANG-doelstellingen te realiseren.

Het gebruikers- en eigenarendeel van de rioolheffing is met ingang van 2018 met 7½% gedaald ten opzichte van de tarieven in 2017. Ook voor de rioolheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekking. Verder worden de inkomsten vanuit de rioolheffing gebruikt om de voorziening Riolerings de komende jaren op peil te houden.

Uit het kengetal belastingcapaciteit kan afgeleid worden dat de woonlastendruk van Ooststellingwerf lager is dan het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten (ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde.

6. Reserves en voorzieningen

Jaarlijks worden de reserves en voorzieningen geactualiseerd bij het opmaken van de jaarstukken. De actualisatie is opgesteld op basis van uitgangspunten die door ons in januari 2008 zijn vastgesteld. Onze reservepositie is gezond en is toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de (bestemmings)reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd. De uitkomsten van de actualisatie 2017-2022 (Jaarstukken 2017) zijn in deze programmabegroting meegenomen. De jaarlijkse actualisatie levert een goed inzicht in de samenhang tussen de exploitatie enerzijds en de reserves en voorzieningen anderzijds. Het verschil tussen het resultaat voor en na bestemming op begrotingsbasis (primitief) blijft constant. Dit is ook af te leiden uit het kengetal structurele exploitatieruimte. Uiteindelijk is het belangrijk dat de omvang van de reservepositie die aangehouden wordt, past bij de risico's, schaalgrootte en ambitieniveau van de gemeente.

Bij de behandeling van deze programmabegroting zijn de wensen en prioriteiten afgezet tegen eventuele overschotten binnen het eigen vermogen (reserves). Incidenteel kan een reserve aangewend worden voor incidentele uitgaven ofwel om een tekort van een jaarschijf tijdelijk te dekken. Er wordt een meerjarig beslag (2018–2021) gelegd op de algemene reserve van totaal € 2,218 miljoen (€ 1,068 miljoen nieuw beleid 2017 en € 1,15 miljoen voor het tekort bij Jeugd in 2019 en 2020).

Wel is het belangrijk te onderkennen dat de bestemmingsreserves Sociaal Domein en Strategische projecten na verwerking van de voorstellen voor nieuw beleid 2019-2022 bijna geheel zijn benut. Bij de actualisatie van de Reserves en voorzieningen bij de Jaarstukken 2018 kijken we naar de hoogte van de huidige buffer van € 3 miljoen in de Algemene reserve. Door de risico's die we lopen in het Sociaal Domein wordt dit opnieuw beoordeeld. Rekening houdende met het bodembedrag van € 3 miljoen, de benodigde weerstandscapaciteit van ruim € 1,3 miljoen, de specifieke bestemming voor herstructurering Caparis € 453.000 en het meerjarig beslag 2019–2022 van € 2,218 miljoen, is een bedrag van € 7,4 miljoen vrij aanwendbaar.

bedragen x € 1.000

Minimale niveau Algemene reserve	Begroting 2019
Bodembedrag	3.000
Benodigde weerstandscapaciteit	1.354
Specifieke bestemming herstructurering Caparis	453
Meerjarig beslag 2018-2021	2.218
Minimale niveau algemene reserve	7.025
Algemene reserve per ultimo 2018	14.448
Vrij aanwendbaar	7.423

Overzicht reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de reserves en voorzieningen 2017-2022. In de bijlage vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en per voorziening.

Reserves en voorzieningen	Saldo ultimo 2017	Saldo ultimo 2018	Saldo ultimo 2019	Saldo ultimo 2020	Saldo ultimo 2021	Saldo ultimo 2022
Reserves						
Algemene reserve	15.444	14.448	13.163	12.229	12.229	12.229
Bestemmingsreserves	10.870	8.413	8.895	9.710	9.441	9.494
Totaal Reserves	26.314	22.861	22.059	21.940	21.671	21.723
Voorzieningen						
Voorziening bestaande risico's (art 44. 1b)	929	929	929	929	929	929
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	2.654	1.866	1.745	1.337	1.399	1.301
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44. 2)	5.002	5.002	4.951	5.007	5.063	5.118
Voorz.arb.kst genel.verpl. ongel.verl.	2.541	2.566	2.591	2.616	2.641	2.666
Totaal Voorzieningen	11.127	10.363	10.217	9.890	10.032	10.015
Totaal	37.441	33.224	32.276	31.830	31.703	31.738

Bijlagen

A. Kerngegevens

Fysieke kerngegevens

Fysieke kerngegevens	Rekening 2015	Rekening 2016	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Sociale structuur					
Aantal inwoners *1)	25.617	25.571	25.540	25.493	25.406
<i>van 0 - 18 jaar</i>					4.727
<i>van 0 - 19 jaar</i>	5.599	5.573	5.494	5.408	
<i>van 19 - 64 jaar</i>					14.618
<i>van 20 - 64 jaar</i>	14.461	14.310	14.247	14.143	
<i>van 65 jaar en ouder</i>	5.557	5.688	5.799	5.942	6.061
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	575	606	623	643	613
WWB	525	547	565	585	566
IOAW/IOAZ	50	59	58	58	47
Fysieke structuur					
Oppervlakte (in ha.)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611
<i>binnenwater</i>	214	260	264	260	264
<i>land</i>	22.397	22.351	22.347	22.351	22.347
Aantal woonruimten (voor de algemene uitkering) *2)	11.721	11.740	11.773	11.806	11.841
Lengte van wegen (in km.) *3)	381	387	387	387	387
<i>binnen de bebouwde kom</i>	132	132	132	132	132
<i>buiten de bebouwde kom</i>	249	255	255	255	255
Lengte recreatieve fiets-, ruiters- en wandelpaden (in km.)	76	79	78	79	79
Lengte van waterwegen (in km.)	32	32	32	32	32
Openbaar groen (in ha.) *3)					
<i>beplanting</i>	88	88	88	89	87
<i>gras</i>	197	207	207	204	219
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen	35.742	36.011	36.300	36.000	36.000
Aantal rioolaansluitingen voor rioolheffingen	12.166	12.182	12.179	12.271	12.350

Peildatum gegevens: 1 januari van het begrotings- en rekeningjaar

*1) Vanaf begroting 2014 worden de aantallen inwoners conform de maatstaven van de algemene uitkering gepresenteerd. Vanaf de meicirculaire 2018 zijn de maatstaven veranderd.

*2) Per 2015 gelden nieuwe aantallen voor de woonruimten voor de berekening van de algemene uitkering als gevolg van wet BAG. De negatieve aanpassing zit in de bijzondere woongebouwen (o.a. verzorgingstehuizen).

*3) Per 1-1-2016 is het traject van de N381 tussen Donkerbroek-Oosterwolde overgedragen aan de gemeente.

Financiële kerngegevens

bedragen x € 1.000

Financiële kerngegevens	Rekening 2015	Rekening 2016	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Exploitatie					
Exploitatielasten *1)	72.371	75.402	70.180	66.308	68.360
Opbrengst belastingen	4.424	4.036	4.530	4.385	4.485
Opbrengst onroerendezaakbelasting	2.779	2.829	2.925	2.780	2.784
Algemene uitkering gemeentefonds *2)	25.167	26.225	26.019	26.834	43.241
Boekwaarde vaste activa	69.795	71.451	71.223	68.767	64.660
Balans					
Vaste schuld	35.111	33.552	31.893	26.367	25.304
Eigen financieringsmiddelen	44.038	41.161	42.812	36.649	33.224
Reserves	29.686	28.435	30.425	25.474	22.861
Voorzieningen	14.352	12.726	12.386	11.175	10.363
Overig					
Loonkosten	10.306	10.738	11.766	13.935	14.984
Bijdragen en subsidies *3)	6.865	4.193	3.855	3.498	3.976

*1) De toename van de exploitatielasten is het gevolg van het opnemen van de lasten als gevolg van de decentralisatie 3D's.

*2) Vanaf begroting 2019 inclusief integratie-uitkering Sociaal Domein.

*3) Subsidies als gevolg van het Sociaal Domein zijn nu ook opgenomen.

Financiële kerngegevens per inwoner

bedragen in euro's

Financiële kerngegevens per inwoner	Rekening 2015	Rekening 2016	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Exploitatie					
Exploitatielasten	2.830	2.950	2.750	2.600	2.690
Opbrengst belastingen	170	160	180	170	180
Opbrengst onroerendezaakbelasting	110	110	110	110	110
Algemene uitkering gemeentefonds	980	1.030	1.020	1.050	1.700
Boekwaarde vaste activa	2.720	2.790	2.790	2.700	2.550
Balans					
Vaste schuld	1.370	1.310	1.250	1.030	1.000
Eigen financieringsmiddelen	1.720	1.610	1.680	1.440	1.310
Reserves	1.160	1.110	1.190	1.000	900
Voorzieningen	560	500	480	440	410
Overig					
Loonkosten	400	420	460	550	590
Bijdragen en subsidies	270	160	150	140	160

B. Reserves en voorzieningen 2017-2022

Overzicht reserves

bedragen x € 1.000

Reserves	Saldo ultimo 2017	Saldo ultimo 2018	Saldo ultimo 2019	Saldo ultimo 2020	Saldo ultimo 2021	Saldo ultimo 2022
Algemene reserve						
Algemene reserve vrij aanwendbaar	15.444	14.448	13.163	12.229	12.229	12.229
Totaal Algemene reserve	15.444	14.448	13.163	12.229	12.229	12.229
Bestemmingsreserves						
Algemene reserve grondexploitatie	2.178	2.250	3.482	4.605	4.605	4.658
Reserve lastenverlichting	1.106	880	880	880	880	880
Res. overheveling kredieten	527	-	-	-	-	-
Reserve Streekagenda	52	0	0	0	0	0
Reserve strategische projecten	3.592	3.162	2.912	2.912	2.912	2.912
Rioleringsreserve	219	219	219	219	219	219
Res. organisatieontwikkelingen	210	98	39	0	0	0
Reserve monumenten	97	97	97	97	97	97
Reserve Sociaal Domein	2.823	1.707	1.266	997	728	728
Reserve inbraakpreventie	67	0	0	0	0	0
Totaal Bestemmingsreserves	10.870	8.413	8.895	9.710	9.441	9.494
Totaal reserves	26.314	22.861	22.059	21.940	21.671	21.723

Overzicht voorzieningen

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Saldo ultimo 2017	Saldo ultimo 2018	Saldo ultimo 2019	Saldo ultimo 2020	Saldo ultimo 2021	Saldo ultimo 2022
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)						
Voorziening oninbare debiteuren	316	316	316	316	316	316
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	613	613	613	613	613	613
Totaal Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)	929	929	929	929	929	929
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)						
Voorziening onderhoud gymzalen	268	246	259	139	144	157
Voorziening onderhoud geld de Kompaan	131	134	148	67	81	84
Voorziening onderhoud geld Steegdenhal	99	12	22	18	25	2
Voorziening onderhoud sportacc 3 Bs	1.571	1.159	1.083	848	830	718
Voorziening onderhoud gebouwen	585	315	234	265	320	340
Totaal Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)	2.654	1.866	1.745	1.337	1.399	1.301
Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)						
Voorziening riolering	5.002	5.002	4.951	5.007	5.063	5.118
Totaal Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)	5.002	5.002	4.951	5.007	5.063	5.118
Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen						
Voorziening lopende pensioen bestuurders	1.629	1.604	1.579	1.554	1.529	1.504
Voorziening pensioen vm / huid. wethouders	912	962	1.012	1.062	1.112	1.162
Totaal Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen	2.541	2.566	2.591	2.616	2.641	2.666
Totaal voorzieningen	11.127	10.363	10.217	9.890	10.032	10.015

C. Overzicht incidentele lasten en baten

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten en baten	Lasten				Baten			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
1 Sociaal Domein								
1.1 Thema Jeugd								
Stappenplan en tijdspad visie Sociaal Domein, dekking reserve Sociaal Domein	-25				25			
Tekort Jeugd, dekking algemene reserve					750	400		
1.2 Thema Wet maatschappelijke ondersteuning (inclusief AWBZ)								
Ondersteuning zorg economie, dekking algemene reserve	-50	-50			50	50		
Tekort Huishoudelijke hulp bij huishouden, dekking reserve sociaal domein					269	269	269	
Budget Wmo onvoorzien	-30	-30						
1.4 Thema Inkomensverstrekking								
Extra budget armoedebeleid, dekking algemene uitkering	-39	-39						
2 Welzijn en Educatie								
2.1 Kunst en Cultuur								
Het betrokken dorp, dekking Benedictusmiddelen	-100				100			
Budget overheids participatie	-500	-500	-500					
Budget Het Fonds	-250	-250	-250					
2.4 Volksgezondheid								
Gids-middelen	-95	-95	-95					
3 Ruimtelijke & Economische ontwikkelingen								
3.2 Thema Verkeer, wegen en groen								
MOP Wegen, dekking algemene reserve	-250	-250			250	250		
Vooraanzicht gemeentehuis, dekking algemene reserve	-13	-13			13	13		
3.4 Thema Bouwen en wonen								
Uitvoeringsagenda woonvisie, dekking algemene reserve	-70	-70			70	70		
Omgevingswet, dekking algemene reserve	-72	-72			72	72		
4 Strategische projecten								
4.2 Thema Masterplan Appelscha								
Masterplan Appelscha, dekking reserve strategische projecten	-250				250			
6 Bestuur en Dienstverlening								
6.2 Dienstverlening								
Ondersteuning werkgelegenheid en leefbaarheid Innovatieprogramma, dekking algemene reserve	-80	-80			80	80		
6.3 Financien								

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten en baten	Lasten				Baten			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Heffing precariobelasting (t/m 2021)					1.327	1.327	1.327	
Nog te bestemmen middelen afbouw precariobelasting		-234	-480					
Algemene uitkering, GIDS-middelen en armoede					134	134	95	
Formatie Samenleving, dekking reserve Sociaal Domein					147			
Totaal incidentele lasten en baten	-1.824	-1.683	-1.325	-	3.537	2.665	1.691	-
Saldo incidentele lasten en baten					1.713	982	366	

D. Overzicht Amendementen en moties Uitvoeringsprogramma 2018-2022

Overzicht amendementen en moties Uitvoeringsprogramma 2018-2022

Nr. Amendementen en moties *)	Besluit raad Uitvoerings-programma 17-7-2018	Toelichting
Amendementen		
3 Mantelzorg	Aangenomen	Thema WMO: De tekstpassage: 'We investeren eerst ... van algemene voorzieningen' is in het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 vervangen door 'Wanneer iemand zorg nodig heeft, moet diegene meteen gebruik kunnen maken van algemene voorzieningen, indien het eigen netwerk niet (direct) beschikbaar is. Mantelzorg moet altijd veilig aanvoelen voor de zorgvrager en de mantelzorger'.
4 Koolmees	Aangenomen	Thema Verkeer, wegen en groen: In het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 is achter de tekstpassage 'overlast te beperken' over de eikenprocessierups toegevoegd: 'Daarvoor doen we in 2019 een proef door middel van het ophangen van koolmezenestkastjes langs wegen en fietspaden die veel worden gebruikt door schoolgaande kinderen. Hierbij betrekken we in het kader van burgerparticipatie de leerlingen van deze scholen zoveel mogelijk. Indien deze proef succesvol blijkt, breiden we deze methode uit'.
6 Snel een sociale woning	Aangenomen	Thema Bouwen en wonen: In het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 is onder het kopje 'Wat merkt de inwoner ervan?' toegevoegd de tekst passage: Inwoners zien dat het college zich maximaal inspant zodat de burger snel een sociale woning kan vinden.
8 Riolering	Aangenomen	Thema Financiën: 'Binnen dit GRP bekijken ... t.g.v. klimaatveranderingen' is in het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 vervangen door 'Als er in de komende raadsperiode financiële overschoten zijn binnen het GRP, en passend in de meerjarenprognose, vloeien terug naar de burger. Als binnen het GRP blijkt dat er middelen nodig zijn voor nieuw beleid bijv. CO2 neutraal maken van de waterketen en /of het aanpakken van regenwateroverlast t.g.v. klimaatveranderingen, komt het College met voorstellen naar de Raad'.
9 Onroerendezaakbelasting	Aangepast aangenomen	In het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 is in de bijlage 'Uitgangspunten inclusief lokale lasten, onderdeel Onroerendezaakbelastingen de zin 'De opbrengst OZB verhogen we in 2019 trendmatig met 2½ %', is vervangen door 'We hanteren de nullijn in de OZB'. In de primitieve Programmabegroting 2019-2022 is geen OZB verhoging geraamd.

Nr. Amendementen en moties *)	Besluit raad Uitvoerings-programma 17-7-2018	Toelichting
Moties 7 Bereikbaarheid en doorverwijzing Gebiedsteam	Aangenomen	Thema Visie Sociaal Domein: We hebben onderzocht of buiten de openstellingsuren van de gebiedsteams er bijvoorbeeld een technische oplossing beschikbaar is om middels een keuzeoptie directe doorverwijzing naar bijvoorbeeld 112 en GGZ te bewerkstelligen. We informeren u hierover in uw vergadering van oktober 2018.
8 Uitvoering Participatiewet	Aangenomen	Thema Uitvoering Participatiewet: Het onderzoek naar aanleiding van de motie tot uitbreiding van de mogelijkheden van de casemanagers heeft plaatsgevonden. De uitkomsten vertalen we in nieuw beleid Arbeidsparticipatie, die we in het voorjaar van 2019 aan u voorleggen.
9 Opheffen blauwe zone parkeerterrein Oosterwolde	Aangenomen	Thema Verkeer, wegen en groen: We onderzoeken de voor- en nadelen van het (gedeeltelijk) opheffen van de blauwe zones in Oosterwolde. Het (participatieve) onderzoek naar de voor- en nadelen beslaat een langere doorlooptijd dan de periode tot eind 2018. Ingeschat wordt dat de resultaten van het onderzoek in mei 2019 aan u kunnen worden voorgelegd. We betrekken hierbij de mogelijkheid om een verkeersbesluit te nemen de blauwe zones geheel of gedeeltelijk in Oosterwolde te laten vervallen.
10 Onkruidbeheersing stoepen, straten en parkeerplaatsen	Aangepast aangenomen	Thema Verkeer, wegen en groen: We hebben u op 5 september 2018 via een mededeling 'Motie Onkruidbeheersing' geïnformeerd. We hebben er vertrouwen in dat we het onkruid gaan beheersen zoals we dat op voorhand voor ogen hadden. Het lijkt ons verstandig om de huidige methode voor onkruidbeheersing door te zetten en dus vooralsnog geen invulling aan de motie te geven (niet voor de programmabegroting van 2019). Als de machine een jaar draait komen we met een evaluatie (na 5 juni 2019). Mocht uit de evaluatie blijken dat de onkruidbeheersing op de betreffende verhardingen dan toch nog onvoldoende is, dan komen we met een voorstel voor verbetering naar u toe.

E. Overzicht Taakvelden

Overzicht taakvelden

bedragen x € 1.000

Taakvelden	Begroting 2019		
	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	-1.368	0	-1.368
0.10 Mutaties reserves	-1.232	2.098	867
0.2 Burgerzaken	-612	296	-317
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-59	1	-58
0.4 Overhead	-10.472	2.147	-8.325
0.5 Treasury	-138	84	-54
0.61 OZB woningen	-212	2.280	2.068
0.62 OZB niet-woningen	-195	658	462
0.64 Belastingen Overig	-26	1.410	1.384
0.7 Algemene uitk. en overige uitk. gemeentefonds	0	43.241	43.241
0.8 Overige baten en lasten	-180	9	-171
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.492	0	-1.492
1.2 Openbare orde en veiligheid	-526	0	-526
2.1 Verkeer en vervoer	-2.632	28	-2.604
2.2 Parkeren	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	-7	0	-7
3.1 Economische ontwikkeling	-20	0	-20
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-3	1.089	1.086
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-184	0	-184
3.4 Economische promotie	-201	332	131
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.624	21	-1.603
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.199	116	-1.083
5.1 Sportbeleid en activering	-133	0	-133
5.2 Sportaccommodaties	-1.108	129	-979
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-383	0	-383
5.5 Cultureel erfgoed	-122	4	-119
5.6 Media	-563	21	-542
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.430	90	-2.339
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.395	316	-2.079
6.2 Wijkteams	-2.080	0	-2.080
6.3 Inkomensregelingen	-10.706	8.563	-2.143

bedragen x € 1.000

Taakvelden	Begroting 2019		
	Lasten	Baten	Saldo
6.4 Begeleide participatie	-3.889	0	-3.889
6.5 Arbeidsparticipatie	-980	2	-978
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-458	0	-458
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-6.568	200	-6.368
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-5.367	0	-5.367
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-65	25	-40
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-1.023	0	-1.023
7.1 Volksgezondheid	-1.196	0	-1.196
7.2 Riolering	-2.177	2.805	628
7.3 Afval	-2.495	2.825	330
7.4 Milieubeheer	-607	101	-506
8.1 Ruimtelijke ordening	-953	122	-831
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-213	385	171
8.3 Wonen en bouwen	-1.297	556	-741
Resultaat na bestemming	-69.591	69.950	359

F. Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Vanaf 2017 is het voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 14 september 2018. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 6 Bestuur en Dienstverlening zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

Waarstaatjegemeente.nl

Besluit Begroting en Verantwoording

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een basisset beleidsindicatoren op in de begroting en het jaarverslag. Zo kunnen raadsliden en anderen een helder beeld vormen over de beleidsresultaten van de gemeente. De cijfers op deze tegels worden continue geactualiseerd. Voor meer informatie zie I-knop rechtsboven.

Demografische druk

Ooststellingwerf	80,3 %
Friesland	77,2 %

2018 CBS Bevolking

Woonlasten éénpersoonshuishouden

Ooststellingwerf	506
Friesland	615

2018 COELO

Woonlasten meerpersoonshuishouden

Ooststellingwerf	670
Friesland	702

2018 COELO

% Niet-sporters

Ooststellingwerf	57,0 %
Friesland	53,5 %

2016 Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD

Banen

Ooststellingwerf	564,7
Friesland	708,7

per 1.000 inw. 15-64jr 2017 LISA

Vestigingen

Ooststellingwerf	150,2
Friesland	146,3

per 1.000 inw. 15-64jr 2017 LISA

WOZ-waarde woningen

2014-2018 CBSWOZ

Netto arbeidsparticipatie

Ooststellingwerf	64,6 %
Friesland	65,3 %

2017 CBS Arb. deelname

Functiemenging

Ooststellingwerf	44,4 %
Friesland	49,4 %

2017 LISA

Nieuwbouw woningen

Ooststellingwerf	0,4
Friesland	4,8

aantal per 1.000 woningen 2016 ABF SysWov

Bijstandsuitkeringen

Ooststellingwerf	34,4
Friesland	46,0

per 1.000 inw. 18jr eo 2017 CBS Participatiewet

Fijn huishoudelijk restafval

Ooststellingwerf	173
Friesland	173

kg per inwoner 2016 CBS Huishoudelijk afval

Aantal re-integratievoorzieningen

Ooststellingwerf	39,8
Friesland	26,9

per 1.000 inw. 15-65jr 2017 CBS Participatiewet

Hernieuwbare elektriciteit

Ooststellingwerf	6,9 %
Friesland	21,1 %

2016 RWS KMO

Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement

Ooststellingwerf	67
Friesland	58

2017 CBS MSD WMO

Misdrijven

2017 Bron: meerdere

Achterstand onder jeugd

2015 VJI

Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar

Ooststellingwerf	21
Friesland	83

2017 Halt

Jongeren met delict voor rechter

Ooststellingwerf	0,85 %
Friesland	1,28 %

2015 VJI

Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %

Ooststellingwerf	1,6 %
Friesland	1,4 %

2016 DUO

Absoluut verzuim

Ooststellingwerf	0,80
Friesland	1,17

per 1.000 inw. 5-18 jr 2017 Ingrado

Relatief verzuim

Ooststellingwerf	17,50
Friesland	24,42

per 1.000 inw. 5-18 jr 2017 Ingrado

Hardekern jongeren

Ooststellingwerf	0,3
Friesland	0,7

per 10.000 inw. 12-14jr 2014 KLDP

Jongeren met jeugdhulp

Ooststellingwerf	9,3
Friesland	9,7

% van alle jongeren tot 18 jaar 2017 CBS Jeugd

Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met motorvoertuig

Ooststellingwerf	6 %
Friesland	7 %

2015 VNL

